

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav české literatury a komparatistiky

Bakalářská práce

Anežka Libánská

O jednom „zvýšeném kamarádství“

Vztah Ivana Olbrachta a Bedřicha Fučíka ve světle vzájemné korespondence

About One "Heightened Friendship"

The Relationship between Ivan Olbracht and Bedřich Fučík in The Light of Mutual Correspondence

Praha 2021

Vedoucí práce: Mgr. Michal Topor, Ph.D.

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Kristině Čermákové, potažmo i ostatním členům rodiny, kteří se podílejí na péči o pozůstalost Bedřich Fučíka, za velmi milé a ochotné poskytnutí korespondence nejen mezi Fučíkem a Olbrachtem, ale i další, která dotvořila potřebné pozadí a objasnila některé detaily.

V neposlední řadě bych ráda vyjádřila neskonale vděk Mgr. Michalu Toporovi, Ph.D. za velmi svědomité vedení práce, podrobné připomínky a neutuchající péči na podobě a obsahu práce.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 25. 7. 2021

Anežka Libánská

Abstrakt

Práce se zabývá vztahem Ivana Olbrachta, spisovatele, „zlého samotáře“, a Bedřicha Fučíka, významného literárního kritika a nakladatelského činitele, a to zejména na základě jejich pracovně kamarádské korespondence. Sestává jednak ze studie věnované podstatným zápletkám a souvislostem jejich přátelství (počínaje životní situací, v níž si začínají psát, postihnutím základního impulzu a následných důvodů, které ke korespondenci mají, až k postupnému vytrácení kontaktu), jednak – a tuto část lze označit za těžiště práce – z edice souboru korespondence z let 1933–1944, jenž spojuje v celek dosud nepublikované dopisy z rodinného archivu (pozůstalosti B. Fučíka) a jen zčásti zpřístupněné dopisy z fondu Melantrich (LA PNP). Edice zahrnuje vysvětlivkový aparát, ediční poznámku, rejstřík děl a jmenný rejstřík.

Klíčová slova

Bedřich Fučík, Ivan Olbracht, 30. léta 20. století, edice, korespondence, Melantrich

Abstract

This thesis deals with the relationship of Ivan Olbracht, the writer and an “evil loner” and Bedřich Fučík, an influential literary critic and a publisher, primarily through the optics of their collegial correspondence. The text consists mainly of a study that deals with various aspects of their friendship (starting with their respective living circumstances in which they start their correspondence, the primary impulse and subsequent reasons for their continuous relationship and its final decline) and an edition of their correspondence from 1933-1944. The edition, which can be considered the centre of the thesis, consists of previously unpublished letters from the family estate of B. Fučík and partly public letters from the Melantrich fund (LA PNP) and contains a glossary, editorial notes, index of personal names and titles.

Key words

Bedřich Fučík, Ivan Olbracht, 1930s, edition, correspondence, Melantrich

OBSAH

PŘEDMLUVA.....	6
SVĚTLO VZÁJEMNÉ KORESPONDENCE	14
<i>KNIHOPIS IVANA OLBRACHTA</i>	58
<i>EDIČNÍ POZNÁMKA</i>	62
<i>REJSTŘÍKY</i>	65
Rejstřík děl.....	65
Jmenný rejstřík	66
SEZNAM LITERATURY	68

PŘEDMLUVA

Není jasné, při jaké příležitosti se Ivan Olbracht a Bedřich Fučík poprvé setkali, kdy vstoupili do přímého dialogu, ani jakým (konkrétním) způsobem se v počátcích formoval jejich vztah.

Bedřich Fučík, absolvent třebíčského gymnázia („gymnasia básníků“, dle slov jeho spolužáka Miloše Dvořáka¹; prošli jím také Deml, Nezval, Zahradníček), v letech 1921–1927 studoval na pražské Filozofické fakultě Univerzity Karlovy srovnávací literaturu (o pronikání do širší literární společnosti píše podrobněji Sak v monografii o Bedřichu Fučíkovi „*Život na vidrholci*“²). Od roku 1927 začíná působit jako kritik v revui *Tvar* a roku 1928 nastupuje jako tajemník do nakladatelství Melantrich, 1929 se stává jeho ředitelem.³ Právě v jednom z časopisů vydávaných tímto nakladatelstvím v té době jednatřicetiletý Fučík publikuje první (a patrně nakonec i poslední samostatnou⁴) recenzi na dílo Ivana Olbrachta. V *Evě* 15. března 1931 komentuje velmi kriticky (například slovy „směšný“ a „trapný“) *Zamřížované zrcadlo*, přesto zdůrazňuje spisovatelův básnický a literární potenciál: „A je to jednoduché: všichni jsou nevinní, to všechno společnost, kapitalistický řád. I když je ledacos z toho pravda, básník – a tím Olbracht je – si přece jen věci nesmí takto zjednodušovat. Píše o ničem! [...] A na taková schémata je Olbrachtovy čisté, pořádné práce škoda, velká škoda, Olbracht umí své řemeslo!“⁵

V době, kdy vychází zmíněná recenze, tedy na počátku třicátých let, začíná Ivan Olbracht, toho času takřka padesátník, sérii pravidelných zájezdů na Podkarpatskou Rus. „Myšlenka jít studovat Podkarpatskou Rus ve mně vznikla v dobách, kdy se v parlamentě mnoho mluvilo o tamních poměrech a o hmotné i kulturní bídě“, stojí v Olbrachtově dopise I. Ščadějovi z 31. března 1952.⁶ Roku 1931 odjíždí do Užhorodu za svými známými, které poznal se svojí tehdejší partnerkou Helenou Malířovou za vídeňských pobytů,⁷ ale během letního pobytu již posílá dopisy Jaroslavě Kellerové, své budoucí manželce a později i matce své dcery.⁸

Jedno z prvních protnutí Olbrachtova a Fučíkova světa lze tušit v souvislosti s úmrtím Antala Staška. Do nakladatelské redakce tehdy dorazila natištěná kartička se zněním: „Upřímně Vám jménem svým i celé rodiny děkuji za soustrast, projevenou nám při úmrtí mého otce. / Ivan Olbracht / V Krči v říjnu 1931“.⁹ O rok později pak redakce blahopřála k padesátinám; odpověď Olbracht nadepsal „Velevážení pánové“ a zakončil slovy „Jsem

¹ Sak, 2004 s. 16.

² Tamtéž, s. 28–30.

³ V roce 1929, po pátém sjezdu Komunistické strany Československa, vyšlo také prohlášení, známé jako „manifest sedmi“, *Spisovatelé komunisté komunistickým dělníkům* (in *Právo lidu* 38, 1929, č. 73, 26. 3., s. 1), po čemž je Ivan Olbracht vyloučen ze strany a skončil jako redaktor *Rudého práva*. Patrně měl díky tomu tedy více času na beletristickou a překladatelskou činnost, o které bude ještě řeč.

⁴ V listopadu 1933 pronesl Bedřich Fučík přednášku *Česká próza*, kde pojednal i Olbrachtovo dílo, zejména tedy *Nikolu Šuhaje loupežníka*, podrobněji viz B. F.: *Rodná krajina básníková*, Praha: Triáda, 2003, s. 108–130.

⁵ B. F.: *Kritické příležitosti I.*, Praha: Melantrich, 1998, s. 311 (*Ivan Olbracht: Zamřížované zrcadlo*, in *Eva* 3, 1930/31, č. 10, s. 24, F.), [zvýrazněno Fučíkem].

⁶ Opelík, Jiří: *Ivan Olbracht. Přípravná studie pro IV. díl Dějin české literatury*, in: *Česká literatura* 13, 1965, č. 4, s. 290.

⁷ Hnízdo, 1982, s. 100.

⁸ Viz *Z rodinné korespondence*, 1966, od s. 101.

⁹ LA PNP, fond Melantrich.

vděčný Vám“.¹⁰

Zásadním faktem, od něhož se odvíjí zintenzivnění kontaktu mezi Olbrachtem a Fučíkem, byl nepochybně počátkem třicátých let konec Olbrachtovy spolupráce s dosavadním nakladatelem, firmou František Borový.¹¹ Julius Firt, tehdejší ředitel Borového, ve svých pamětech *Knihy a osudy* uvádí jako důvod neochotu plnění smlouvy ze strany spisovatele. „Všechno se zadrhlo, když mne jednoho dne Olbracht navštívil a sdělil, že má nový román, který mu chce vydat nakladatel Janda ve svém ‚Sfinxu‘ v nákladu pěti tisíc výtisků s honorářem patnáctiprocentním a z celého nákladu okamžitě splatným. Vyslovil jsem podiv, že Olbracht nechce ze své strany plnit smlouvu, když my její podmínky do puntíku plníme.“¹² Olbracht měl s nakladatelstvím podepsanou velmi výhodnou smlouvu ohledně *Sebraných spisů* – museli mu každou knihu vydat do pěti let znovu, ať se prodávala, či nikoliv. Po rozsáhlejší korespondenci s ředitelem Firtem a pár výhrůžkách z obou stran uzavřeli smír a smlouvu na *Sebrané spisy* zrušili. Podle Firta měl Olbracht „jeden ideál: každou novou knihu vydat někde jinde, tím docílit zvýšeného honoráře, a teprve druhé vydání zařadit do *Sebraných spisů*.“¹³

Vojtěch Fejlek v knize *Melantrich. Nepropadne ani ohni ani meči 1898–1998* jako příčinu rozchodu uvádí to, že právě Firt tehdy odmítl Olbrachtovi vydat dvě drobné prózy a znovu také *Zamřížované zrcadlo*: „Olbrachtovy knihy dosud vydané Borovým (podle smlouvy z roku 1925) nešly totiž na odbyt.“¹⁴

Tak či onak Olbracht během sporů s Borovým zadává *Zemi bez jména* Ottu Girgalovi a *Nikolu Šuhaj* nakladatelství Sfinx a mezitím už začíná jednat s Melantrichem. Patrně

---

¹⁰ LA PNP, fond Melantrich.

¹¹ Pro představu zde jen stručně naznačím Olbrachtovu spolupráci s různými vydavateli a genezi jeho díla do roku 1930. Ivan Olbracht poprvé (v tomto místě necháváme stranou jeho předešlé časopisecky vydané práce, zaměstnání v redakcích periodik apod.) dostává nabídku na knižní vydání svých literárních počinů roku 1910 od Františka Sekaniny, tehdejšího redaktora Vilímkovy knihovny, který by prý rád vytiskl jeho povídky. „Vybral jsem dvě a třetí napsal; vyšly pod jménem ‚O zlých samotářích‘.“ popisuje v rozhovoru (*U Ivana Olbrachta*, in *Rozpravy Aventina* 4, 1928–29, č. 39–40, s. 385–386) s Milošem Holasem své začátky. Roku 1913 opravdu vychází v nakladatelství Josefa R. Vilímka, jako 119. svazek 25. ročníku Vilímkovy knihovny, *O zlých samotářích* s podtitulem *Tulácké povídky* (a bizarním přebalem pro sběratele Knihovny). Díky tomu jej o rukopis požádá František Borový (prostřednictvím svého bratrance a pozdějšího nakladatele Stanislava Minaříka, Olbrachtova kamaráda z dětství ze Semil) a přestože spisovatel obratem poskytne jednoaktovku *Pátý akt*, kvůli „různým okolnostem a válkou se zdrž[í] o šest let“ a vychází až 1919, stejný rok jako *Podivné přátelství herce Jesenia*. Mezitím Borový uvede na trh *Žalář nejtemnější* 1916 a později 1920 *Obrazy ze soudobého Ruska*. Některé tyto publikace představí čtenáři Borový v nové reedici ještě jednou nebo dvakrát, načež začne roku 1926 vydávat *Sebrané spisy Ivana Olbrachta*. Prvním svazkem, stejně jako jeho knižní prvotinou, jsou *Zlí samotáři*, 1927 pak novinka *Devět povídek z Rakouska a republiky*, následované další rok populární *Annou proletářkou* a poté, pokaždé s ročním odstupem, i reedice *Žaláře* a *Podivného přátelství*. Souběžně s posledním vydaným svazkem ale roku 1930 vychází *Zamřížované zrcadlo* ve Sfinxu Bohumila Jandy (stranou první kapitoly ze zmíněného díla *Rozhovor na okenním prkně* soukromě tisknutý u Ottu Girgala tentýž rok), přeruší tím nakladatelskou tradici u Borového trvající téměř patnáct let, od prvotiny u Vilímka a vyjma dvou drobotin (*Básník a inženýr*, Plzeň: Omladina 1921; *Ivan Olbracht píše své ženě Heleně Malířové z vězení Na Pankráci v lednu 1928*, Praha: Rudá pomoc Československa 1928).

¹² Firt, 1991, s. 179.

¹³ To by odpovídalo *Zamřížovanému zrcadlu* (Sfinx – Bohumil Janda 1930), svazečku *Dvě psaní a moták* (Adolf Synek 1931), podkarpatské knižní prvotině *Země bez jména* (Oto Girgal 1932) a kruciólnímu románu *Nikola Šuhaj, loupežník* (Sfinx – Bohumil Janda 1933; pomíjíme soukromý tisk první kapitoly *Koliba nad Holatýnem* k Novému roku 1933, který vyvedl na svět také Bohumil Janda).

¹⁴ Fejlek, 1998, s. 40.

první návrh smlouvy je z 12. října 1932, o dva dny později dokonce přichází pobídka ke psaní do *Listů pro umění a kritiku*, které teprve vznikají pod záštitou Melantrichu, na konci prosince už přichází i nabídka na překlad (konkrétně *Paměti maršála Joffrea*, které skončí v rukou V. J. Haunera). Dohoda a smír s Borovým je uzavřen 9. března 1933, definitivní smlouva s Melantrichem pak o necelý měsíc později, 7. dubna.¹⁵

Tykání a přátelský tón prvního Olbrachtova dopisu z konce ledna 1933 naznačuje již dřívější styk mezi oběma aktéry,¹⁶ kteří se jistě museli potkávat nejpozději nad projednávanou smlouvou. Olbrachta krom toho pojilo přátelství s jedním z tehdejších melantrišských redaktorů, Egonem Hostovským (viz dopis č. 2), je pravděpodobné, že i to pomáhalo v navázání srdečného vztahu. Důležitou událostí, formující Olbrachtovu pozici vůči Melantrichu a průběžně pronikající také do dialogu mezi oběma muži, bylo už zmíněné vydání a ohlas prózy *Nikola Šuhaj, loupežník* již během jednání kolem smlouvy ohledně spolupráce s nakladatelstvím Melantrich.

Dobová recepce románu je vesměs známou záležitostí. První recenze se objevují kolem poloviny března 1933 a přinášejí různorodé reakce. Odezva literárních kritiků (z prvních, kteří se ozvali, lze jmenovat F. X. Šaldu,¹⁷ F. Götze,¹⁸ J. Horu¹⁹ nebo A. Nováka²⁰) byla vesměs kladná. Avšak hlasy se ozývaly i z jiných oblastí československé společnosti. „Polemika s ‚rozhořčenými‘ četníky“²¹ podnítl debatu ohledně morálnosti glorifikace zločince už na jaře 1933, po prvním uvedení na trh. Po udílení státních cen za literaturu (jedna z nich putovala právě Olbrachtovi) se debata rozvířila na novo a v *Četnických listech* (společně s *Četnickým obzorem* a *Venkovem* sloužily jako platforma pro vyjádření rozhořčenců, kteří se zastávali státních úředníků na Podkarpatské Rusi) se objevovaly věty, „že se má za to, že udělení ceny stalo se patrně omylem“.²² (Což Olbracht glosuje souhlasem a slovy, že se pro něco takového stejně nehodí.)²³

Dobová recepce se polarizovala, ale dílo čelilo také bagatelizaci – ze strany četníků a státních pracovníků jen jako dokument doby, ze strany literárních kritiků byla redukována pouze na mytický monument utvořený precizní jazykovou prací. Dokumentární složka a rovina legendy jsou základními stavebními kameny a jsou pro dílo esenciální. Jejich vyvažování a balancování je pak to, co tvoří *Šuhaje* jedinečným. Dostává totiž dokonalé syntéze reportáže a románu. Olbracht sice ve své stati *Loupežník Šuhaj a „rozhořčení“ četníci* využívá formy, totiž románové a legendistické, k podtržení skutečnosti, že jde o literární dílo (nikoli o odraz reality). *Šuhajovi* ale předcházely (a následují jej) reportáže (*Země bez jména* a *Hory a staletí*) z východního cípu republiky, které mají dokumentovat bídný stav tamějšího obyvatelstva (jeho kultury, ekonomiky

¹⁵ Nabídka na překlad i průklepy smluv jsou uloženy v LA PNP, ve fondu Melantrich.

¹⁶ V porovnání může stát Olbrachtova korespondence s doktorem Trägrem, který na konci třicátých let přebírá po Fučíkovi ředitelský post v Melantrichu a se kterým si spisovatel vyká.

¹⁷ Šalda, F. X.: *Dvě románové balady z Podkarpatské Rusi*, in *Šaldův zápisník* 5, 1932–1933, č. 8, duben 1933, s. 243–250.

¹⁸ Götze, František: *Olbrachtův románový epos*, in *Národní osvobození* 10, 1933, č. 61, 12. 3., s. 10.

¹⁹ Hora, Josef: *Olbrachtův zbojnický román*, in *České slovo* 25, 1933, č. 73, 26. 3., s. 8.

²⁰ Novák, Arne: *Olbrachtův baladický román*, in *Lidové noviny* 41, 30. 3. 1933, č. 163, s. 9.

²¹ Podrobněji se této kauze věnuje například publikace Oty Holuba *Věc: Loupežník Nikola Šuhaj* (Praha: Československý spisovatel, 1983) nebo část kapitoly Tomáše Pavlíčka *Z dalších konfiskačních otázek* (in *V obecném zájmu. Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749–2014*, sv. 1, eds. M. Wögerbauer a kol. Praha: Nakladatelství Academia a Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2015, s. 751–752).

²² *Četníci jsou rozhořčeni udělením Státní ceny Ivanu Olbrachtovi*, in *Expres* 6, 1933, č. 251, 6. 11., s. 2.

²³ I. O.: *Loupežník Šuhaj a „rozhořčení“ četníci*, in *Čin* 5, 1933, č. 20, 23. 9., s. 459–464 (také v I. O.: *O umění a společnosti*, Praha: Československý spisovatel, 1958, s. 239–243).

a výčet by mohl pokračovat) a přihlížet osidlování či vlivu československého počínání – což byl koneckonců i jeden z cílů cest Ivana Olbrachta – a které tak vytvářejí pozadí, na kterém by měl být *Nikola* čtený a přijímaný.

Pár měsíců po vydání *Nikoly Šuhaje* se během podzimu 1933 natáčela *Marijka nevěrnice*, kterou lze jednak díky autentické lokaci (natáčení se odehrávalo na Verchovině, v okolí Koločavy na Podkarpatské Rusi), jednak díky nehercům, místním obyvatelům, kteří byli obsazeni do drtivé většiny rolí, chápat jako věrný dokument těžkého života v těchto končinách s romantickou zápletkou. Snímek režirovaný V. Vančurou se scénářem K. Nového, hudbou B. Martinů a libretem Ivana Olbrachta zaštiťoval a z velké části financoval Melantrich. Zásluhou Bedřicha Fučíka se tak z nakladatelství stala částí (aspoň na pár chvil) produkční společnost v čele s Ladislavem Koldou. Fučík na pár dní zastupoval Koldu a vzpomínka na dny strávené nad překrásnou Strimbou se opakuje v korespondenci několikrát (dopisy č. 16, 34, 49, 78 a další), je velmi pravděpodobné, že je to ta samá, jakou popisuje ve *Čtrnáctero zastavení*.²⁴ (Fejlek dokládá jeho přítomnost na natáčení telegramem Jitce Fučíkové: „Musím odjet zítra večer na Podkarpatsko – rozhodněte vzhledem k tomu svůj příjezd – sdělte mi telegraficky rozhodnutí.“²⁵) Přestože „film tří spisovatelů“²⁶ nesklidil u veřejnosti mnoho úspěchu,²⁷ bylo jednáno o jeho práva na promítání v cizině, zvláště v Americe (podrobněji viz dopis č. 68 a jeho poznámky). Otázka jeho vyúčtování (dopis č. 12, 24, 25, 40...) se táhne korespondencí ještě hodnou chvíli po posledním promítání.

Tematicky lze – s ohledem k dochované korespondenci – rozpravu mezi Olbrachtem a Fučíkem ve zbylých letech první republiky (resp. do Fučíkova rozchodu s Melantrichem) zhruba vymezit několika základními liniemi: starostí o reedice starších textů, dozorem nad překlady Olbrachtových prací do jiných jazyků, vynořováním nových Olbrachtových textů, ať už původních (*Hory a staletí* a *Golet v údolí*), nebo překladů postupně nabývaných částí Mannovy románové epopeje *Josef a jeho bratři*.²⁸ Tyto okruhy jsou samozřejmě protkávány dalšími zápletkami (např. rozvodem s Helenou Malířovou a svatbou s Jaroslavou Kellerovou, stykem s Hugem Sonnenscheinem, patrně i s Iljou Lepejem, narození Kláry Fučíkové, potenciální filmování Olbrachtových próz a dalšími), korespondenční výměnu navíc výrazně rytmuje Olbrachtovy pobyty v Podkarpátí či později ve slovenských lázních Štos-Kúpele: k těmto časům se váže nejvíc dopisů.

Zásadním momentem celé korespondence je Olbrachtův dopis Fučíkovi ze 3. ledna 1939

---

²⁴ B. F.: *Hledám mu jméno*, in B. F.: *Čtrnáctero zastavení*, Praha: Arkýř a Melantrich, 1992, s. 128–129.

²⁵ Fejlek, 1998, s. 48.

²⁶ Taussig, Pavel: *Český film Marijka nevěrnice*, in: I. Olbracht; V. Vančura; K. Nový: *Marijka nevěrnice* (ed. P. T.), Praha: Odeon 1982, s. 7–34: „*Marijka nevěrnice*, o níž se v dobovém tisku psalo jako o ‚filmu tří spisovatelů‘ [...]“, s. 15.

²⁷ Viz například Firt, 1991, s. 180 („A tak film, nazvaný *Marijka nevěrnice*, skončil uměleckým i finančním neúspěchem.“) nebo shrnutí Václava Hanuše: „U oficiální kritiky – nejen u ní – však tehdy neuspěla.“ (V. H.: *A ještě jedna vzpomínka*, in *Marijka nevěrnice*, ed. P. Taussig, Praha: Odeon, 1982, s. 259–261).

²⁸ V dopise z 30. 5. 1935 (v rodinné Fučíkové pozůstalosti, z německého originálu volně přeložil Michal Topor) T. Mann připomíná, že svého času jako překladatele románu o Josefovi sám navrhoval Pavla Eisnera, který má k jeho dílu nepopíratelně silnou vazbu, také jako jeho vykladač, ale chápal tehdy, že dal Fučík přednost Olbrachtovi jakožto básníkovi a romanciérovi, navíc, pokud slyšel, Olbracht se s tím popasoval zdařile. Je nabíledni, že Olbracht by měl převzít i překlad třetí části josefovského cyklu. Nebylo by ale dobré svěřit překlad tentokrát spíše kritického díla Eisnerovi? Eisner už ostatně projevil o to zájem. (Jde o Mannovo *Leiden und Grösse der Meister* (1935), *Utrpení a velikost mistrů*, které opravdu vyšlo česky 1936 v Melantrichu v Eisnerově překladu.)

(dopis č. 75), který patrně reaguje na náhlý odchod Fučíka z Melantrichu. Zdůvodnění tohoto odchodu, či snad výpovědi na hodinu, se v literatuře liší. Jaroslav Šalda píše ve svých vzpomínkách, že za nimi (tedy jeho slovy za „skoro dramatickým odchodem dr. Bedřicha Fučíka“) stály „neshody v otázce židovské a v poměru k odstoupivšímu prezidentu dr. Benešovi“.²⁹ Julius Firt, který byl v době Fučíkova rozchodu s Melantrichem ředitelem nakladatelství František Borový, se proti tomuto tvrzení ohrazuje v knize *Knihy a osudy* a chce uvést „jako svědek skutečné důvody“.³⁰ Po proměně společenského diskurzu, tedy po mnichovských událostech, měl Melantrich „u Hitlera punc Benešova politického instrumentu. Samozřejmě se v Berlíně rovněž vědělo, že Beneš je akcionářem podniku, jehož pozice se tak stala značně labilní. Šalda hledal záchranu a pokoušel se ji najít pod ochrannými křídly Noviny“.³¹ Tehdejší ministr zahraničních věcí František Chvalkovský však upozornil (prostřednictvím zpráv z Berlína) na možné nevyhovující či nepohodlné pracovníky Melantrichu, jedním z nich byl i Bedřich Fučík, „který vedle katolíků vydával i komunistické autory, a dokonce Židy“.³² Dle Firtových slov se Šalda přimlouval za Fučíka a za místo pro něj u Borového. K tomu však nedošlo, Fučík působil za války v nakladatelství Josefa R. Vilímka. Robert Sak naproti tomu pokládá příčinu neshod mezi generálním ředitelem melantrišského koncernu Šaldou a ředitelem nakladatelství Fučíkem dále do minulosti. „Co oba muže k sobě vázalo, mělo jeden čas docela blízko k přátelství; vzájemně si byli kmotry svých prvních dětí. Teprve po letech Fučíkovi docházelo, že generálnímu řediteli nebylo dvakrát po chuti už omezování edičního programu, k němuž se odhodlal [...]“.³³ Sám Bedřich Fučík píše v *Setkávání a míjení*, že na podzim roku 1938 došlo k zastavení expedice dětské knížky s protifašistickým námětem (o italském tažení do Habeše) na základě Šaldova rozhodnutí, bez Fučíkova vědomí. Fučíkovi nebylo nic platné protestovat ani proti vydání první kolaborantské knihy Emanuela Vajtauera (*Jak po Mnichovu: můžeme jít s Německem?*, Praha: Melantrich, 1939).³⁴ Pravé důvody (tedy jasnější objasnění oněch zmíněných neshod) propuštění na hodinu se dle Sakových slov dovídá Fučík až z citovaných *Knih a osudů*. Nicméně k tomu přidává i jisté pochybnosti a možnost působení i jiných aktérů – včetně „pánů agrárníků [...], kteří tenkrát jednali o fúzi Melantricha s Novinou a kladli prý různé požadavky i personálního rázu“ – a zakončuje celou kauzu výstižným: „Buď jak buď, příčiny jeho odchodu jsou dodnes poněkud zamlženy“.³⁵

Bedřich Fučík po desetileté práci pro nakladatelství Melantrich je tedy na hodinu propuštěn v posledních dnech roku 1938. Po již zmíněném Olbrachtově dopise ze 3. ledna 1939, který zůstává bez odpovědi, zeje v korespondenci téměř tříletá propast. Olbracht navazuje (při nejmenším korespondenční) kontakt s novým ředitelem Josefem Trägrem, který v Melantrichu již dříve pracoval jako redaktor. Na počátku nacistické okupace byl Olbracht vyšetřován gestapem, a tak se na jaře 1940 stěhuje do Stříbrce, rybníkářské obce nedaleko Třeboně, aby unikl nežádoucí pozornosti protektorátních orgánů. Během tohoto poloilegálního pobytu se stává členem komunistické skupiny

---

²⁹ Šalda, Jaroslav: *Budování tisku za Rakouska, Československé republiky a jeho obrana*, Praha: Eva, 2001, s. 238.

³⁰ Firt, 1991, s. 138.

³¹ Tamtéž s. 138–139.

³² Tamtéž. Situaci v podobném duchu ve zkratce shrnuje i Fejlek, 1998, s. 74–75.

³³ Sak, 2004, s. 168.

³⁴ Fučík, Bedřich: *Setkávání a míjení*, Praha: Melantrich, 1995, s. 243.

³⁵ Sak, 2004, s. 170.

vedené Janem Vackem, která spolupracovala s partyzánskými oddíly.³⁶ Věnuje se převážně adaptační práci pro dospělé i pro děti (to se opakovaně vykládá v souvislosti se steskem po čerstvě narozené dceři Ivance, kterou spolu s manželkou Jaroslavou, nechává v Praze)³⁷ a přepracovávání vlastních děl. (Příkladem mohou být *Biblické příběhy*, Praha: Melantrich 1939; *Příběhy o mudrci Bidpajovi a zvířátkách*, Praha: Melantrich 1947; nebo *Čtení z Bible kralické*, Praha: Československý spisovatel 1958.)

Fučík mezi občasnými pobyty na jižní Moravě, v jižních Čechách apod. přebýval převážně v Praze, která však byla „jako popelavé peklo“.³⁸ Po jeho odchodu z Melantrichu si korespondenti vyměnili – ještě v letech Protektorátu – jen několik málo převážně formálních lístků s přáním všeho nejlepšího do nového roku. Výjimkou jsou dopisy č. 77 a 78. První se týká oslavy Olbrachtových šedesátých narozenin, na které lze předpokládat Fučíkovu přítomnost. A druhý pak smrti Vladislava Vančury a v souvislosti s tím i vzpomínkového návratu na tolik idealizovanou Strimbu a na ten „vzácně čistý den“. Po válce uvažoval Fučík o návratu do Melantrichu – Josef Träger zde už nepracoval, stejně tak Jaroslava Šaldu nahradil Julius Firt, který Fučíkovi doporučil ucházet se o místo spíše v nakladatelství Vyšehrad. To svým smýšlením a částečně i vedením spadalo pod Československou stranu lidovou, bylo součástí České akciové tiskárny, které zahrnovalo i nakladatelství Universum. Zde se 14. září 1945 stal Fučík ředitelem.

Olbracht v návaznosti na svoji partyzánskou činnost byl jmenován 5. května 1945 předsedou Krajského národního výboru v Táboře a redigoval místní noviny *Palcát*. „Po třech týdnech byl při jednání na ministerstvu informací přesvědčen ministrem Václavem Kopeckým, aby na ministerstvu vybudoval a řídil rozhlasový odbor.“³⁹ Tuto pracovní pozici vykonával „s velkým elánem“ až do své vážné nemoci a odchodu do důchodu roku 1949. Publikoval opět v *Rudém právu* a *Tvorbě*, byl politicky a budovatelsky velmi aktivní.⁴⁰

Na jaře roku 1947, kdy tehdejší ředitel Vyšehradu Aloys Skoumal odešel jako kulturní

---

³⁶ Hnízdo, 1982, s. 93; Piša, A. M.: *Ivan Olbracht*, Praha: Vydavatelství ministerstva financí, 1949, s. 84–86. K tomuto momentu se váže i korespondence uložená ve fondu Melantrichu v LA PNP s tehdejším ředitelem Josefem Trägrem. Například 23. října 1943 píše Träger Olbrachtovi: „Vážený a milý pane Olbrachte! / Vzpomínám si, že jsem Vás před dvěma roky navštívil ve Vašem zaviřádku, a tak mi napadá, že bych Vás zas rád jednou viděl a trochu si s Vámi pohovořil. Nevím ovšem, jak dalece se zhoršily od té doby poměry ubytovací i vyživovací. A také nevím, jak by Vám moje návštěva byla milá, protože jsem slyšel, že jste nyní dost často vyhledáván svými známými. Nepřijel bych tentokrát sám: přítel Peroutka ze *Zdroje* je vynikající rybář a chtěl by si zachytat, protože třeboňské rybníky jsou už jeho poslední nadějí. Má zásluku na štiky, které by chtěl chytat třípytkou. Dostal by tam vůbec povolení k chytání na den nebo dva? A dostali bychom tam vůbec nocleh? Kdybyste nám laskavě okamžitě odpověděl, mohli bychom svůj zájezd uskutečnit už příštího týdne a to tak, že bychom přijeli v pátek a zdrželi se do neděle. Kdyby Vám ovšem činilo starosti obstarání noclehu nebo kdybyste se domníval, že bychom své shledání mohli odložit až na Vaši obvyklou vánoční návštěvu Prahy, sdělte mi to beze všeho rozpakování. / Těším se na Vaši brzkou odpověď a už napřed Vám za ni děkuji. Poručím se Vám s upřímným projevem přátelské úcty.“

O tři dny později přišel do redakce Melantrichu telegram od Olbrachta: „Na ryby nejezděte, piši. Zeman“. Načež Träger 1. listopadu odpověděl velmi uctivě – začal dopis: „Děkuji Vám za Vaši vzácnou laskavost, s níž jste mi poslal telegram a s níž jste odpověděl na můj dopis.“ a zakončil jej: „Ještě jednou Vám mnohokrát děkuji a těším se už na shledanou. Poručím se Vám s upřímným projevem srdečné úcty.“

³⁷ To dokládá například i rozsáhlá část *Stříbřec (1940–1945)* edice *Z rodinné korespondence*, věnované dopisům Slávce a Ivance (1966, s. 115–148).

³⁸ Sak, 2004, s. 225.

³⁹ Hnízdo, 1982, s. 134.

⁴⁰ Nejen obrazovou dokumentaci k tomu poskytuje například publikace Václava Řezáče *Ivan Olbracht ve fotografii* (Praha: Československý spisovatel, 1952).

atašé do Londýna, zastal Fučík i jeho pozici. V této době mělo v rukou hospodaření s papírem ministerstvo informací, kde působil i Olbracht, a „skrývalo za ním vlastně cenzuru“. Takzvaná katolická nakladatelství v tomto ohledu strádala (dostávala pouhé 4 % veškerého knižního papíru) a v opozici k tomu stála například „komunistická“ Svoboda, kde vycházely nové Olbrachtovy *Spisy* a která měla přiděl větší (například odborářská *Práce* až třikrát).⁴¹

Toto je i jeden z momentů, který trefně ilustruje rozdílnost sociálně-kulturních polí, ve kterých se Fučík a Olbracht za těchto politicky radikálních změn ocitli. Dalším takovým momentem může být i skutečnost, že Bedřich Fučík byl „jedním z terčů“ Štollovy nechvalně proslulé řeči proslovené 22. ledna 1950 na pracovní konferenci Svazu spisovatelů. Text, který byl velmi brzo poté vydán pod názvem *Třicet bojů za českou socialistickou poezii* (Praha: Orbis, 1950), útočil skrze (již mrtvého) Františka Halase na „trio zloduchů, trojhlavou hydru“⁴² – Karla Teigeho, Bedřicha Fučíka a Václava Černého. Mezitím Olbracht vydával vzpomínky na první máj 1890,⁴³ na Lenina⁴⁴ a podobně socialisticky vítězně laděné texty.

Zkrátka Bedřich Fučík byl od konce války součástí okruhu spisovatelů, na které se opakovaně útočilo.⁴⁵ Olbracht naproti tomu byl 9. září 1947 jmenován národním umělcem (jakožto významný prominent socialistické literatury) a stál v popředí politického a kulturního života nového režimu (právě hojným publikováním v socialistických plátcích a činným členstvím v ÚV KSČ od roku 1946).⁴⁶

Bedřich Fučík byl 24. května 1951 zatčen. Následoval koloběh výslechů, mučení a věznění. Rodina o něm neměla žádné zprávy následujícího půl roku, a když byla Jitka Fučíková přítomna na přelíčení 2. července 1952, div neomdlela při pohledu na vstupující obžalované. („Do soudní síně vstupovali kostry“, vzpomíná Fučík v rozhovoru s Karlem Bartoškem.)⁴⁷ Na Fučíkovu marnou obhajobu, že vydával i komunistické autory (Majerovou a Olbrachta), mu soudce Čížek odpověděl: „Mlčte, vy jste literární pakáž, my víme o tom, koho jste vydával, ale dělal jste to proto, abyste tyto autory korumpoval, chtěl jste je zostudit...“⁴⁸ Bedřich Fučík (stejně jako například Zdeněk Kalista nebo Jan Zahradníček) byl odsouzen na 15 let.

Ivan Olbracht 22. července vedle toho publikuje v *Rudém právu* například text *První výstavba komunismu – slavné vítězství sovětského lidu*⁴⁹ a oslavuje nový politický režim (v protikladu ke Spojeným státům americkým) slovy jako: „Toužíme jít za vámi sovětští soudruzi! [...] Zdar vašemu a našemu dobrému dílu! Záhuby těm, kdo je chtějí zničit!“. O necelý půlrok později, 30. prosince 1952, po náhlém zhoršení jeho zdravotního stavu, umírá.

Poté, co Ivan Olbracht zemřel, vytratila se možnost jeho další reflexe vztahu k Fučíkovi

---

⁴¹ Sak, 2004, s. 237.

⁴² Černý, Václav: *Paměti III. 1945–1972*, Brno: Atlantis 1992, s. 233.

⁴³ Například *Vzpomínám na I. socialistický máj v roce 1890*, in *Rudé právo* 30, 1950, č. 96, 23. 4., s. 5; nebo *1890–1950*. [O oslavách 1. máje a vzpomínka na průvod r. 1890 v Semilech.], in *Tvorba* 19, 1950, č. 17, 26. 4., s. 395 a další (vybírám jen z roku 1950).

⁴⁴ *Vzpomínám na Vladimíra Iljiče*, in *Rudé právo* 30, 1950, č. 95, 22. 4., s. 3.

⁴⁵ Podrobněji viz Sak, 2004, s. 242 a dál.

⁴⁶ Hnízdo, 1982, s. 134–135.

⁴⁷ Fučík, Bedřich; Bartošek, Karel: *Zpovídání: pražské rozhovory 1978–1982*, Toronto: Sixty-Eight Publishers, 1989, s. 40.

⁴⁸ Sak, 2004, s. 304.

⁴⁹ *Rudé právo* 32, 1952, č. 195, 27. 7., s. 1.

a obecněji i k perzekucím a k nově nastalé kulturně politické situaci. A přestože Fučík umírá až 1984, a tudíž prostor k vyjádření a zhodnocení vztahu, který s Olbrachtem navázal, měl, učinil tak jen dvěma zmínkami ve *Čtrnáctero zastavení*. První je vzpomínka tolikrát již zmiňovaná i v edici – například dopis č. 16, ale i dopis č. 78 v souvislosti se smrtí Vladislava Vančury. Právě tato vzpomínka je součástí zastavení o Vančurovi *Hledám mu jméno*, jehož vznik je datován do června 1973.⁵⁰ Olbracht zde sehraje svoji roli a je značně příznivější než ta, ve které vystupuje ve vzpomínce na Viléma Závadu. Zde stojí v opozici vůči Zavadovi, který se za Fučíka postavil při soudech s „mravní vůl[i] neohlížející se na riziko a možné důsledky“. Fučík popisuje návštěvu své ženy Jitky u Olbrachtových se žádostí o zmírnění trestu pro uvězněné kulturní činitele, které měly mít větší váhu s podpisem „kulturních prominentů“. „Mou plachou přímočarou ženu nenapadlo nic přirozenějšího, než že se jako na jednoho z prvních potentátů obrátila na Olbrachta, literárního i osobního přítele rodiny. Byla přijata s překypující srdečností a galantností, ale stejně hladce odmítnuta s odůvodněním, že on nemůže petici podepsat jako činitel úřední, sekční šéf ministerstva informací. Leda prý na závěr, až to podepíše jiní!“⁵¹ Sak v závěru své monografie reprodukuje Fučíkovu odpověď na otázku Mojmíra Trávníčka („činného svědka vzniku a růstu *Čtrnáctera zastavení*“) ohledně příčiny, proč se na některé osobnosti ve *Čtrnáctero zastavení* nedostalo. „Když se ptal na Olbrachta, kterého měl Fučík za největšího prozaika meziválečné éry a o němž promýšlel studii už v kriminále, dostal odpověď, že by se musel dotknout i spisovatelova odpuzujícího mravního profilu.“⁵²

---

⁵⁰ Ivan Olbracht se vyjádří k Vančurově smrti textem *Zavraždili nejlepšího českého spisovatele*, in *Panorama* 21, 1945–1946, č. 3–4, 25. 10., s. 49–51. (Tento text následně přepracovává a vychází i později například v *Lidové kultuře* 2, 1946, č. 22, 1. 6., s. 3 nebo v *Tvorbě* 15, 1946, č. 24, 12. 6., s. 375, a pak dokonce i v roce 1952, nedlouho po Fučíkově odsouzení – *Vzpomínka na Vladislava Vančuru*, in *Nový život* 4, 1952, č. 6, červen, s. 945–946; následně i v *Pryč s legendami*, Praha: Československý spisovatel 1961, s. 92–94.)

⁵¹ B. F.: *Melancholie milenec aneb Život ve dví*, in *Čtrnáctero zastavení*, Praha: Arkýř a Melantrich 1992, s. 272. Podobný příběh (či snad dokonce analogii) popisuje i Jürgen Serke v knize *Böhmische Dörfer. Putování opuštěnou literární krajinou* (přel. V. Dudková, M. Jacobsenová, V. Koubová, P. Kitzler. Praha: Triáda, 2001) v souvislosti s Hugem Sonnenscheinem, který přežil Osvětim, ale byl od roku 1945 vězněn za údajnou kolaboraci s gestapem a roku 1953 na Mírově umřel. Přestože měl Olbracht veškeré prostředky dokázat Sonkovu nevinu, nečinil tak. (Podrobněji kapitola *Hugo Sonnenschein*, s. 348–379.)

⁵² Sak, 2004, s. 384–385.

SVĚTLO VZÁJEMNÉ KORESPONDENCE

Návod

Edice dopisů je koncipována následujícím způsobem: každý dopis je uveden záhlavím utvořeným dle univerzálního vzorce (pro jeho podrobný popis viz ediční poznámku), po němž následují samotný dopis a dvousloupcový poznámkový aparát. Levý sloupec je přímo provázán s obsahem dopisu prostřednictvím číslic v horním indexu a vysvětlivky osvětlují literárněhistorický (a další) kontext. Vysvětlivky i dopisy jsou očíslovány a nezdráhám se použít – poměrně hojně – odkazování napříč dopisy a poznámkami (neopakují tedy informace, nýbrž jen odkazují k již řečenému). Pravý sloupec obnažuje vlastní ediční postup a změny prováděné v textu (není přímo provázán s obsahem dopisu číslicemi v horních indexech).

Za edici dopisů je přiřazen takzvaný knihopis, jenž představuje výtah z bibliografie Ivana Olbrachta a má sloužit pro snadnější orientaci ve vydávaných dílech (a jejich jednotlivých vydáních) v kontextu diskuzí odvíjených v korespondenci. Knihopis je následován ediční poznámkou, která mapuje podrobněji nejen výše zmíněné, a rejstříkem děl a jmenným rejstříkem.

Seznam zkratk:

adr.	adresa
BF	Bedřich(u) Fučík(ovi) – pokud stojí na konci záhlaví, jedná se o fond Bedřicha Fučíka
f. M.	fond Melantrichu
IO	Ivan(u) Olbracht(ovi)
LA PNP	Literární archiv Památníku národního písemnictví
rkp.	rukopis
strp.	strojopis
strp. ^P	průklep strojopisu

[1] IO → BF, 21. 1. 1933, Praha – Krč, rkp., BF

Milý doktore!

Prosím Tě, měj se mnou strpení, věc není tak jednoduchá, a myslím, že mezi mnou a firmou F. Borový dojde k procesu.¹⁾ A nezapomeň s prací pro nás.²⁾ Článek o jazykové kultuře Ti do 2. nebo 3. čísla napíšu.³⁾ Můj román vyjde teprve koncem února.⁴⁾

Navštívila mne Marie Bolenová ve věci nějakého překladu u Vás.⁵⁾ Je to velmi chytrá dívka a myslím, že překládá dobře.

Upřímně Tě pozdravuji a jsem Tvůj

[Olbracht]

1) Jedná se o spor kolem Olbrachtova vydávání v nakladatelství firmy František Borový, ten vyústil v setkání u právníka Jana Löwenbacha dne 9. března 1933, kdy s Juliem Firtem (tehdejším ředitelem Borového) uzavřeli smír a ze smlouvy jej vyvázali. Nicméně ještě na začátku roku 1933 probíhá korespondence

firmou m. fou

[Olbracht]: Zde je z rukopisu vystřižen pravděpodobně podpis Olbrachta, který je

výhružně z obou stran, kromě toho Ivan Olbracht navštěvuje i doktora Stránského, majitele firmy (podrobněji v předmluvě nebo například také Firt, 1991, s. 178–180).

2) Patrně se jedná o prosbu o překladatelskou práci (je možné, že na díle již Thomase Manna) pro Ivana Olbrachta a Helenu Malířovou.

3) Jde pravděpodobně o text do nově vznikajícího časopisu *Listy pro umění a kritiku*, jehož hlavním redaktorem (první dva ročníky) byl Bedřich Fučík. První číslo vyšlo 15. února 1933, kde také Olbracht publikuje na stranách 4–11 úryvek Podkarpatská vesnice (ukázka z *Nikoly Šuhaje*). Ve druhém ani třetím čísle Olbracht nic nezveřejňuje. V minulosti však psal na téma jazykových problémů například: *Jazykové zmatky řeší laici* (in *Literární noviny* 6, 1932, č. 3, s. 2), nebo byl součástí polemiky *Jazykový zmatek* (in *Literární noviny* 5, 1930–31, č. 9, s. 1–3, č. 12, s. 3–4) s Jiřím Hallerem (jeho odpověď v č. 11).

4) *Nikola Šuhaj, loupežník*, Praha: Sfinx–Bohumil Janda 1933. První recenze vycházejí v druhé polovině března.

5) Marie Bolenová, překladatelka z němčiny. Pokud je známo, k ničemu takovému nedošlo.

v strojopisných prepisech
doplněn v lomených
závorkách

[2] BF→ IO, 4. 4. 1933, Praha – Smíchov, adr.: Dolní Krč 174, strp.^p, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

smlouvu¹⁾ už jsme zpracovali, ale – je to až dojemné, jak se o Tebe starají přátelé. V tomto případě myslím Egona Hostovského²⁾: toho pořád zaráží – snad špatně rozuměl –, že nám s jednou věcí utečeš. Musíš tomu ovšem rozumět tak, že mu nejde ani zdaleka tak o Melantrich jako o Tebe a že mu bylo líto každého Tvého řádku. Uklidnil jsem ho aspoň do té míry, že v tom není žádné čertovo kopýtko, že je to docela otevřená hra autora i nakladatelství, ale on mi za to nasadil oplátkou do hlavy něco, zač bych ho nejraději zbil: co kdyby prý ta věc, kterou Olbracht se rozhodne zadat jinému nakladatelství, byla právě nejlepší Olbrachtovou prací vůbec. A protože i já věřím, že jsi s to napsat ještě lepší věci, než jsi napsal,³⁾ zatřásl jsem se. I navrhuji, ovšem jenom v případě, že by se to týkalo Družstevní práce,⁴⁾ formulaci přibližně takovouto: že se s námi o té věci, zadávané jinému nakladatelství, před tím nějak dohodováš, nebo že se my dohodovíme o eventuálním společném vydání pod jinou tiráží v Družstevní práci. Nepochybují, že by na to Družstevní práce s gustem přistoupila.

Prosím Tě, napiš mi obratem svoji formulaci, abych to v pátek měl definitivně připraveno.⁵⁾

Děkuji Ti mnohokrát a mnohokrát Tě pozdravuji.

1) Smlouva na *Sebrané spisy Ivana Olbrachta* a obecně ohledně spolupráce s Melantrichem, jejíž definitivní podoba byla uzavřena a podepsána 7. dubna 1933.

2) Od roku 1930 redaktor v Melantrichu (později i ve Sfinx, Šolc a Šimáček a další), kde publikuje své knihy, a odešel v souvislosti Olbrachtovy roztržky s Juliem Firtem (a Stránským) také z nakladatelství Borový (podrobněji viz Firt, 1972, s. 195).

3) Podrobně viz Knihopis, výběrově *Podivné přátelství herce Jesenia, Zamřížované zrcadlo* nebo *Žalář nejtemnější*. V tomto okamžiku už

otevřená m. otevřená

věci, než jsi m. věci než jsi

o té věci m. o tó věci

eventuálním m. event.

je *Nikola Šuhaj* k dostání, ale ještě nenabyl „plné slávy“, které Fučík nakonec stejně zužitkuje.

4) Pro nakladatelství Družstevní práce (fungující 1922–1952) Ivan Olbracht přeložil 1932 *Mladou ženu z roku 1914* Arnolda Zweiga, ve čtyřicátých letech se pak podílel na dalších překladech. Snažil se (patrně z principiálních důvodů) dostat „do hry“ toto nakladatelství, přestože během spolupráce s Melantrichem nic takového nevzniklo (druhá smlouva z roku 1939 dokonce Družstevní práci nezahrnuje již vůbec).

5) Definitivní podoba odstavce pojednávající ve smlouvě (která je dostupná ve fondu Melantrichu v LA PNP) téma Družstevní práce zní:

„Zadám Vám do prvního a dalších vydání svou první příští, dosud nenapsanou práci, ať románovou či povídkovou (vyloučeny mohou být toliko politické eseje). Druhou svou příští, dosud nenapsanou práci mám právo do roku 1937 zadati do prvního vydání současně s Vaším vydáním ještě nakladatelství Družstevní práce, s kterým byste ji vydali společně s mutací v tiráži a titule, po dohodě se mnou i s nakladatelstvím Družstevní práce. Všechny další dosud nenapsané a nevydané práce pak zadám k vydání toliko k Vám.“

[3] IO → BF, 5. 4. 1933, adr.: Praha XVI, Husova 20, Melantrich, rkp., pohlednice: Toyen – Jaro, BF

Fuj, hledat u mne beerovské¹⁾ záludy! Tak si to tam dej, jak chceš, bude-li můj prvotní požadavek zachován. A nezapomeň na vypověditelnost²⁾ smlouvy po r. 1938.

Všechny Vás pozdravuji.

Olbracht

1) Patrně narážka na postavu z *Nikoly Šuhaje* Abrahama Beera, vypočítavého a chamtivého Žida, který škodí nejen loupežníkovi, ale i jeho rodině a blízkým.

2) Vypovězení smlouvy bylo stanoveno na 15. června 1939, na jejím základě byla uzavřena již 16. ledna 1939 smlouva další. (Přestože je to přesně ve chvíli, kdy je z Melantrichu vyhozen Fučík a Olbrachtovi figuruje ve smlouvě z roku 1933 věta: „Vyhrazuji si právo okamžitého rozvázání této úmluvy, jakmile by nastaly osobní změny ve vedení nakladatelství Melantrich.“ Ta v pozdější smlouvě z roku 1939, po odchodu Fučíka, mizí.)

[4] IO → BF, 1. 7. 1933, Sinovír, adr.: Praha – Smíchov, závody „Melantricha“, rkp., pohlednice: Volovoje – panorama, BF

Milý doktore! Prosím Tě, dej mi poslati 3 exempláře *Zamřížovaného zrcadla*¹⁾ na adresu: I. O. Koločava, pošta Sinevír, Podkarpatská Rus. A sem ať mi také pošlou korektury *Šuhaje*.²⁾ Nebudu zde sice bydlet, ale poštu budou za mnou posílati.³⁾

Pozdravuji Tě i kamarády. Tvůj

Olbracht

1) *Zamřížované zrcadlo*, Praha: Melantrich 1933, *Spisy Ivana Olbrachta* sv. 6.

poslati 3 exempláře m.
poslati, 3 exempláře

2) Jde o korektury druhého vydání, které Melantrich vydá ještě tentýž rok (*Nikola Šuhaj*, Praha: Melantrich 1933, *Spisy Ivana Olbrachta* sv. 7).

3) Ve fondu Melantrich – nakladatelský archiv následuje dopis IO → Melantrichu, 13. 7. 1933, Sinovír „P. T. Administraci Melantricha Před čtrnácti dny jsem žádal doktora Fučíka, aby mi dal laskavě poslati 2 exempláře *Zamřížovaného zrcadla*. Ale zdá se, že doktor Fučík není v Praze, proto adresuji svou prosbu přímo administraci. Račte adresovati: Ivan Olbracht, Koločava, pošta Sinovír, Podkarpatská Rus. S pozdravem I. Olbracht.“ Na což mu Melantrich odpovídá 17. 7.: „Vážený pane, sdělujeme Vám k Vaší urgenci z 13. téhož měsíce, že jsme Vaše přání vyřídili ihned a 11. 7. jsme Vám poslali 2 exempláře *Zamřížovaného zrcadla*. Snad se zásilka zdržela mimořádnými okolnostmi na Podk. Rusi. Nedošla-li správně, sdělte nám to, a obratem Vám pošleme novou zásilku. S projevem úcty.“ K čemuž Fejlek dodává: „Šlo o boje lesních dělníků za mzdové požadavky, které v létě 1933 nabyly na Slovensku a Podk. Rusi na intenzitě.“ (Fejlek 1998, s. 44).

[5] BF → IO, 19. 10. 1933, Praha – Smíchov, adr.: Dolní Krč 173, strp.^p, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

byl bych Ti hrozně povděčen, kdybys nám už do *Listů* poslal tu slíbenou povídku.¹⁾ Snad jsi teď poněkud volnější²⁾ a neuškodí Ti zase trochu psát.

Za druhé tě prosím, abys pracoval na Mannovi, protože tato kniha Mannova vyšla právě v Německu jako samostatná věc. Druhá kniha jako samostatné pokračování vyjde až příštího roku. Nebudeme tedy moci čekat, zvláště když Mann urguje vydání, až do příštích Vánoc, nýbrž vydali bychom tento díl už zjara.³⁾

Za třetí Ti chci důkladně pogratulovat. Víc k tomu morálnímu, ač je to až příliš, příliš samozřejmě.⁴⁾

A kontroluj si každý týden Jandu⁵⁾. Knihkupci si stěžují, že jim posílá už samé defektní výtisky, a neprodávají, čekajíce na vydání naše (Srdce, Souček).

Odporoučení na paní Helenu.

Tvůj

1) Po Olbrachtově publikaci v prvním čísle další jeho text v *Listech pro umění a kritiku* (viz poznámka 3) u dopisu č. 1) vychází až v roce 1935 (*Obtížné jednání s Ančou Burkalovou*, č. 4, 21. 3., s. 113–118).

2) Olbracht se vrátil do Prahy v polovině října 1933, poté, co na Podkarpatské Rusi dokončili natáčení filmu *Marijka nevěrnice* (podrobněji předmluva). Viz také publikaci *Z rodinné korespondence Ivana Olbrachta*, 1966, str. 102 nebo Fejlek, 1998, s. 45.

3) V dopise Olbrachtovi administrace Melantrichu 16. srpna 1933 přikládá potvrzení ústní dohody na překladu románu Thomase Manna. Jedná se o první díl *Die Geschichten Jaakob* (*Příběhy Jákobovy*) tetralogie *Joseph und seine Brüder* (*Josef a bratři jeho*), který vychází v Berlíně ke konci září. Druhý díl *Der junge Joseph* (*Mladý Josef*) se ocitne na knižním trhu během června 1934. Překlad obou prvních dílů provedli Ivan Olbracht a Helena Malířová a v Melantrichu v rámci *Spisů Thomase Manna* vyšel na sklonku

Vánoc m. vánoc

zjara m. z jara

roku 1934. Třetí díl *Joseph in Ägypten (Josef v Egyptě)* pak vydal až roku 1936 ve Vídni Bermann-Fischer Verlag, do češtiny jej pro Melantrich převedl Ivan Olbracht ještě tentýž rok, vyšel na jaře 1937, a poslední část *Joseph, der Ernährer (Josef Živitel)* vyšel v exilu nejprve 1943 ve Stockholmu, o rok později pak v New Yorku pro Knopf. Ten se do češtiny dostal až roku 1951 překladem Pavla Eisnera pro Melantrich.

4) Gratulace pravděpodobně souvisí s nominací na státní cenu za literaturu, kterou Olbracht obdržel 28. října 1933 za román *Nikola Šuhaj loupežník*. „To morální“ odpovídá patrně faktu, že k udílení ceny dojde i přes protestující články četníků či snad jen dodatek, že jde více o morální stránku věci než o hmotné ceny (podrobněji viz předmluvu).

5) Nakladatel Bohumil Janda vlastní Sfinx, který první vydal *Nikolu Šuhaje*. (Zároveň Melantrich připravuje druhé vydání, které vyjde ještě do konce roku a na které knihkupci – zmiňovaní Alois Srdce a Ludvík Souček – čekají.)

[6] BF → IO, 28. 12. 1933, Praha, adr.: Dolní Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

doufám, že Ti nebudu moci k Novému roku vinšovat konkrétněji ničím jiným, než že z třetího vydání Tvého nesmrtelného *Loupežníka* nám zbylo 200 kusů, které hodláme do Silvestra zkonsumovat, abychom 3. ledna začali vydání IV., jež tiskneme zase 4.000. Páté vydání si schováme na Ježíška, na příští rok.¹⁾

Pozdravuj ode mne velmi paní Helenu.

Tvůj:

1) Třetí, čtvrté i páté vydání *Nikoly Šuhaje loupežníka* má v roce 1934 (Praha: Melantrich), což tedy neodpovídá tomu, co v tomto dopise (č. 6) Fučík předkládá. Lze tedy předpokládat, že na trhu bylo třetí vydání již na konci roku 1933 a ještě tentýž rok se rozprodalo, čtvrté a páté pak vyšlo během roku 1934.

zkonsumovat m.
zkonsumovat

IV., m. IV,

[7] BF → IO, 17. 3. 1934, Praha, adr.: Dolní Krč, strp.^P, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

dnes došel II. díl Manna. Dříve než Ti ho pošlu, přece se opatrně ptám, pustíš-li se do toho. Je toho 330 stránek malého formátu německého vydání. Vydali bychom to pak obojí současně na podzim.¹⁾

Srdečně Tě zdraví

1) Viz poznámku 3), dopis č. 5.

[8] BF → IO, 5. 4. 1934, Praha, adr.: Dolní Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

Kmen vydává jako obvykle jarní *Almanach*,¹⁾ kde pravidelně bývají ukázky z věcí, které mají vyjít. Tentokrát je *Almanach*²⁾ věnován mladým a mládí. Na Mannovi mi samo sebou velmi záleží už pro jeho nečitelnost, a chtěl bych, jestli to jen trochu půjde, ho propagovat i zde v *Almanachu*. Není, prosím Tě, v tom, co máš přeloženo, nějaká kratičká scéna mladých, scéna milostná? Je-li, prosím Tě, pošli mi to obratem (mohlo by to být ovšem jenom 3–5 stran), dám si to opsat a originál Ti zase vrátím.³⁾ Není-li nic, co by se hodilo, napiš mi lísteček.

Poručení paní Heleně a pořádný pozdrav Tobě

Tvůj

1) Klub moderních nakladatelů, Kmen, volné sdružení nakladatelských firem, soukromých vydavatelů a knihkupců, fungující 1926–1949 vydává 1930–1937 (následně i jednorázově 1948) nakladatelský časopis *Almanach Kmene*, který ilustruje, komentuje a doprovází (převážně prostřednictvím ukázek z vydávaných děl) knižní produkci sdružení.

2) *Almanach Kmene*, Jaro 1934, redigovala Libuše Vokrová-Ambrosová, Praha: Kmen 1934 (květen).

3) Viz poznámku 1) u dopisu č. 9.

samo sebou m. samosebou

prosím Tě, v tom m. prosím tě, v tom

[9] IO → BF, 8. 4. 1934, rkp., BF

Milý Fučíku!

Tak krátkou milostnou věc je v Mannovi těžko najít a alespoň trošku ucelenou vůbec, ale posílám ti delší kousek, můžeš z toho, je-li nutně třeba, na začátku z stránky vynechat a na konci půl a nazvat to *Svatební noc Jákobova* (T. Mann: *Příběhy Jákobovy*).¹⁾ Ale prosím Tě, dej mi napsat docela formálně potvrzení, že jsi to dostal, a nenech to tam ztratit.

Protože asi tento týden do Prahy nepřijedu, prosím Tě, abys mi dal zodpovědět tyto otázky:

1.) Co odpovědělo japonské vyslanectví a odpovědělo vůbec?²⁾

2.) Co je s penězi z Německa?³⁾ Čtu, že marka klesá. To se má zase po sté a prvé opakovat, že nic nedostanu?

3.) Psal Vám z Chicaga doktor E. Veselý? Mně píše, že je už *Šuhaj* přeložen, ale o vyjednávání s Vámi nic.⁴⁾

Pěkně Tě pozdravuji a těším se na shledanou. Tvůj

Olbracht

1) Opravdu vyjde (viz dopis č. 10) – Thomas Mann: *Svatební noc*, (přel. Ivan Olbracht), in *Almanach Kmene, Jaro 1934*, Praha: Kmen, květen 1934, s. 63–69. Jedná se o úryvek z Thomas Mann: *Josef a bratři jeho I. Příběhy Jákobovy / Mladý Josef*, (přel. Ivan Olbracht, Helena Malířová), Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění 1959, s. 262–268 (z kapitoly *Jákobovy svatby*).

2) Snad se jedná o nějaké záležitosti kolem japonského překladu *Anny proletářky* pořízeného I. Kamichikou, který vyšel na začátku roku 1934 v Tokiu.

3) Patrně jde o honorář za německý překlad *Nikoly*, o kterém chodí zprávy Olbrachtovi z administrace Melantrichu (11. prosince 1933

T. Mann m. H. Mann

Chicaga m. Chikaga

doktor m. dr.

pobídka k nepřijetí moc nízké nabídky za autorizaci románu pro německé Centrum; 7. března 1934 pozvánka na setkání s panem Juliem Maderem, který překládá *Šuhaje* pro Piperovo nakladatelství). *Der Räuber Nikola Schuhaj* (přel. Julius Mader), Mnichov: Piper, 1934.

4) Anglický překlad vyjde 1954 *Nikola Šuhaj Robber*, přel. Roberta Finlayson-Samsour, Praha: Artia, následně až 2001, *Nikola the Outlaw*, přel. M. K. Holecek, Northwestern University Press.

[10] BF → IO, 11. 4. 1934, Praha, adr.: Dolní Krč 173, strp.^p, LA PNP, f. M.

Milý Ivane,

děkuji Ti za rukopis překladu Manna str. 46–53. Nechal jsem jej opsat a originál Ti v příloze vracím.¹⁾

Odpovědi na Tvé otázky znějí takto:

Japonské vyslanectví odpovědělo, že mu do této věci nic není. Obrátili jsme se na československé vyslanectví v Tokiu.²⁾

Před týdnem byly avizovány peníze z Německa³⁾ a dnes jsme inkasovali polovinu zálohy, tj. Kč 2.857.–, které připisujeme na Tvém účtě k dobru. Disponovat s nimi můžeš kdykoliv a jakkoliv. Eventuální autorské srážky dohovoříme ústně, a snad až při druhé polovici zálohy, eventuálně při celém zúčtování, podle toho, jak dopadne.

A konečně: Doktor Veselý z Chicaga nepsal, a neodpověděl ani na náš druhý dopis.

Dávám mu psát (abys nebyl do toho zamotán i Ty), že nesmí vydat *Šuhaje* bez svolení majitelů autorizace, tj. nás.⁴⁾

Děkuji Ti mnohokrát, a těším se na shledanou.

1) Viz poznámku 1), dopis č. 9.

2) Viz poznámku 2), dopis č. 9.

3) Viz poznámku 3), dopis č. 9.

4) Viz poznámku 4), dopis č. 9.

avizovány m. avisovány

Eventuální m. Eventuelní

eventuálně m. eventuelně

Doktor m. Dr.

autorizace m. autorisace

tj. m. t.j.

Na konci průklepu stálo:
Příloha.

[11] BF → IO, 16. 4. 1934, Praha, adr.: Dolní Krč 173, strp.^p, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

dochází dopis z Itálie od firmy Mondadori, což je největší nakladatelství italské, s nabídkou na vydání *Šuhaje*. Nabízejí 500 lir (něco přes 3.000 Kč) zálohy na 6 % honoráře s vydáním do 3.000, 8 % na vydání do 10.000 exemplářů a 10 % nad 10.000 exemplářů. Nejpozdější termín vydání je podzim 1935. Záloha splatna na podzim 1935. Navrhuji jim takto: 1.500 lir, záloha splatna polovina ihned, polovina při vydání knihy,

kteřá musí vyjít nejpozději do dubna 1935. 1.500 lir by byla záloha na 8 % za 3.000, 10 % za 10.000, a nad 10.000 12 %.

Napiš mi obratem expres, souhlasíš-li s naším jednáním, a máme-li akceptovat, i kdyby nám na tyto nové požadavky nešli. Jsem toho názoru, že za cenu proniknutí akceptovat musíme.¹⁾

Rukopis Manna jsi dostal zpět?

Podle všeho jednání a úspěchu je nanejvýš nutné, aby ses už pustil do nového románu. Jinak tento úspěch²⁾ nebude nic platen, a nebudeš ho moci dost dobře využít. Musíš napsat nový román i za cenu, že bys upustil od překladu druhého dílu Manna, kterého Ti koneckonců musí nahradit honoráře zahraniční.

Odpověď prosím okamžitě.

Tvůj

1) Opravdu vychází 30. listopadu 1936 *Nikola Sciuhaj il masnadiero* (přel. Giacomo Prampolini, nakladatelství Mondanori).

Itálie m. Itálie

2) Myšlen ohlas, ocenění, množství překladů a prodaných výtisků *Nikoly Šuhaje*, podrobněji v předmluvě.

koneckonců m. konec konců

Mezi číslice a znaky procent byla vložena mezera, protože je sdělení chápáno jako například šest procent, nikoli šestiprocentní.

[12] BF → IO, 20. 4. 1934, Praha, adr.: Dolní Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Milý Ivane,

telefonoval mi dnes ředitel Fürth¹⁾, že by nemohl do stanovených termínů prodat zbývající svazky Tvých spisů.²⁾ I ptá se, zda Ty a Melantrich budete trvat na termínech mezi Tebou a firmou Borový sjednaných, v kterémžto případě by on musil Tvé spisy snížit – anebo mu termíny prodloužíme a on snižovat nebude.³⁾

Buď tak laskav, vezmi své zápisy o datech ujednání – já vím všechno jen přibližně – a zajdi jednou k nám, abychom si o těch věcech pohovořili. Musilo by to být ovšem během 3–4 dnů.

Co dělá korektura *Žaláře*?⁴⁾ A jak pokračuje Mann? A co děláš vůbec s novou knížkou?⁵⁾

Prosím Tě přijď, máme o všeličems mluvit (jako je vyúčtování filmu,⁶⁾ další Tvůj eventuální román atd.).

Peníze (záloha od Pipera)⁷⁾ odešly včera z Václ. náměstí.

Tvůj

1) Julius Firt, ředitel nakladatelství František Borový 1930–1939.

Melantrich budete trvat m.

2) Pět svazků *Spisů Ivana Olbrachta* vycházelo 1926–1930 u Františka Borového (podrobněji viz předmluvu).

Melantrich bude trvat

3) Fejlek se ve své knize o Melantrichu (1998, s. 48) domnívá, že mluví o následujícím: „jde o důsledek 2. odstavce dohody uzavřené u doktora Löwenbacha (9. března 1933), podle které: ‚Díla dosud nákladem firmy Borový vydaná budou, pokud jsou dosud na skladě a v komisi, firmou Borový dále prodávána, přičemž bylo ujednáno, že pro rozprodej knihy *Žalář nejtemnější* [bude] poskytnuta firmě Borový lhůta do 30. 9. 1934, pro knihu *Podivuhodné přátelství herce*

pohovořili m. pohovořili

eventuální m. eventuelní

atd. m. a t. d.

Jesenia do 30. 9. 1935, pro knihy *O zlých samotářích*, *Devět veselých povídek* a *Anna proletářka* do 30. 12. 1937.“

4) *Žalář nejtemnější*, 4. vydání, Praha: Melantrich 1934, *Spisy Ivana Olbrachta* sv. 2. (Viz také například zmínku *První Olbrachtův román* v *Ranních novinách*, č. 269, 16. 11. 1934, s. 4.)

5) Patrně půjde o *Hory a staletí*, Praha: Melantrich 1935, což pravděpodobně netuší ani sám Olbracht.

6) *Marijka nevěrnice* (viz poznámku 2) u dopisu č. 5 nebo předmluvu).

7) Patrně na německý překlad *Nikoly Šuhaje*, viz také poznámku 3) u dopisu č. 9.

[13] BF → IO, 2. 5. 1934, Praha, adr.: Dolní Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

posílám Ti zpátky smlouvu s firmou Borový, kterou jsem si opsal a oznámil jsem zároveň řediteli Fürthovi, že trváš na jejím plnění.¹⁾

Prosím Tě, abys mi napsal, zda Ti mám poslat smlouvu na II. díl Manna, anebo abys mi poslal originál zpátky.

Abys mi zároveň napsal, kdy dodáš první díl, který bych dal rád sázet.²⁾

Abys mi dodal během 14 dní *Žalář nejtemnější*.³⁾

Abys, protože Tvoje úmluva s Centrem o německém vydání *Šuhaje* padla, laskavě ze smlouvy vyškrtnl příslušný pasus, jakož ho škrtnem i my.⁴⁾

Abys vzal laskavě na vědomí, že do Dánska jsme smlouvu už poslali,⁵⁾ a že jsme dostali z Itálie odpověď od Mondadoriho,⁶⁾ který nechce jít výš s procentuálními podmínkami, ale zato šel o 500 Kč nahoru se zálohou, a polovičku, to znamená 750 Kč, splácí předem, o což mi vždycky jde, abychom to měli zajištěné a netáhlo se to jako s Durychovým *Blouděním* 3 léta.⁷⁾

Abys rovněž vzal na vědomí, že nyní po uzavření smlouvy Durycha⁸⁾ s Anglií placírujeme u téže agentury *Šuhaje*⁹⁾ a že jsme zatím v jednání s pařížským nakladatelem Gallimardem o vydání francouzské.¹⁰⁾

Upřímný pozdrav paní Heleně a Tobě

Tvůj

1) Viz poznámku 1), 2) a 3) u dopisu č. 12.

2) Viz poznámku 3) u dopisu č. 5.

3) Viz poznámku 4) u dopisu č. 12.

4) Centrum, divadelní a literární zastupitelství, založeno 1925 F. Kholem, viz také poznámku 3) u dopisu č. 9.

5) Smlouva na překlad *Šuhaje* do dánštiny, který vyšel v Kodani kolem poloviny října. *Røverer Nikola Šuhaj* (přel. Else Westh-Neuhard, Knud Bruun-Rasmussen) Kodaň: Nyt nordisk Forlag 1934.

6) Viz poznámku 1) u dopisu č. 11.

7) *Bloudění* Jaroslava Durycha bylo překládáno P. Eisnerem pro nakladatelství Piper několik let, od původního záměru vydat německou podobu ve stejný rok jako český originál (tedy 1929) se nakonec muselo upustit z několika důvodů – „ekonomická situace v Německu a také Eisnerovy pomalé pracovní pokroky“ (podrobněji například citovaný T. Kasten: *Prostředkování souvislostí, souvislosti prostředkování, Durychovo Bloudění, Döblinův Wallenstein a*

firmou m. fou

laskavě m. lask.

Itálie m. Italie

procentuálními m.
procentálními

750 Kč, splácí m. 750 Kč
splácí

3 léta m. 3 leta

placírujeme u téže m.
placírujeme téže

německo-český literární transfer, in *Slovo a smysl* (14) 28, 2017, s. 203–210; nebo Z. Dětáková: Adresát Bedřich Fučík, in *Revolver Revue*, 1999, č. 40, s. 145–172, zvláště dopisy z 20. 4. 1933, 11. 2. 1934 nebo 27. 7. 1934 – zde řeší finanční stránku věci, na kterou pravděpodobně Fučík naráží).

8) Snad se jedná o J. Durych: *The Descent of the Idol: A Story of the Thirty Years War* (*Bloudění* přel. Lynton A. Husdon), Londýn: Hutchinson 1935.

9) Patrně k ničemu takovému nedošlo, viz také poznámku 4) u dopisu č. 9.

10) Nakladatelství Gallimard (Éditions Gallimard) – francouzské nakladatelství sídlící v Paříži, zaleženo 1911 Gastonem Gallimardem; *Nikola Suhaj, le brigand* (přel. Jean a Jirina Danès), Paříž: Gallimard, 1937.

[14] BF → IO, 12. 6. 1934, Praha, adr.: Dolní Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

v sobotu odjíždím, a do té doby musím zde nechat definitivní program, jak redakční, tak administrační a propagační. Prosím Tě, zastav se zde určitě v pátek, abys mi řekl: 1.) titul své knížky, 2.) kdy asi dostaneme rukopis a 3.) jak knížka bude asi velká.¹⁾

Prosím Tě ale určitě.

Tvůj

1) Viz poznámku 5) u dopisu č. 12. (Stále však ani Olbracht netuší, jak se bude jmenovat, viz následující dopis.)

[15] IO → BF, 22. 7. 1934, Koločava, rkp., BF

Milý doktore!

Trochu se divím, jak ten čas utíká a že jsi již zase v rachotě, a tu Prahu Ti věru nezávidím. Děkuji Ti upřímně za Tvůj list, za příjemné zprávy v něm a za to, že se Melantrich pod Tvým vedením stará o mé věci.

Užívám tu zatím, válím se na líné kůži, koupám v burkutu¹⁾ svá revma, ale třebaže jsem se doposud nepustil do práce a pořád ještě nevím, jak se má knížka bude jmenovati, přece jsem tu pro ni sebral již hodně materiálu a vím, jak asi bude vypadati. S tím, co vyšlo u Girgala²⁾ (i to bude změněno a o jeho povolení či nepovolení se netřeba starati) toho bude asi 15 archů reportáží, které bych tu do podzimu rád dopsal. Při tom bych se Tě na něco rád důvěrně optal: Budu v té knížce mluvíti o *Šuhajovi*,³⁾ o *Marijce*,⁴⁾ také o době v první osobě, o nějaké anonymitě tu tedy nemůže býti vůbec řeči; mám právo ucházeti se o melantrišskou cenu?⁵⁾ A druhá věc: S kým se dostanu do konkurence a nebude to nějaký kamarád?⁶⁾ V první otázce znám úsudek Šaldův o tom z polemiky proti nějakému M v *Zápisníku*,⁷⁾ na druhou otázku mi prozatím nemůžeš odpověděti, bude také hodně kdy promluvíti si o tom ústně, teď Tě jen prosím o oznámení zásadního stanoviska a o radu.

Korekturu Manna⁸⁾ Ti posílám. Komentář Ti vracím. Rozdělení na kapitoly jest v překladu provedeno již podle tištěného originálu a mně zbývá nalézt jen ještě dvě tiskové chyby, které jsem si poznamenal. Ale pro sazeče jest důležitých prvních 14

řádků komentáře a prosím Tě, abys jim je dal.

Tvé pozdravy „Židům a loupežníkům“ vyřizují, jak to přináší náhoda. Všichni se těší na nový film a ptají se, kdy to bude. V Chustě se hrála *Marijka* před natřískaným hledištěm (ale z našich herců, kromě Margit a Myšky⁹⁾, který se tam 3 dny napařoval, tam nebyl nikdo, nebylo ani na vstupné, neškuli na cestu), před 14 dny byla v Svaljavě, teď je v Berehově. Do Užhorodu ji prý nechce pustit policie pro židovské demonstrace v Bratislavě a v Košicích.¹⁰⁾

Pěkně Tě prosím, dej mi vyřídit mou chustskou žádost brzy, to jest ihned. A řekni slečnám, ať mi pošlou na můj účet nejnovější *Pravidla*,¹¹⁾ budu je potřebovat při korekturách.

Je tu velká bída. Máš-li nějaké nepotřebné šaty, nelenuj si z toho udělati balík a nepodceňuj nic, uděláš maličkostí mnoho dobrého.

Upřímně pozdravuji Tebe i kamarády. Vyřid' laskavě uctivé poručení své paní.

Tvůj

Olbracht

1) Označení burkut se používá pro železité vody hojně se vyskytující na Podkarpatské Rusi.

revma m. reuma

2) Jde o přepracování *Země bez jména* (Praha: O. Girgal 1932) na text knihy *Hory a staletí* (Praha: Melantrich 1935), pro konkrétní popis přerodu textu z původního cyklu reportáží *Boj o kulturu na Podkarpatské Rusi* (v *Zemi bez jména*, následně i v *Hory a staletí*) viz také J. Opelík: *Olbrachtovy zakarpatské prózy*, in *Sborník vysoké školy pedagogické v Olomouci II*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955, s. 63–74, skromněji se těmto posunům věnují i *Vydavatelské poznámky* Emanuela Macka v *Horách a staletí* (Praha: Československý spisovatel, 1982, *Spisy Ivana Olbrachta*, sv. 10, s. 262–266).

o melantrišskou cenu m. o
Melantrišskou cenu
neškuli m. nešku-li

3) Opravdu se vyskytuje převážně v kapitole *Loupežníci* (v prvním vydání Praha: Melantrich, 1935 s. 89–131), dále pak i kapitola *Země se nacionalisuje* (s. 190–239).

4) Zde se patrně realizovalo jen jedinou zmínkou *Marijky* v promluvě ruského kněze v kapitole *Země se nacionalisuje* (v prvním vydání Praha: Melantrich, 1935 s. 235: „Nikdy se nestaneme *Marijkami* nevěrníci, kteří zrazují svůj národ, [...]“).

5) Melantrich uděloval v letech 1932–1937 nakladatelské ceny za původní básnické a prozaické dílo, soutěžící texty se odevzdávaly anonymně.

6) Cenu Melantricha v roce 1935 dostali: Jan Čep (*Hranice stínu*), Ivan Olbracht (*Hory a staletí*) a Benjamin Klička (*Útěk ze století*).

7) F. X. Šalda se v glose *Proti anonymním soutěžím* (in *Šaldův zápisník* 6, 1933–1934, č. 1, s. 169–171) ohrazuje (poměrně ostře) proti článku *Odložte masky* Benjamina Menšíka (in *Index*, 1933, č. 12, 8. 12., s. 113–114), který zpochybňuje anonymitu textů přihlášených do soutěže o melantrišskou cenu, a tudíž nezaujatost její poroty. (Názor F. X. Šaldy je pro Olbrachta nosný, protože Šalda byl součástí komise Ceny Melantricha, stejně tak byl jejím členem i B. Fučík.)

8) Viz poznámku 3) u dopisu č. 5.

9) Miška Herzán je jméno postavy kerona v *Marijce nevěrníci*, kterého hrál rusínský obyvatel Michal Derbak.

10) V *Národních listech* je 11. 5. 1934 (ročník 74, číslo 91, na straně 1) článek o židovské demonstraci v biografu ve Sečovci u Košic na promítání filmu *Třetí říše Výstřel na hranicích* „proti Hitlerovi a jeho režimu“. Vzhledem k tomu, že nabrala „tvářnosti velice

vážné“, lze soudit, že se veřejné manifestace děly častěji a hojněji.

11) *Pravidla českého pravopisu s abecedním seznamem slov a tvarů*, Praha: Státní nakladatelství 1924, (resp. jeho nezměněný dotisk 1926).

[16] BF → IO, 27. 7. 1934, Praha, adr.: Koločava, p. Sinevir, Podk. Rus., strp.^P, BF

Drahý Ivane,

děkuji Ti mnohokrát za Tvůj dopis. Nezávidíš-li Ty mně, závidím já o to víc Tobě.

Hergot, to by se to tam válelo. Vzpomínám si na Prislop, a chtěl bych tam být zase na jeden oběd o bramborách a sardinkách. Samo sebou, že by tam musili být chlapi, kteří dovedou sekát dříví. *Marijku* bych nepotřeboval, nepostrádal-li bys ji Ty.¹⁾

Bohužel ze šatů, z prádla a bot nemám vůbec nic, co bych mohl poslat. Někdy mě napadá, že mi Jitka sebere, až přijde zase nějaký nezaměstnaný ukazující jí nahé koleno nebo i ušlechtlejší části těla, poslední kalhoty. Vyčerpal jsem se nadobro. Ale smím-li Tě prosit, chytني tam nějakého potřebného kluka za zbytek jeho kalhot a obleč ho zase na můj účet. Já Ti to pak pošlu, anebo dám až tady. Buď tak hodný. A jinému pár kg kukuřice. Prosím Tě, udělej to pěkně potichu, i přede mnou. Nemám rád velkých gest, právě tak jako Ty.

Nevím, co znamená další Tvá žádost. Má-li to být posláni knih doktoru Dudykiewi²⁾covi, stalo se tak hned v den mého příchodu. O ničem jiném nevím já, ani ostatní. – *Pravidla*³⁾ Ti posílám.

Co pak se týče Tvé diskrétní otázky v souvislosti s Tvou novou knížkou, nemohu Ti zatím skutečně nic říci, protože nic nevím. Nestaral jsem se o to, ale myslím, že je na ni v každém případě čas a že si nejlépe o tom pohovoříme ústně. I když bych nevěděl nic konkrétního, mohl bych Tě zasvětit do určitých okolností. Tedy až na podzim.⁴⁾

Mnohokrát Tě pozdravuji.

Tvůj

B Fučík

1) Jedná se o vzpomínku z natáčení *Marijky nevěrnice*, kterého se Bedřich Fučík také chvíli účastnil přímo na Verchovině, podrobněji viz předmluvu.

2) Osyp Dudykevič (1884–1940), soudce a advokát (v dobu korespondence) ve Volovém – poté na Slovensku, u kterého Ivan Olbracht pobýval při svých cestách na Podkarpatskou Rus, podrobněji viz *Rodinná korespondence Ivana Olbrachta*, 1966 (s. 102, 105, 106, 108, 109, 112, 113) nebo také *Ivan Olbracht*, 1982 (s. 101).

3) Viz poznámku 11) u dopisu č. 15.

4) Viz poznámku 5), 6) a 7) u dopisu č. 15.

samo sebou m. samosebou

Někdy mě napadá m. Někdy mi napadá

doktoru m. Dru

[17] IO → BF, 13. 8. 1934, Krásná, Podkarpatská Rus, rkp., BF

Milý doktore!

Prosím Tě, dej mi poslati peníze! Já totiž na ně musím vždycky plných čtrnáct dní čekat, pan poštmistr ze Sinevíru nemá a musí je nejprve objednávat z Mukačeva.

Děkuji Ti za psaní. Měl jsem z něho radost. Ale proč mi neposílá „Melantrich“ korektury, bojíte se, že tam budu moc škrtat a děláte si to raději sami? Také za Tvůj dar Ti děkuji, využil jsem to náležitě do 92 Kč. O letošní bídě¹⁾ zde si nedovedeš udělati představu, člověk by tu dal, co má, nemůže nedati a paní Jitka by tu asi nesměla žít. Je tu Bohouš Šafářů²⁾ a žijeme již plný týden v jednom chlívku (nikdo z nás se tam nevejdeme vertikálně) v masivu Krásné, přes 1.000 m, našimi společníky jsou jen krávy a aby se to zase vyrovnalo, také orlí, žijeme tu jak neandertálští, sami si vaříme, chytáme blechy, štípáme si dříví, ale je tu tak překrásně, že se nám nechce odtud. Také nás zde navštívila Anča Škelebejová³⁾, přišla až z Vyšné Bystré, což je něco přes 40 km. Má chuděra souchotiny. Napsal jsem kdysi žertem, že jsme zkazili hodnou holku,⁴⁾ velmi se bojím, že je to pravda doslova. Žádala mě o kontrakt s filmovou společností (vyslovovala Konrád a bylo třeba dlouho hovořiti, než jsem pochopil kdo, respektive co to jest), prý na základě jeho dostane v Chustu nějaké místo, kde se bude moci léčiti. Nerozumím tomu sice (snad ji tam někdo chce za kelnerku), ale existuje-li ještě ten Konrád⁵⁾, to jest ty 3 křížky, které podpisovala u Wolfa⁶⁾, pošli jí jej. Ale rekomanduj to, z toho, co já jí posílávám, se mnoho ztrácí, nebo se snad nechce listonošovi chodit tak daleko, nebo také možná Marijka lže. Vyšní Bystrá č. 306, pošta Majdan.

Upřímně pozdravuji paní Jitku i Tebe a budu mít radost dáš-li o sobě něco vědět.

Adresa stará nebo

I. Olb.

chlívek na Krásné

1) Špatná hospodářská situace na Podkarpatské Rusi je tematizovaná a zobrazovaná i v Olbrachtových dílech *Země bez jména* a *Hory a staletí*, už v roce 1932 podepisoval Olbracht množství manifestů (jmenovitě například *Pomozte hladovějícímu lidu Podkarpatské Rusi!*, in *Tvorba* 7, 1932, č. 8, 25. 2., s. 118–119) za zlepšení situace na Podkarpatské Rusi. (Stručný přehled dějin i statistických údajů podává například *Podkarpatská Rus – země neznámá* (Jaromír Hořec, Jinočany: H&H, 1994), která čerpá z velké části z dobových publikací.)

2) Bohumil Šafář, levicový novinář, redaktor, překladatel z francouzštiny, více viz *Rodinná korespondence*, 1966.

3) Anna Škelebejová, představitelka Marijky ve filmu *Marijka nevěrnice*.

4) Jak jsme filmovali Marijku nevěrnici, in *České slovo*, 1933, 3. 12. (také in I. O.: *Pryč s legendami*, Praha: Československý spisovatel, 1961, s. 181–195) – „Myslím, že jsme při tom verchovinském filmování zkazili hodnou dívku.“ – Článek o natáčení snímku *Marijka nevěrnice* a o proměně osobnosti představitelky hlavní hrdinky během nedlouhé doby (a také o přemlouvání starých Židů).

5) „Konrád“ je používáno ve smyslu deformovaného „kontrakt“.

6) V románě *Nikola Šuhaj* je uveden jako starosta Koločavy Herš Wolf (v *Horách a staletí* se pod jménem Herš Wolf ukrývá nejbohatší obchodník Koločavy), pokud se nejedná o změnu jména postavy, můžeme uvažovat o inspiraci reálným člověkem, který je zmíněn v tomto dopise. (Objevuje se i jako zámožný Žid – jako opravdový obyvatel Koločavy – ve stati *Jak jsme filmovali Marijku nevěrnici*, in *České slovo*, 1933, 3. 12.; I. O.: *Pryč s legendami*, Praha: Československý spisovatel, 1961, s. 181–195.)

poštministr m. pošministr

masivu m. massivu

neandertálští m.
neandrthálští

[18] BF → IO, 22. 8. 1934, Praha, adr.: Koločava, p. Sinevír, P. R., strp.^p, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

děkuji Ti za dopis. Dostal jsem ho pozdě, protože jsem pozdě přijel z Moravy. 2.000 Kč Ti dávám poslat; kdybys potřeboval další, napiš včas. Prosím zároveň obratem o sdělení, mám-li poslat ještě 1.000 Kč paní Heleně. Já to pokládám za samozřejmé, jenom všemohoucí Lidka¹⁾ má určité pochyby, že by je paní Helena potřebovala. *Žalář nejtemnější* je už vytištěn.²⁾ Neposílali jsme korektury za Tebou, protože tiskárna neměla co dělat a spěchala, a já jsem se domníval, že moje korektury úplně stačí, že ty ses *Žaláře* naopravoval už dost a žes ho upravil dobře. O tom, jak jsi ho opravoval, si napíše nějaký článek o vývoji stylu.³⁾

Peníze, které jsi vydal za mne, Ti dám v Praze. Budeš-li je ovšem potřebovat, pošlu Ti je hned. Děkuji Ti za laskavost.

S tou Ančou jsem se toho bál. Že by se to bylo projevilo takto, to jsem přece jenom očekával nejméně.⁴⁾ Ten kontrakt s ní nemám po ruce. Není zde účetní, který by ho mohl mít, a nemá-li ho on, má ho Kolda⁵⁾, kterého nemohu sehnat. Ale příští pondělí, tj. za 4 dny bych to vyřídil a poslal bych jí ten kontrakt, tj. jeho opis.

Měj se tam hodně dobře. Nespouštějte se Ty ani Bohuš⁶⁾, kterého pozdravuj; nespouštějte se ani dole, ani nahoře na Krásné.

Tvůj

1) Lidka, Liduška, Liduš – Ludmila Ševčíková (rozená Matějková) byla sekretářka ředitele nakladatelství. (Psala strojopisy, které ji Fučík diktoval, byla prý jediná, kdo zvládnul přečíst jeho rukopis, své přátele jinak svým rukopisem pěkně natrápil – viz Sak, 2004, s. 70.)

paní m. pí

tj. m. t.j.

2) Viz poznámku 4) u dopisu č. 12.

3) Je opravdu politováníhodné, že se nic takového neuskutečnilo, jelikož Olbrachtovy korektury byly rozsáhlé, pro srovnání viz například ediční poznámky ve *Spisů Ivana Olbrachta* vydávaných Československým spisovatelem v sedmdesátých a osmdesátých letech. Bedřich Fučík, pokud je mi známo, žádný takový text nenapsal, ale Oldřich Králík pojednal právě *Žalář nejtemnější* (viz i pozdější korespondenci – dopis č. 42, pro bibliografický údaj poznámka 1) a *Bratra Žaka* (O. K.: *Tři verze Olbrachtova Bratra Žaka*, in O. K. *Osvobozená slova*, ed. J. Opelík. Praha: Torst, 1995, s. 336–381).

4) Viz dopis 17 – u něj pak i poznámku č. 3).

5) Ladislav Kolda (1903–1983), producent filmu *Marijka nevěrnice*, podrobněji viz předmluvu.

6) Viz poznámku 2) u dopisu č. 17.

[19] BF → IO, 24. 8. 1934, Praha, adr.: Koločava, p. Sinevír, P. R., strp.^p, LA PNP, f. M.

Drahý pane pisateli,

z Dánska nám posílají exemplář *Šuhaje*,¹⁾ kde na stránce 9., 10., 19., 20., 35. a 61. chtějí

udělat zkratky. Jak se na to koukám, vidím, že na jedné z posledních stran vypouštějí enumeraci jmen a že vpředu škrtají 2–3 nejdůležitější odstavce zpěvných ritardand. První jako druhé je mi jaksi důkazem toho, že nepochopují základní melodii a zpěvnost, hudebnost *Šuhajovu* a že se drží křečovitě jenom realisticko-romantického případu. Nepokládám jejich škrty za šťastné, knížka tím bude ochuzena; ale je ještě 250 stránek²⁾ jiné krásy, takže to není vůbec nebezpečné. Prosím Tě, abys mi tuto úpravu schválil (případně telegraficky) a vrátil stránky, které ti zároveň posílám. Některá ta místa ochuzená budou mít propadliny, ale nový dánský čtenář to rozhodně nebude pozorovat.

Za druhé Tě prosím o zprávu obratem, jak daleko je II. díl *Manna*. Jsme hotovi se sazbou toho, co jsi nám dal, a potřebujeme naprosto už nutně zbytek, abychom mohli stanovit termín, kdy kniha vyjde. Prozatím jej posunuji co možná dozadu, ale nesmí to zase být tak, abychom se s tím dostali těsně do Vánoc.³⁾

Prosím Tě, Ivánku, napiš mi co nejdřív, a opusť *Krásnou*.

Tvůj

1) Viz poznámku 5) u dopisu č. 13.

2) Kniha v dánštině měla nakonec 210 stran.

3) Viz poznámku 3) u dopisu č. 5.

pisateli m. pisatěli

Vánoc m. vánoc

[20] IO → BF, 28. 8. 1934, [Koločava], rkp., BF

Milý doktore!

Děkuji Ti za Tvé milé psaní. Ale v administraci to nějak spletli, posílají mi dnes jen 1.000 Kč, ačkoli píšeš, že mi poukazuješ 2.000. Prosím Tě, ať to napraví, ale možno-li ihned, na tyhle peníze jsem čekal plných 13 dní a jen proto se z Koločavy nehýbal. Ale zítra jedna má adresa je na příští dny (počkám tam jen na peníze): I. O., u lesníka Kerna, Německá Mokrá (Bradula), pošta Uščorná, Podk. Rus. A prosím Tě, nepřipust, abych tu přišel do rozpaků a dej mi poukázati hned 2.000 Kč, dám Ti pak nějaký čas pokoj. A Heleně (napíšu jí), bude-li potřebovati, laskavě také něco poukaž.

Od té doby, co tu jsem sám, jsem se dal do práce a je mi již jasno, jak knížka reportáží bude vypadat. Snad se to bude jmenovat „Verchovina“. Myslím, že se o Girgala nebude třeba starat, bude mít asi 15 archů – totiž ta knížka – a budou-li v ní i reportáže ze *Země bez jména*, budou změněny. Ostatně mám jeho slib, třeba jen ústní.¹⁾

Děkuji Ti, že jsi ještě jednou sám přešel *Žalář*²⁾. Ale byl bych mnohem raději, kdybys ten zamýšlený článek nepsal a mně to jen pověděl, a aby ses omezil pouze na obvyklou reklamu. Víš, už mi ten Olbracht trochu leze krkem. A co je s korekturami *Manna*?

Také si je děláte sami? Nebo Helena?

A pokud jde o Tvé varování o spouštění se nad *Krásnou* a pod ní: Nehřešili jsme ani na *Krásné*, ani pod ní.

Upřímně Tě pozdravuji, přeji Ti nejlepšího a uctivě se poroučím paní Jitce.

Tvůj

O.

1) Viz poznámku 2) u dopisu č. 15.

2) Viz poznámku 4) u dopisu č. 12.

adresa m. adressa

potřebovati, laskavě m.
potřebovati laskavě

na Krásné, ani m. na Krásné
ani

[21] IO → BF, 31. 8. 1934, Volové, adr.: Smíchov, Husova, Melantrich, strp., telegram, LA PNP, f. M.

S Dánskem¹⁾ nesouhlasím, rozhodni sám, peníze došly, neposílej, olbracht.

1) Viz dopis č. 19 nebo poznámku 5) u dopisu č. 13.

původní znění telegramu:
s dánskem nesouhlasim
rozhodni sam peníze dosly
neposilej = olbracht

[22] BF → IO, 5. 9. 1934, Praha, adr.: Něm. Mokrá (Bradula), p. Ušcorná, Podk. Rus, strp.^p, LA PNP, f. M.

Milý Ivane,

mluvil jsem s milostivou paní,¹⁾ které poukazujeme na její žádost rovněž 1.000 Kč.

Vyžádala si také korektury Manna kvůli nějakým opěťovaným rčením v II. dílu, aby to sjednotila.

Prosím Tě, abys nám korektury co nejrychleji vracel. Paní Helena mi říká, že do 15. bude II. díl hotov. Tebe se ptám, kdy přijedeš, či zda Ti máme ten II. díl k přehlédnutí v rukopise poslat. Už nám to dost spěchá. – Na toto prosím odpověď.²⁾

Telegram jsem dostal, a dřív ještě, než přišly zatržené stránky, jsem napsal do Dánska přesně týž souhlas a nesouhlas, jak jsi jej poznamenal Ty. Vyžádal jsem si ještě jejich odpověď.

Tvůj

1) Myšlena Helena Malířová, viz dopis č. 20.

kvůli m. k vůli

2) Viz poznámku 3) u dopisu č. 5.

[23] IO → BF, 21. 9. 1934, Koločava, rkp., BF

Můj milý doktore!

Víš už asi, co od Tebe zase chci. Ale velice Tě prosím, vyříd' to ještě dnes, nejdéle zítra, odjíždím do Volového, jen proto, abych tam počkal na peníze a hned zas zmizím.

Adresa: I. O. u doktora J. Dudykeviče, Volové, Podk. Rus.¹⁾ A 2.000, prosím Tě.

Jsem na svoji náuru dosti pilný a práce mě těší. Bude to, jak jsem Ti již před časem psal, asi 15 archů a titul „Verchovina“. Snad tam bude víc, než povídá název.²⁾

Zaslané mi korektury jsem opravené vrátil, je tam mnoho chyb, čemuž se při těžkosti slohu nelze diviti, ať někdo dbá, aby bylo vše opraveno pečlivě. Další korektury pošlu velmi brzy.³⁾

Marijce jsi s tou smlouvou vyhověl?⁴⁾

Těším se na shledanou a pěkně Tě pozdravuji. Tvůj

Olbracht

P. S.

Prosím Tě, je na *Žaláři*, že je to *Sebraných spisů* díl III a čtvrté vydání?⁵⁾

1) Viz poznámku 2) u dopisu č. 16.

doktora m. dra

2) Viz dopis č. 20 nebo poznámku 2) u dopisu č. 15.

3) Korektury Manna, viz tedy poznámku 3) u dopisu č. 5.

víc, než m. víc než

4) Myšlena Anna Škelebejová, představitelka *Marijky* (ve snímku *Marijka nevěrnice*, 1933), viz také dopis č. 17.

5) Viz poznámku 4) u dopisu č. 12.

[24] BF → IO, 1. 11. 1934, Praha, adr.: Praha-Krč 174, strp.^P, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

jak víš, je výstava *Kmene*¹⁾ (pokud vím, máš také slíbit účast na podpisování na výstavě dne 13. téhož měsíce),²⁾ a sháníme na ni, co se dá. Jako mladé nakladatelství nemáme toho mnoho. Přišel jsem však na absolutní nápad, který se mi hrozně líbí: že bychom místo Tvého rukopisu dali tam opravovaný text *Žaláře nejtemnějšího*.³⁾

Prosím Tě, abys zatelefonoval, zdali souhlasíš či ne.

Příští týden se musíme sejít na to vyúčtování *Marijky*.⁴⁾ Buď tak laskav, sděl mi, kdy se Ti to hodí.

Tvůj

1) Výstavní činnost knihkupeckého sdružení Kmen byla nepravdivá, v tomto případě šlo o samostatnou předvánoční expozici Na Příkopech. (Viz Lexikon, heslo Kmen (2), s. 734)

13. téhož měsíce m. 13.t.m.

2) Společně s J. Johnem, K. Novým a A. M. Tilschovou podepisovali 13. 11. 1934 od 16 do 18 hodin v „paviloně“ Myslbek, Praha – Na Příkopech (viz také *Lidové noviny* 42, 1934, č. 571, 13. 11., s. 9).

laskav m. laskavě

3) Rukopisem jsou pravděpodobně myšleny *Hory a staletí* (viz poznámku 2) u dopisu č. 15), k *Žaláři* více poznámka 4) u dopisu č. 12.

4) Podrobněji viz předmluvu nebo dopisy č. 12, 24 nebo například poznámku 2) u dopisu č. 5

[25] BF → IO, 26. 11. 1934, Praha, adr.: Praha-Dol. Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

prosím Tě pěkně, abys přišel zítra, tj. v úterý 27. téhož měsíce, mezi půl 10. a 10. hod. do nakladatelství, kde bychom se podívali na vyúčtování *Marijky*. Ostatní pánové, tj. Vančura, Nový i ředitel Šalda, s termínem souhlasí a přijdou.¹⁾

Kdybys nemohl, zatelefonuj. Ale odkládat se to už mnoho nedá.

Pozdravuji Tě srdečně.

Tvůj

1) Podrobněji viz předmluvu nebo dopisy č. 12, 24 nebo například poznámku 2) u dopisu č. 5

tj. m. t.j.

27. téhož měsíce, mezi m.
27.t.m. mezi

tj. m. t.j.

ředitel m. řed.

Šalda, s termínem m. Šalda s termínem

[26] BF → IO, 4. 12. 1934, Praha, adr.: Praha-Dol. Krč 173, strp.^P, BF

Drahý Ivane,
za profesora Šaldu a částečně i Karla Čapka zvu Tě na zítřek, tj. středu 5. prosince, na schůzku tzv. spisovatelskou, na níž bude jenom asi 10 lidí, pro Tebe šmahem (viz Vančura) přijatelných, a na níž chce profesor Šalda (z jehož popudu se tato schůzka koná) precizovat ke všem věcem, o nichž se během posledních tří neděl jednalo, své stanovisko a postavit celou akci na co nejširší bázi. Už ve včerejší schůzi plenární se na některé věci narazilo. Kdyby se podařilo zapnout do této věci Šaldu, znamenalo by to dobrou patronaci. Bylo by to přijatelné takřka pro všechny. – Bude tam Vančura, Kopta, Čapek, Seifert, Píša, Čep, Vyskočil a dost. Je to v 5 hodin ve vinárně „U zoufalých“ ve zvláštním salonku (kde jsi jistě ještě nebyl) objednaném na jméno moje a profesora Šaldy.¹⁾

Přijď zcela určitě. Nemůžeš-li, zatelefonuj včas.²⁾

Tvůj

B Fučík

1) Šlo o pokus vytvořit jakousi kulturněpolitickou „středovou“ platformu proti fašizaci českého veřejného prostoru. Pro obecnější přehled viz Sak, 2004, s. 161–163, pro podrobnější kontext viz například *Adresát Bedřich Fučík* (in *Revolver Revue*, 1999, č. 40, s. 145–172, zvláště dopisy z listopadu 1934 na s. 158–165) nebo F. X. Šalda a jeho *Stát a ulice* (in *Šaldův zápisník* 7, 1934/1935, č. 4, prosinec 1934, s. 101–107).

2) Na základě výčtu v „*Životu na vidrholci*“ (Sak, 2004, s. 162) se ji Olbracht nakonec účastnil.

tj. m. t.j.

tzv. m. t.zv.

precizovat m. precisovat

bázi m. basi

profesora; profesor;
profesora m. prof.

[27] IO → BF, 15. 1. 1935, Koločava–Lazy, pošta Sinevír, Podk. Rus, rkp., BF

Milý doktore!

Líbám paní Jitce její dobré srdce. Nemohu tvrditi, že zachránila alespoň z dětí přímo před smrtí, ale mohu tvrditi, že je zachránila od těžkého onemocnění. A také jiným dětem způsobila mnoho dobrého a svými hračkami mnoho radosti.

Prosím Tě, pošli mi sem ještě 1.000 Kč. Ale byl bych Ti velmi vděčen, kdybys tak učinil ihned, udělej to nějak ze své moci (doufám, že tento list budeš míti v ruce již v sobotu), potřebuji je brzy a nutně. V pondělí by byl už svrchovaný čas.

Dostal jsem od Melantricha vyúčtování cizích honorářů a děkuji za ně. Nenamítám nic, jen Tě obtěžuji otázkou: Neúčtují mi těch 25 % dvakrát, jednou při detailním účtování, po druhé při celkovém? Posílám dva výkazy o tom.¹⁾

Jsou zde spousty sněhu, krajina je plna závějí a tuze mrzne. Minulou neděli jsem byl

na saních ve Volovém a ta cesta v plném, skoro jarním slunci a mírném mrazíku byla rozkošná. Prozatím jsem skoro nic nedělal, těšil jsem se z klidu a krajiny, a jak už je člověk sprostý tvor, udělal jsem si sobeckou zábavu i z bídy (vykrmil jsem tu 3 smrtičky na tlusté holky, vzal čtvrtou, ale dnes jich stálo u dveří 7), ale už konec, pozítří se dám do práce.

Měl bych radost, kdybys slečně Lidušce²⁾ (pozdravuji ji) nadiktoval několik řádků, co je nového, co je se soutěží³⁾ a mým rukopisem⁴⁾, co děláš Ty a co kamarádi.

Kamarádsky Tě pozdravuji a líbám paní Jitce ruce. Tvůj

Ivan

1) Ve LA PNP ve fondu Melantrich je opravdu jeden výkaz slečně m. sl. (strojopisný průklep) vyúčtování překladů *Nikoly Šuhaje* ke 28. prosinci 1934, ve kterém jsem na dvojité účtování 25 % honoráře nepřišla.

2) Viz poznámku 1) u dopisu č. 18.

3) Viz poznámku 5) a 6) u dopisu č. 15.

4) Pravděpodobně *Hory a století*, viz poznámku 5) u dopisu č. 12.

[28] IO → BF, 24. 1. 1935, Koločava, rkp., BF

Milý doktore!

Děkuji Ti za psaní i za peníze. Obojí jsem dnes ve čtvrtek obdržel.

Mám radost z návrhu, o kterém mi píšeš. Jest to vůbec jediný člověk, kterého máme.

Disponuj v té věci mým podpisem jak Ti libo. Příští týden již přijedu do Prahy.

Pozdravuji Tě. Paní Jitce líbám ruku. Tvůj

Ivan

[29] BF → IO, 9. 2. 1935, Praha, adr.: Dol. Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Milý Ivane,

prosím Tě, buď tak laskav a pošli mi ruské vydání *Nikoly*,¹⁾ co nejdřív můžeš.

Mám k projednání s Tebou jistou věc, a prosím Tě proto, abys mne hodně brzy v nakladatelství navštívil.

Tvůj

1) *Nikola Šugaj, razbojnik* (přel. S. Šmeral'), Moskva – Leningrad: Goslitizdat 1934.

Nikoly, co m. *Nikoly* co

[30] IO → BF, 23. 5. 1935, rkp., BF

Milý doktore!

Já Ti to musím dát písemně, Ty bys na to zapomněl:

Překlady. 1. 5. už budeme 5.000 Kč pasivní s překlady, to je hrůza, už teď se to bude těžko dohánět, nenech to, prosím, nahromadit.

Doktor Oskar Taussig. To je má soukromá, ne literární prosba, a slíbil jsi pro něho

nějakou advokátní práci z Melantricha. Učiníš mi tím velkou laskavost.¹⁾

Volodymir Birčak Ti patrně pošle svou ukrajinskou knihu, o které jsme mluvili. Nevím, jaká bude, vynikajícího asi nic, ale také nic špatného. Jde o první literární styk s Podkarpatskou Rusí a pokládám to jen proto za důležité.²⁾

Měj se hodně dobře. Uctivě pozdravuji paní Jitku. Tvůj
Olbracht

1) Oskar Taussig (1876–1938), patrně strýc Richarda Weinerja, povoláním právník, v publikaci o historii Melantrichu Vojtěcha Fejla je několikrát zmíněn v postavení osobního finančního poradce Ivana Olbrachta (Fejlek, 1998, s. 56, 57), viz následující dopis č. 31.

1. 5. m. 1. / V.

Doktor m. Dr.

2) Volodymyr Birčak (1881–1952), ukrajinský spisovatel a veřejně činná osobnost. Není jasné, o kterou jeho publikaci mohlo jít.

[31] IO → BF, nedatováno [první polovina června 1935], rkp., BF

Drahý doktore Fučíku!

Ve středu odjíždím a nebudu už k Tobě moci zajít. Prosím Tě však, abys dal v nakladatelství zařídit několik věcí.

1.) V *Radiojournalu* č. 22 čtu tuto zprávu: Středa 5. června 1935. Košice 17.50. Maďarský rozhlas. Ivan Olbracht: *Nikola Šuhaj*. Dramatizácia A. Juhásza podľa prekladu Imricha Szabóa. Osoby: Nikola Šuhaj; Németh, voják; stará baba; dve dievčatá. – Pan Szabó sice se mnou o možnosti překladu mluvil (odkázal jsem ho na Tebe, ale nebyl jsi tehdy v Praze), ale o hotové věci ani o nějaké dramatizácii nevím. Myslím, že si to nemusíme a ze zásady ani nesmíme dát líbit. Mám dělat něco já nebo to vyřídíte vy?¹⁾

2.) Kamarád Wiener²⁾ píše z Píšťan něco o švédském překladu *Nikoly*.³⁾ Jeho psaní Ti přikládám. Odpověděl jsem mu, aby se obrátil na Tebe.

3.) Hádám se s finančním ředitelstvím o daně a mám strach, aby mě tu za mé nepřítomnosti nefendovali.⁴⁾ Piši doktoru Oskaru Taussigovi, aby si peníze, bude-li jich třeba, vyzvedl u Tebe. Prosím Tě, po náležitě legitimaci mu je vydej. Doktor Taussig je můj advokát.⁵⁾

4.) Z Litvy bych alespoň několik padesátikorun rád viděl.⁶⁾ Ale nejde-li to, jaká pomoc. Polský překlad jsem již dostal. Peníze ne.⁷⁾

5.) *Jesenia* Ti udělám.⁸⁾ Má adresa: Koločava, pošta Sinovír.

Pěkně Tě pozdravuji, paní Jitce líbám ruku a přeji Vám pěkné léto.

Tvůj

Ivan

1) V LA PNP ve fondu Melantrich se ohledně této kauzy nachází ještě dva listy z podzimu 1935 adresované nakladatelství, které reagují pravděpodobně na stížnost směrem k *Radiojournalu* a jeho košické pobočce, která uskutečnila maďarskou dramatizaci *Nikoly Šuhaje* bez vědomí Ivana Olbrachta (respektive nakladatelství Melantrich, které mělo autorská práva). V prvním z nich, 16. 9. 1935, Arpád Juhász (1894–1945) píše:

podľa m. podľa

nefendovali m. nefendovali

doktoru m. dru.

Doktor m. Dr.

„K záležitosti dramatizácie Olbrachtovho románu dovoľujem si poznamenať toto:

adresa m. adressa

Chyba se stala na mojej strane, že bez predbežného povolenia zdramatizoval som Olbrachtov román *Nikola Šuhaj*. Avšak v celku vzaté, autor poškodený nebol, veď dramatizáciou tohoto diela urobil som len dobrú reklamu jeho práci.

Prosím, abyste celú záležitosť láskavo zlikvidovali tým, že pristanete na navrhnutom honorári Kč 250.–. Ináč by som rozdiel Kč 250.– musel hradit' sám, čo by ma značne zaťažilo.“

Druhý, 5. 10. 1935, se týká vyplacení honoráře pražskou pobočkou Radiojournalu Heleně Malířové.

2) Pravděpodobně Josef Wiener (1901–1983), lékař.

3) Švédský překlad *Nikoly Šuhaje* nikdy nevyšel.

4) *Fendovat* ve smyslu *soudně zabavovat*.

5) Viz poznámku 1) u dopisu č. 30.

6) Naráží na honorář za litevský překlad *Nikoly Šuhaje: Plėšikas Nikola Šuhaj* (přel. P. Ramutis), Kaunas: Sakalas 1935.

7) *Nikoła Szuhaj zbójnik* (přel. D. Oniszczyk), Varšava: Wydawnictwo Nowoczesne 1935.

8) Patrně korektury pro čtvrté vydání *Podivného přátelství herce Jesenia*, které vyšlo jako 4. svazek ve *Spisech Ivana Olbrachta* v Melantrichu 1936.

[32] IO → BF, 28. 6. 1935, [Koločava–Lazy], rkp., BF

Drahý doktore!

Před několika dny jsem poslal Karlovi Novému lístek se sdělením, že je tu krásně, i když je člověk tady. A je to pravda. Strimba je stále přísná a čistá jako panna, její jméno zní jako harfový akord (to Strim- se zahraje všemi čtyřmi prsty, to -ba se brnkne palcem) a my jsme si docela nahoře našli u pramene (! 1700 m) dolík s vybělenou koňskou kostrou (Sonka¹ řval ze skály do údolí: „Sonka der Barentöter!“²), kde hodláme od pondělka tábořit. Lepší je hodný chlapec (před 10 lety zabil nějakého Žida), který ještě nikomu nezkrivil vlas na hlavě, který řádně platí na kolibách sýr, a který přišel zabít jen tatínka a strýčka starostu, kteří ho připravili o velké americké dědictví a teď, když měl být z kriminálu podmíněně propuštěn, tam napsali, že domů za žádnou cenu nesmí.³ Počasí je překrásné. Všechno zkrátka v nejlepšího pořádku. Pokud jde o věci úřední:

1.) Vyplněný formulář berní správy zasílám.

2.) Přikládám budapeštský list o *Šuhajovi*. Oznamuji, že jsem vám psal a že odpovíte Vy. Prosím o to.

3.) Pošlete, prosím, na můj účet *Hory a staletí*⁴ na adresy: Učitel a spisovatel Jul. Boršoš Kumjatskyj⁵, Rachov, Podk. Rus a: Dr. Jaromír Doležal⁶, konzul, Poznaň, československý konzulát, Polsko.

4.) Z červencových peněz pošlete Heleně 1.000 Kč, mně prozatím nic, až budu potřebovat, napíše si.

5.) A na toho *Jesenia* přece nikdo nečeká.⁷

Prosím Tě, naříd', ať se ty věci vyřídí. Nezapomeň na mne, a až budeš mít chvílku kdy, napiš mi, co se děje v Praze. (Koločava–Lazy, pošta Sinovír, Podk. Rus.)

Přátelsky Tě pozdravuji a líbám paní Jitce ruce. Tvůj
Olbracht

1) Hugo Sonnenschein (1889–1953), levicově orientovaný básník, s nímž se Olbracht znal již z předválečné Vídně (podrobněji viz například Fejlek, 1998, s. 53–54). Svě práce podepisoval Sonka.

2) Z něm.: Sonka Medvědobijec!

3) V té době v tisku rezonuje kauza zbojníka Ilky Lepeje, jehož příběh byl chápán jako analogie k Nikolu Šuhajovi (například *Ve stopách Nikoly Šuhaje*, in *Národní listy* 75, 1935, č. 148, 29. 5., s. 1). V dopise Slávce Olbrachtové ze 14. 9. 1935 Olbracht píše: „Tvé strachy jsou ovšem zbytečné, nemám ani příležitost s Lepejem se setkat [...]“ (*Z rodinné korespondence Ivana Olbrachta*, 1966, s. 104). Je vnímán jako nebezpečný utečenec z vězení a po pronásledování volí smrt vlastní rukou někdy v první polovině září 1935 (viz například *Zbojníkův konec*, in *Národní listy* 75, 1935, č. 256, 17. 9., s. 3).

4) *Hory a staletí* vyšly jako 8. svazek *Spisů Ivana Olbrachta* v Melantrichu v dubnu 1935. (Viz také poznámku 2) u dopisu č. 15.)

5) Julius Vasyľovyč Boršoš-Kum'jats'kyj (1905–1978), ukrajinský básník.

6) Jaromír Doležal (1883–1965), literární historik, překladatel a diplomat. (S Olbrachtem se znali již z předválečné Vídně.)

7) Viz poznámku 8) u dopisu č. 31.

tu krásně, i když m. tu krásně i když

ze skály m. se skály

konzul m. konsul

československý konzulát m. čsl. konzulát

na mne, a až m. na mne a až

[33] IO → BF, 6. 7. 1935, [Koločava/Strimba], rkp., BF

Drahý doktore!

Žiji nahoře na Strimbě a cesta do světa je dlouhá. Prosím Tě, dej mi na moji koločavskou adresu poukázati 2.000 Kč, půjdu si pro ně, až sejdu dolů, abych se nedostal do úzkých. Jsou tu vichry, deště, slunce, mlhy, ovce, hvězdy nahoře, svět dole a je tu krásně. Pozdravuji Tě.

Ivan

koločavskou m. Koločavskou

[34] BF → IO, 8. 7. 1935, Praha, adr.: Koločava-Lazy, p. Sinovír, strp.^P, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

děkuji Ti mnohokrát za dopis. Doufám, že se máš s tím Lepejem¹⁾ tam dobře, jako obvykle. Jak mi známo, vrátil by ses kalupem, kdyby tomu tak nebylo.

Nadávej jakkoliv, já Ti to zkazím. Nech Sonku Sonkou²⁾ a pusť se do *Jesenia*³⁾ s píli co největší. Je to z několika důvodů nutné.

Řekněme napřed to vedlejší:

1. Není dosti dobře možné (nakladatelé prý mají také nějakou morálku) nevydávati rozebrané dílo slavného a dosud žijícího autora. Z druhé strany není to fair vůči publiku.

2. Musíme, Ty i my, kouti železo, dokud je žhavé, a nezanedbati nic, co by nás mohlo udržet v tempu. Jak Tě znám, nový *Šuhaj* se stěží objeví do dvou let. To je perspektiva na udržování zájmu velmi chabá.

3. Když už jsem si vzal jednou na starost starati se o pozemské blaho takových dětí,

jako lehkomyšlníků, zlotřilců, tj. básníků všeho druhu, musím Ti připomenouti, že by rok 1935 byl sice dobrý, že však bych tak nemohl učinit z roku 1936. Chtěj, nechtěj, prodává-li se pět svazků, je to víc, než prodávají-li se svazky čtyři.

Já vím, že Ty jsi z těch chlapíků nejmoudřejší a že toto uznáš co možná nejsobečtěji, a mi obratem sdělíš, kdy dostanu rukopis.

Všechny ostatní věci⁴⁾ vyřízeny přesně podle p.t.⁵⁾ příkazů. Co dělá Koločava, pozdravuji ji celou. Především pak Strimbu, Stramenoš, Krásnou, Růžu a ostatní si ocituj podle Šuhaje.⁶⁾

Tvůj

1) Viz poznámku 3) u dopisu č. 32.

2) Viz poznámku 1) u dopisu č. 32.

3) Viz poznámku 8) u dopisu č. 31.

4) Viz dopis č. 32.

5) p.t. ve smyslu: podle „Vašich ctěných“ příkazů (z latinského „pleno titulo“).

6) Je možné, že jde o pasáž ze závěru knihy (*Nikola Šuhaj loupežník*, Praha: Melantrich 1935, s. 246–247):

„Neníť zajisté nic zřejmějšího, než že se nějakou ranou sekerou v sucharském lese, byť do hlavy sebe vzácnější, nezastaví ani běh prahů Koločavky, ani tok oblaků mezi břehy dvou horských hřbetů, a dny s míškem svých událostí že jsou světem dále.

Něco jiného považuje autor za důležité:

Horb, Dervajka, Tisová, Strimba, Stremenoš, Krásná, Růža a Bojarinský, které strmí nad úzkým údolím Koločavky, činíce tak pozdními jeho rána, tak brzkými jeho večery a pouštějíce sem jara s takovým zpožděním, se nehnuly ve svých věčných přeměnách ani o tolik, aby to lidské smysly mohly postřehnouti.“

železo, dokud m. železo
dokud

starost starati m. starost,
starati

tj. m. t.j.

nechtěj, prodává-li m.
nechtěj prodává-li

víc, než m. víc než

[35] IO → BF, 9. 7. 1935, [Podkarpatská Rus], rkp., BF

Drahý doktore!¹⁾

Posílám Ti nový list Schörpnerův, vyslovuji znova přání, aby se projekt uskutečnil a prosím Melantrich, aby se Schörpnerem jednal.²⁾

Tvé argumenty o mé lenosti³⁾ a *Jeseniovi*⁴⁾ jsou příliš pádné, aby bylo možno něco proti nim namítati. Víím všechno, a co mne doposud zdržovalo si k tomu sednout, jest jen jakési mdlo u žaludku, vzpomenu-li si, že se mám vracet k věci tak dávno již odbyté. Tedy ne zásada, nýbrž jen ono „morgen, morgen, nur nicht heute“⁵⁾. Tak tedy: morgen! Ale už jistě.

Mé psaní s prosbou o peníze jsi snad již dostal.⁶⁾ Čekám na ně a doufám pevně, že jsou již na cestě. Ale pro jistotu pootevři dveře a zeptej se na to slečny Lidušky,⁷⁾ kterou pěkně pozdravuji.

Hodně na Tebe (ne na Melantricha) vzpomínám. Tisknu Ti ruku. Tvůj
Olbracht

1) Pro jasnější chronologii (a podtržení naléhavosti) příkládám dopisnici Ivana Olbrachta adresovanou Melantrichu a datovanou 8. 7. 1935, s poštovním razítkem 10. 7. 1935: „Píši řediteli doktoru B. Fučíkovi psaní. Je-li na dovolené nebo mimo Prahu, prosím, abyste psaní otevřeli a laskavě vyřídili. S pozdravem Ivan Olbracht“.

2) František Schörpner, spisovatel a překladatel z němčiny, co se týče spolupráce s Melantrichem v LA PNP se nachází dopis nakladatelství Ivanu Olbrachtovi až z 5. 10. 1937 s odstavcem: „Obrátil se na nás také pan Fr. Schörpner, pražský zástupce pařížské agentury Lutetia-Press, s dotazem z Paříže, jsou-li už zadána filmová práva Vašeho románu *Nikola Šuhaj loupežník*. Má prý být učiněn pokus o vytvoření francouzsko-československého filmového konsorcia, které by natočilo Váš román přímo na Podkarpatské Rusi a žádalo by o opci do 15. dubna 1938.“

3) Viz dopis č. 34.

4) Viz poznámku 8) u dopisu č. 31.

5) Z něm.: zítra, zítra, jen ne dnes.

6) Viz dopis č. 33.

7) Viz poznámku 1) u dopisu č. 18.

[36] BF → IO, 24. 7. 1935, Praha, adr.: Koločava-Lazy, p. Sinevír, Podk. Rus, strp.^P, LA PNP, f. M.

Drahý Ivánku,

Tvůj dopis jsem dostal, zařídil jsem všechno už po prvním dopise, ať co se týká peněz či dopisu Schörpnerovi,¹⁾ buď proto klidný a poslouchej pěkně, jak mluví Strim-ba.²⁾ *Jesenia*³⁾ čekám ovšem velmi brzy.

Tvůj

1) Viz dopis č. 35, konkrétně poznámku 2).

dopise, ať m. dopise ať

2) Narážka na dopis č. 32.

3) Viz poznámku 8) u dopisu č. 31.

[37] IO → BF, 7. 8. 1935, Volové, adr.: Praha, Husova 20, strp., telegram, LA PNP, f. M.

Prosím, pošli tři tisíce, o *Jeseni*ov¹⁾ pracuji, ivan.

1) Viz poznámku 8) u dopisu č. 31.

původní znění telegramu:
prosim posli tri tisice po
jesemovi pracuji = ivan

[38] IO → BF, 26. 9. 1935, Chust, adr.: Praha-Smíchov, Husova 20, Melantrich, rkp., pohlednice: Sinovířské ozero, Okres Volové, Podk. Rus., BF

Drahý doktore! *Jesenia*¹⁾ jsem dovertal a počátkem příštího týdne ho budeš mít v ruce. Zkrátil jsem jej o celou pětinu a bude mít necelých 19 archů formátu Borového. Lehká ani příjemná práce to nebyla. Ale teď velmi naléhavou prosbu. Toť se ví, že peníze. Ale proboha Tě prosím hned, rád bych příští sobotu domů a jinak bych se nedostal. Posílám schválně tento lístek do Chustu, abys jej dostal. Upřímně Tě pozdravuji a těším se na Tebe a na kousek hovoru s Tebou. Tvůj Olbracht

1) Viz poznámku 8) u dopisu č. 31.

[39] IO → BF, 16. 1. 1936, rkp., BF

Milý doktore Fučíku!

Při své poslední návštěvě jsem toho měl trochu mnoho, takže jsem na jednu věc zapomněl: Měl jsem Ti od Richarda Weinerja, kterému jsem do Paříže referoval o naší rozmluvě, vyřídit upřímné poděkování. Richard přijíždí ostatně do Prahy (myslím dnes) a jistě Tě navštíví.¹⁾

A teď odpust, že Tě obtěžuji svými soukromými potížemi. Nečinil bych tak, kdyby úzce nesouvisely s věcmi Melantricha.

Považoval jsem manželství s Helenou vždy za legální a jako legální jsem je také rozloučil. Na mé návrhy, o nichž jsem s Tebou mluvil a které byly pro ni výhodnější, Helena nepřistoupila a žádá mimo jiné rentu. Vyhověl jsem jí. Prosím Tě, aby jí bylo z mého účtu posíláno měsíčně 1.000 Kč. Sepsali jsme o tom notářský spis, který Ti bude poslán. Helena se kromě toho vzdává všech práv, které by jí mohly plynouti ze smlouvy Melantricha se mnou kdysi uzavřené.²⁾

Jde o praktické provedení všeho. Navrhuji Ti, aby bylo Heleně na adresu, kterou Ti udá, počínaje 1. únorem posíláno 1.000 Kč a mně na mou krčskou adresu, pokud to bude možno, 2.000 Kč. Velmi Tě prosím, aby byla nyní smlouva o překladech přesně dodržována, jsem na ně teď sám a bylo by mi těžko doháněti nějaká větší množství. O záloze, kterou budu na ty výdaje se smlouvou a co s ní všechno souvisí, potřebovati, jsme spolu již mluvili. Potřeboval bych 11 tisíc a je-li Ti možno, prosím, abys mi je poukázal. Doufám, že to ještě nepřevyšuje sumu za *Jesenia*³⁾. Kdyby bylo v té věci třeba mluvit s ředitelem Šaldou, dej mi laskavě napsati, zašel bych k němu.

Čtu v *Českém slově* o vydání *Jesenia* a Ty jsi mi sdělil, že jej hodláš vydati v únoru. Část korektur jsem na počátku prosince obdržel a vrátil, ale na ten zbytek marně čekám. Nezměnil-li jsi svůj úmysl o únoru, bude třeba v tiskárně urgovati.⁴⁾

Projevil jsi prý jisté obavy společenské. Po několikadenním přemýšlení o Tvé otázce nenalézám jinou formu odpovědi než žádost, aby ses o mně informoval u lidí, kteří mě dobře znají.

Je-li třeba o věcech v tomto listě uvedených ústního rozhovoru, dej mi laskavě zavolati. Budeš-li pokládati za účelné, abys na mé psaní odpovídal písemně, prosím Tě, aby ses o posledním jeho odstavci nezmiňoval.

Pozdravuji Tě a děkuji Ti.

Ivan Olbracht

1) V LA PNP ve fondu Richarda Weinerja se nachází dopis od Ivana Olbrachta z konce roku 1935 (soudě dle závěrečných slov: „Přeji Vám dobrý rok 1936.“), ve kterém Olbracht rozebírá Weinerovu finanční situaci spojenou s výpovědí v *Lidových novinách*, kde působil od roku 1919 jako korespondent z Paříže. Dopis zároveň obsahuje tuto pasáž: „Prosím Vás, Fučíkovi o tomto listě neříkejte. O jeho dobré vůli nepochybujte, i když Vám lektorství ani opatření moci nebude. Ale dojde-li k eventualitě, o které jsem mluvil, jistě Vám prokáže cenné služby.“ – I v průběhu roku 1936 Richard Weiner dál spolupracoval s *Lidovými novinami*.

2) Notářský dopis ohledně rozvodové domluvy se nachází v LA PNP ve fondu Melantrich v několika obměnách (jak ve složce Olbrachtově, tak ve složce Heleny Malířové). Příkaz je nastaven, jak

v *Českém slově* m. v Č. Sl.

píše Olbracht – kromě pravidelné renty činící 1.000 Kč měsíčně Malířovou vyvazují ze smlouvy podepsané 7. dubna 1933, konkrétně z odstavců 17., 18. a 19., které se týkají zadávání a vyplácení společných překladů.

3) Viz poznámku 8) u dopisu č. 31.

4) První zmínky o vydání *Podivného přátelství herce Jesenia* jsou v tisku (dle bibliografické databáze) z 25. února 1936 v *Právu lidu* a v *Ranních novinách*.

[40] BF → IO, 20. 1. 1936, Praha, adr.: Dolní Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

buď tak laskav, zastav se v úterý, nejpozději ve středu u nás v nakladatelství. Mám několik věcí, kde bych potřeboval Tvého slova, mimoto jednu, které nerozumím, a ještě nad to konečné vyúčtování *Marijky*,¹⁾ které je aspoň prozatímně uzavřeno, a máme svým podpisem vzít tuto uzávěrku na vědomí.

Těším se na shledanou a jsem

1) Viz poznámku 2) u dopisu č. 5 nebo předmluvu (o vyúčtování také v dopisech č. 12, 24, 25)

[41] BF → IO, 7. 2. 1936, Praha, adr.: Praha-Dol. Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Drahý Ivane,

buď tak laskav, napiš mi adresu Richarda Weinera. Poznamenal jsem si ji sice při Tvé poslední návštěvě, ale nevím kam, a ten dopis na Weinera zde leží už 14 dní.¹⁾

Tvůj

1) Viz poznámku 1) u dopisu č. 39.

[42] IO → BF, 25. 2. 1936, rkp., BF

Milý doktore!

Vědecká práce páně Králíkova mě velmi zajímala, ale bude zajímat opravdu ještě někoho jiného? A není tolik práce a práce mně nepochopitelně vyplývá nadarmo? Ale když už, ať se bavíme alespoň my dva, to jest on a já, a věnoval-li tolik práce na prohlídku mého verštatku, bylo by to k jeho zájmu nevděčné, kdybych ho nepoučil alespoň ve dvou věcech, kde se mýlí. V první čtvrtině str. 9 mně podkládá úctyhodný expoziční úmysl na místě, kde jde o pouhou řemeslnou neobratnost. Při původním zpracování jsem chtěl, aby se to první plížení vštípilo čtenáři v paměť, tak aby zde mohlo být jen opakováno, nemýlím-li se, na obou místech jsem užil týchž slov a pamatuji si, že jsem přemýšlel o nějakém velmi ostrém slově (snad onomatopoickém), jehož opakování by mi k tomu dopomohlo. Nepovedlo se to, a protože se mi s tím teď už nechtělo piplat, pohodlně jsem to opsal „jako tehdy“. A na str. 10 zas pan Králík vidí nějaký nevědomý výsledek „hořké životní zkušenosti“ (což o to, mám jich od těch dob

ažaj), kde jde o úmysl, tj. o opravu nesprávné charakteristiky. „Podplatit si je.“
Novopečený agrárník Mach přece nebude dávat jen pro dávání a zadarmo! Pana
Králika ode mne pozdravuj. A z té stonožky nebude nic a z té stonožky nebude nic, já
to zas zapomenu, já to zas zapomenu.¹⁾

Ještě nějakou úřední věc: Heřman Tausiků²⁾ z administrace *Českého slova* mi opatřil na
protiúčet (podstata tohoto pojmu mi docela zřejmá není) psací stroj a povídal, že si to
vyřídí se Smíchovem.³⁾ Tak to vezmi na vědomost. A prosím Tě: Na toho Nováka
nezapomeň!

Pěkně Tě pozdravuji. Tvůj
Olbracht

1) Patrně jde o předešlou (soudě dle absence zmínky o „hořké
životní zkušenosti“) verzi textu *Rozbor textových změn
v Olbrachtově Žaláři nejtemnějším* Oldřicha Králíka vydaném
ve *Slově a slovesnosti* 3, 1937, č. 4, s. 199–211.

2) Heřman Tausik (1878–1961) pracoval v administraci Melantrichu,
dříve komunistický politik.

3) V LA PNP ve fondu Melantrich je lístek ze 20. března 1936
nadepsaný Kamil Zeman (Ivan Olbracht) s melantrišskou hlavičkou
a zněním: „Oznamujeme Vám zdvořile, že dnes nám hotově placený
Kč 1.200.– připsali jsme ve prospěch Vašeho účtu za odebraný psací
stroj a prosím, abyste souhlasně s námi poznamenal. Jsme vždy k
Vaším službám a znamenáme v dokonalé účtě nakladatelství
Melantrich.“

expoziční m. exposiční

paměť m. pamět

onomatopoickém m.
onomatopoetickém

Nepovedlo se to, a protože
m. Nepovedlo se to a protože

tj. m. t.j.

Českého slova m. Č. Sl.

[43] IO → BF, nedatováno [jaro 1936], [Dolní Krč 173], rkp., BF

Drahý Fučíku!

Paní ředitelová Šaldová¹⁾ si přála, abych jí poslal do pondělí, tj. do dneška na Tvou
adresu rukopis pro *Evu*. Činím tak a prosím Tě, abys jej paní redaktorce²⁾, která prý
bude v pondělí ráno u nás na Smíchově, dal. *Eva* vyjde 15. 4. a snad se to tedy už smí.³⁾
Děkuji Ti a pozdravuji Tě.

Tvůj

Olbracht

1) Jarmila Nováková (1896–1967; rozená Kranichová, příjmení
Nováková měla z prvního manželství s Augustinem Novákem),
manželka Jaroslava Šaldy, ředitele Melantrichu, která redigovala
nejdříve přílohy *Českého slova* pro děti a ženy a později se stala
šéfredaktorkou časopisu *Eva*.

2) Kromě Jarmily Novákové jsou pod daným číslem podepsány
redaktorky Zdena Fuchsová, Staša Jílovská a Eva Zašlová.

3) Jedná se o článek Ivana Olbrachta *Pojedete letos na Verchovinu*
(*Rady starého praktika*), in *Eva* 8, 1935–1936, č. 12, 15. 4., s. 6–7.

tj. m. t.j.

15. 4. m. 15./IV

[44] IO → BF, nedatováno, [Dolní Krč 173], rkp., BF

Milý doktore!

Prosím Tě, dej vyřídit tyhle dvě věci. Té paní jsem psal, že jí odpovíte.
K perskému šachovi se člověk dostane snáz než k Tobě, už tři neděle Tě hledám, rád bych s Tebou mluvil, ale jen tak.
S pěkným pozdravem
I. O.

[45] BF → IO, 15. 4. 1936, Praha, adr.: Dolní Krč 173, strp.^P, BF

Drahý Ivane,
jistě víš, že koho Pán Bůh miluje, toho křížkem navštěvuje. Jeden z těch Tvých křížků Ti posílám. Je toho Manna jenom 562 stránky. Co to může vydat knižně, nemám ponětí, a jsem jediné zvědav na to, jestli to může vyjít na podzim.¹⁾ Do jarního počasí se to zrovna tak hodí na překládání.
A hrozně se divím a mrzí mě, že se neobjevuješ u nás.
S nejsrdečnějším pozdravem
B Fučík

1) Viz poznámku 3) u dopisu č. 5.

[46] IO → BF, 16. 4. 1936, [Dolní Krč 173], rkp., BF

Drahý doktore!
Děkuji za práci (Ach ne a ojojjoj!). Může-li to býti do podzimu? Do října ano. Víš, doufám, že jsem dělník spolehlivý, a budeš-li si přát, bude to. Jinak ovšem ne. A honorář jako za Manna minulého, věř, není to mnoho.¹⁾ Děkuji za pozvání do Melantricha, je-li něco konkrétního, přijdu rád. Užíváš ve svém listě slovo jaro, ale jen tak naprázdno jako zatemnělý bludař, který z tajemství sice něco neurčitě tuší, ale prd ví. Máš zdání, co je to sázet jabloňky, rýt záhony a popotahovat štipcem prstů klíčky semen ze země? To ne na omluvu, nýbrž na plnocenné ospravedlnění. Korektury *Šuhaje* pošlu zítra a čekám na další.²⁾ Pěkně pozdravuji Tebe a dceru a paní Jitce se uctivě poroučím. Tvůj
Olbracht

1) Viz poznámku 3) u dopisu č. 5.

2) Patrně jde o korektury k 10. vydání *Nikoly Šuhaje loupežníka*, vydaného v Praze v Melantrichu 1936.

spolehlivý, a budeš-li m.

spolehlivý a budeš-li

[47] BF → IO, 18. 4. 1936, Praha, adr.: Dolní Krč 173, strp.^P, BF

Drahý Ivane,
fuj, vrtáš se 14 dní v hlíně a myslíš už honem, že musíš mluvit podle toho. Já chudák, který diktuji jedné slečně¹⁾, nemohu si posloužit slovníkem, kterého užíváš Ty a který je – odborně vzato – skvělý, na mou duši. Ostatně – já o jaru ještě nic nevím. Teď mám jenom děsnou obavu, aby leza po kolenou a vystrkuje zadek k nebi, neproměnil ses v něco takového, jako je Karel Čapek. Eh fuj!²⁾

Drahý Ivánku, byl bych skutečně velmi rád, kdybys překlad Manna dokončil do začátku října. Chtěl bych to koncem října vydat. Přišli jsme loni pozdě a tento svazek by to snad mohl trochu napravit.³⁾

Pozdravuji Tě i Tvou paní mnohokrát.

B Fučík

1) Viz poznámku 1) u dopisu č. 18.

2) Patrně narážka na knihu Karla Čapka *Zahradníkův rok* poprvé vydanou v Praze v Aventinu 1929.

3) Viz poznámku 3) u dopisu č. 5.

k nebi, neproměnil m. k nebi
neproměnil

[48] IO → BF, 26. 6. 1936, [jezero Sajno v Polsku], rkp., BF

Milý doktore Fučíku!

Děkuji Ti pěkně za lístek z Londýna. Také já Ti posílám dva lístky z mého pobytu. Teď jsme 14 dní koupali v „lázních“ Sajnách¹⁾ neduhy, které máme i nemáme, a zdá se nám, že nám to dělalo dobře. Zítřka se stěhujeme; do Koločavy ovšem. Adresa: I. O.

Koločava-Lazy, pošta Sinevír.

Chtěl jsem Tě jen pozdravovat a přát Ti pěknou dovolenou. Věci si vyřizují s nakladatelstvím. Paní Jitce líbám ruku.

Tvůj

Olbracht

1) Patrně polské jezero Sajno, které je severně od Lvova.

nemáme, a zdá m. nemáme a
zdá

[49] IO, Ludmila a Vladislav Vančurovi, Karel Nový → BF, 24. 8. 1936, Chust, adr.: Praha-Smíchov, Husova 20, Melantrich, rkp., pohlednice: „Kaločava“, BF

Milý doktore! Rád bych už do Prahy a potřebuji peníze. Prosím Tě, dej mi peněžním dopisem poukázat 2.500 Kč do Koločavy a mé ženě do Krče 1.000 Kč. Mám tu právě milou návštěvu. Byli jsme přes noc na Strimbě, v Něm. Mokré, zítřka do Volového.

Knížka je skoro hotova. Bude se jmenovat *Golet v údolí*, a pokud jde o „tvar“, budou to 3 povídky, spojené „románovým pásmem“, jak tomu říkáš.¹⁾ Do novin nedávej krzevá ten nový rok. Pěkně Tě pozdravuji. Tvůj

Olb.

Ze známých míst,²⁾ ahoj! Karel Nový

Dr Vančurová

Srdečný pozdrav a na shledanou!

V. Vančura

1) Vychází jako 9. svazek *Spisů Ivana Olbrachta Golet v údolí*, v Praze v Melantrichu v dubnu 1937.

2) Narážka na společné natáčení *Marijky nevěrnice* na podzim roku

v údolí, a m. v údolí a

na shledanou m.
nashledanou

1933. Viz také poznámku 1) u dopisu č. 16 nebo předmluvu.

[50] IO → BF, 20. 9. 1936, Fejlek¹⁾

Milý doktore Fučíku!

Teprve teď, po čtrnáctidenních vytrvalých a prudkých horečkách, přichází lékař k přesvědčení, že to snad přece není tyfus. Ale ať už je to tak či tak, je mi velmi zle, jsem velmi sláb, horečky klesají jen málo a do čtrnácti dnů není možno na práci ani pomyslet. ²⁾ Čekám netrpělivě na Tvoji odpověď, jak se mám zařídit. Znova Tě prosím, aby ses o mé nemoci nikomu nezmiňoval.

Upřímně Tě pozdravuji. Tvůj Ivan

1) Jediný dopis, u kterého se mi nepodařilo získat originál. Vzhledem k úzu Vojtěcha Fejla v jeho knize o Melantrichu tudíž můžeme pochybovat například o podpisu Ivana Olbrachta nebo o jazykových změnách, které Fejlek bez komentáře provedl.

2) Jedná se o překlad třetího dílu Mannova románu *Josef a jeho bratři*, který vyšel teprve na jaře 1937 v Melantrichu, viz také poznámku 3) u dopisu č. 5.

[51] BF → IO, 24. 9. 1936, Praha, adr.: Dol. Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Milý Ivane,

doufám, že už je Ti dobře, aspoň bych Ti to velmi přál.

Co se týká toho překladu, bylo to tak: Vydávali jsme Manna v sešitech, a právě druhý díl naší trilogie dojde kolem 15. října. Chtěli jsme hned pokračovat v sešitovém vydání, ale ovšem nechtěli jsme, aby komplet vyšel později než snad první 2–3 sešity.

Tím, že jsi nemohl pracovat, se situace změnila. Sešitově to sice dělat budeme, ale s kompletem vyjdeme později. A komplet vyjde, jakmile nám dodáš rukopis. Nelze přece předpisovat nemocnému člověku, zda má dodržet jakousi smlouvu. Mám na Tebe jenom velký apel, abys to dodal, jak budeš moci nejdřív, tj. pokud Ti zdraví a síly dovolí. Nesmíme totiž vyjít tak pozdě, abychom zase na prázdniny nic neprodali.¹⁾

Mnohokrát Tě pozdravuji.

1) Viz poznámku 2) u dopisu č. 50.

apel m. appel

tj. m. t.j.

[52] IO → BF, 29. 9. 1936, Krč, adr.: Praha–Smíchov, Husova tř. č. 20, Melantrich, strp., dopisnice, BF

Drahý doktore Fučíku!

Horečky mi sice již klesly, ale lékař nedává vůbec v dohledné době naději na vstání z postele. Přemýšlím o *Josefovi*, zítra Ti přednesu svůj návrh.¹⁾

S pozdravem Tvůj Ivan.

1) Viz poznámku 2) u dopisu č. 50.

z postele m. s postele

návrh m. návrch

[53] BF → IO, 9. 10. 1936, Praha, adr.: Dolní Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Milý Ivane,

ať je tomu jakkoli, a domníváš-li se, že už Mann do Vánoc nebude moci vyjít, prosím Tě o jednu velkou laskavost: tj. abys napsal Mannovi sám přímo dopis, kde bys mu vysvětlil, proč se zdrželo vydání III. dílu. Kdyby mu to napsalo nakladatelství, bude v tom číchat nějakou čertovinu obchodní nebo spekulaci a nebude nám věřit. Bylo by možno mluvit i o jakési emigrantské mentalitě, která je pochopitelná a která podezívá kdekoho, že mu chce ublížit, nebo že ho nerespektuje, nebo že mu na něm nezáleží. Víš totiž, že Mann se trochu mrzel, že první dva díly vyšly později než jinde.

Od překladatele a autora k spisovateli a autoru by tato slova měla určitou váhu.¹⁾

Za druhé dneska přišel dotaz z Pragerova nakladatelství v Bratislavě, které vydalo *Šuhaje* maďarsky,²⁾ zda bychom mu za stejných podmínek (1.000 Kč) dali autorizaci *Hor a staletí*.³⁾ Trochu mě to zaráží, poněvadž budou s určitými partiemi, vytrženými z kontextu, dělat protičeskoslovenskou propagandu. Nemyslím, že by bylo možné z knížky něco vyškrtávat a tlumit, a zase tak, jak knížka je, by se stala nástrojem, jakým bys jistě v rukou určitých lidí být nechtěl.

Rád bych od Tebe něco slyšel, a nejraději, že už jsi zdrav. – Pozdravuji Tě i paní srdečně.

B. Fučík

1) Viz poznámku 2) u dopisu č. 50.

Vánoc m. vánoc

2) *Suhaj, a betyár* (přel. J. Nádass a A. Straka), Bratislava: Eugen Prager 1936.

tj. m. t.j.

3) V bratislavském nakladatelství Eugen Prager v maďarštině vychází jen *Golet v údolí* jako *Átok völgye* (přel. E. Dénes), Bratislava: Eugen Prager 1938, *Hory a staletí* v nakladatelství Prager v maďarském překladu nevyšly.

nějakou m. nejakou

autorizaci m. autorisaci

[54] IO → BF, 10. 10. 1936, Krč, strp., BF

Drahý doktore!

Mannovi napiš, i ty příjemné ostatní věci, které mu mám za ty jeho první díly říci, jen co mě přijde navštívit Sonka¹⁾, abychom to dali do nějaké pořádné češtiny němčiny.

Bratislavský Prager je starý žid a socialista a o maďarskou propagandu mu jistě nejde, spíše myslím o ty židy. Co bylo agitačně možno z knížky vytěžit, stalo se již po vydání *Země beze jména* a dělo se to v míře pranepatrné.²⁾ Pro maďarské vydání *Hor a staletí* bych měl jen dvě podmínky: Nic neměnit bez mého výslovného schválení a poslední reportáž, tj. *Země se nacionalizuje* otisknout bez jakékoli změny. Tam jsem totiž své stanovisko k podkarpatským Maďarům vyslovil nepokrytě a zřejmě. Ať si to jen

podkarpatští maďarští páni přečtou! A budou-li čeští páni z jiné strany trknuti a dovědí-li se něco o strašných podkarpatských poměrech i o tom, jak se do administrativy z příčin stranicko-politických nasazuje sabotáž a maďarská iredenta, tím lépe! Já proti překladu námitek nemám, ovšem kromě těch 750 Kč, (a po stržení poplatku při vyplácení snad ještě méně), které mi po odečtení Vašich procent zbydou, což pokládám za hanebné.³⁾

A k Tvým úvodním slovům „ať je tomu jakkoli“. Je tomu tak, jak jsi zpraven. Jsem velmi nemocen, po šestinedělním ležení nebyl jsem ještě ani jediný den zcela bez horečky, hodinu, kterou mi tuto středu dovolil lékař vstát, jsem ani plně nevyužítkoval a dnes v sobotu mám nemalé starosti z chvíle, kdy mě navštíví několik milých hostů. Z domu mi nedovolí lékař vyjít ještě měsíc. Intenzivně nebudu moci pracovat ještě dlouho.

A k ostatnímu „jakkoli“.

S překladem Manna⁴⁾ jsem měl práce ještě na 26 dní, takže jsem mohl bez nemoci termín hravě dodržet, ale poslali jste mi ještě dalších 100 stran, o kterých jsem nemohl vědět, a to je při mé zítřejší či pozítřejší výkonnosti asi měsíc. A ostatek jsem chtěl do 1. ledna věnovat té své knížce. Ale vím již, jak to udělám. Ueberu *Goletu v údolí* času, dám vám jej do 1. ledna, hotový sice, ale ne ještě definitivní, a zatím, co u vás bude ležet, dám knížce v domácí kopii konečnou formu.⁵⁾ Příští týden mě slíbil navštívit Hostovský⁶⁾, a nechceš-li se zdržovat psaním, prosím Tě, abys mi po něm vzkázal svá přání nebo pokyny.

Upřímně Tě pozdravuji. Paní doktorce se uctivě poroučím.

Tvůj

Olbracht

1) Viz poznámku 1) u dopisu č. 32.

2) Ke genezi textu *Hory a staletí* viz poznámku 2) u dopisu č. 15.

3) Viz poznámku 3) u dopisu č. 53.

4) Viz poznámku 2) u dopisu č. 50.

5) Viz poznámku 1) u dopisu č. 49.

6) Viz poznámku 2) u dopisu č. 2.

tj. m. t.j.

nacionalizuje m.
nacionalisuje

páni z jiné m. páni s jiné

dovědí-li se něco m. dovědí-
li se, něco

750 Kč, (a po m. 750 Kč. (a
po

zbydou m. zbudou

hodinu, kterou m. hodinu
kterou

navštíví m. navštíví

Intenzivně m. Intensivně

Golet v údolí m. *Golet v udolí*

prosím Tě, abys m. prosím
Tě abys

[55] BF → IO, 15. 10. 1936, Praha, adr.: Dolní Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Milý Ivane,

Tvá nemoc mě začíná už skoro znepokojovat. Chtěl jsem Tě navštívit, ale za jedno nevím, byla-li by Ti návštěva vítána, za druhé vidím, že máš z návštěv vůbec strach. I prosím Tě takto, tomu Mannovi napiš a pošli to třeba přes nás.

S tím bratislavským Pragerem to zařídím, jak se dá nejlépe. Nevěděl jsem, kdo to je, a nemohl jsem vědět, kudy to bude chtít vést. Není-li nebezpečí, že toho chce zneužít ať v tom či onom smyslu, pak je ovšem nejlepší neškrtat ani věty.¹⁾ – Píšeš v té souvislosti o nějaké hanebnosti, která se může týkat za jedno těch 1.000 Kč honoráře, nebo té srážky naší, nebo konečně obojího dohromady, což bych nerad.

A konečně s tím mým „jakkoli“, které sis snad špatně vykládal. Napsal jsem, že je zdraví přednější než nějaký překlad, i kdyby to byl Mann.²⁾ Ale i kdybys byl hned teď zdrav, překlad nemůže vyjít, protože nebudeš hotov; tím méně, kdyby se nemoc prodloužila. To je to „jakkoli“.

Pozdravuji srdečně Tebe i Tvou paní.

B. Fučík

1) Viz poznámku 3) u dopisu č. 53.

2) Viz poznámku 2) u dopisu č. 50.

přednější než m. přednější,
než

[56] IO → BF, 21. 10. 1936, [Dolní Krč 173], rkp., BF

Drahý doktore!

Děkuji Ti za Tvé psaní. Ovšem, že bych byl měl radost, kdybys byl přišel. Mám se sice ještě 14 dní jen tak courat po domě, ale už to nevydržím a doktorovi uteču, jak jsem to udělal už včera. Navštívím Tě v příštích dnech a vše prohovoříme. Tou „otravností“ jsem nemyslel ovšem vás, nýbrž ten celkový efekt 700 Kč za knihu jako cihla.

Upřímně Tě a paní doktorku pozdravuji. Tvůj

Olbracht

[57] BF → IO, 8. 1. 1937, Praha, adr.: Dolní Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Milý Ivane,

prosím Tě, je teď nejvýš třeba, abychom pracovali zase na Mannovi. Máš prý u sebe nějaké korektury; o to bychom Tě prosili. Nejvíc bych potřeboval vědět, kdy nám můžeš nejdříve dodat zbytek překladu III. dílu, který by musil nejpozději kolem 1. března vyjít, má-li mít vydání ještě nějaký smysl obchodní.¹⁾ Že jsme při této věci choulostiví obchodně, můžeš si vypočítat na prstech. Potřebujeme si také stanovit přesné lhůty vydání u jednotlivých věcí. A většina těchto věcí musí vyjít do března, tj. před tím, než zase budeme dělat kravál se soutěží.²⁾

Prosím Tě, odpověz mi obratem.

Odporučení milostivé paní a pozdrav Tobě.

Tvůj

1) Viz poznámku 2) u dopisu č. 50.

tj. m. t.j.

2) Viz poznámku 5) u dopisu č. 15.

[58] IO → BF, 19. 3. 1937, [patrně Dolní Krč], rkp., BF

Milý doktore!

Zde ten velikonoční pozdrav a „Písně o přeradostném a slavném vzkříšení Pána našeho Ježíše Krista, psaný leta Páně 1747 od Josefa Falty v Loukovém“. Dnes se říká Louka¹⁾ a je to vesnice na horní Jizeře; rukopis, jak zřejmě ze zadní stránky, se dostal ještě výše do hor, do Ropratic²⁾. Nemá-li to jinou cenu kromě těch špinavých, pobožných horáckých palců na okrajích a mé kamarádké vzpomínky, odpusť mi to. Uctivé pozdravení paní doktorce. Tvůj

O.

1) Patrně dnes Loukov spadající pod obec Háje nad Jizerou.

velikonoční m. velikonoční

2) Dnes obec Roprachtice.

[59] IO → BF, 9. 6. 1937, Štos-Kúpele, adr.: Praha-Smíchov, Husova třída 20, Melantrich, rkp., pohlednice: Štos-Kúpele, LA PNP, f. M.

Milý doktore Fučíku! Adresuji lístek celému Melantrichu, poněvadž nevím, jsi-li ještě v Praze, ostatně pěkně pozdravuji Melantricha celého. Chci Tě poprosit, abys mi dal na adresu: I. O. Štos-Kúpele, Slovensko, poslat 2 exempláře *Goletu*¹⁾, jeden vázaný a druhý nevázaný. Je tu hezky, ale v Koločavě to bylo hezčí. Léčím tu všechno, to jest nic. Pěkně pozdravuji Tebe, paní doktorku a děti. Přeji Vám hezké prázdniny. Váš
Olbracht

1) Viz poznámku 1) u dopisu č. 49.

doktore m. dre.

[60] IO → BF, 12. [6]. 1937, [Štos-Kúpele], rkp., BF

Milý doktore Fučíku!¹⁾

Mám dnes trochu mnoho věcí a prosím Tě, abys mi odpustil. Promiň mi i tento papír, nemám jiný a je to melantrišský.

1.) Jde o věc mé ženy Slávky. Zítra nebo později chci o tom psát řediteli Šaldovi a prosím Tě, je-li v Praze, abys i Ty s ním promluvil.

2.) René Schickele: Die Witwe Bosca. Dnes jsem dostal do Štosu k podpisu smlouvu na filmování *Šuhaje*.²⁾ Mám obratem udělat libreto, filmovat se má co nejdříve. Kromě toho mi byla ohlášena návštěva Jiřího Plachého z Vinohradského divadla, který již minulý měsíc v Praze se mnou zahájil jednání o práci a zfilmování *Jesenia*, ač nevím, zda k tomu dojde.³⁾ Práce zkrátka víc než dosti a za těchto okolností bych Ti byl velmi vděčen, kdybys mě ze smlouvy o Schickelem propustil. Část rukopisu má být odvedena do 15. 8., jak vidím, 10 stránek denně se dá udělati naprosto snadno a s trochou píce se dá do té doby přeložit celý román, snad to někdo rád vezme, obzvláště, když jsi mi dovolil, že se na překlad podpisovat nemusím. Knihu současně posílám. Kdybys mi však krom očekávání vyhověti nemohl, dej mi ji poslat zpět, udělám, co mohu, tj. tolik,

aby vám nebylo způsobeno žádné zdržení a žádné potíže.⁴⁾

3.) Anna proletárka. Že má vyjít dříve než *Samotáři*, mi zcela vhod není, ale i tak je to možno. Ale bude ji třeba přepracovat a napsat úvod. Promluvíme si o tom, až se vrátím, tj. asi za 3 neděle – doufám.⁵⁾

4.) Korektury Goletu jsem Ti poslal po Slávce, která Tě nezastihla a odevzdala je paní Ševčíkové⁶⁾. Sází-li se druhé vydání, prosím, aby k nim byl vzat zřetel.⁷⁾

5.) O překladu Goletu do jidiš a hebrejštiny jsem Ti již vypravoval.⁸⁾ Podle korespondence, kterou v té věci vedu, se Židi o českou literaturu zajímají, mají u jeruzalémské univerzity českou knihovnu a právě do hebrejštiny přeložili Čapkovu *Bílou nemoc*.⁹⁾ Dej, prosím po 1 *Goletu*¹⁰⁾ poslati na adresy:
Profesor Dr. Ervin Arnstein,¹¹⁾

Haifa,

Beth sefer realit,

Palestina

a pak na tuto adresu:

Rektor univerzity Dr. Hugo Bergmann,¹²⁾

Jerusalem.

Palestina

6.) A peníze! Prosím Tě, ať mi pošlou mzdu za červenec na adresu: Štos-Kúpele, Slovensko, pokud možno ihned.

Odpusť, že toho je dnes trochu mnoho. Děkuji Ti, pěkně Tě i paní doktorku pozdravuji a přeji Vám všeho nejlepšího. Tvůj

Olbracht

1) Pro jasnější chronologii (a jako jeden z důvodů, proč se domnívám, že by tento dopis – dopis č. 60 – měl být řazen do června, nikoli července, jak ho datoval Olbracht) přikládám Olbrachtovu dopisnici zaslanou celé redakci Melantrichu 12. 6. 1937 (poštovní razítko uvádí 14. 6. 1937): „Posílám dnes důležité psaní doktoru Fučíkovi. Není-li v Praze, prosím, aby bylo odevzdáno jeho dočasnému zástupci. S pozdravem Ivan Olbracht.“

2) První filmová realizace *Nikoly Šuhaje* se promítala až roku 1947, kterou režíroval a pro kterou vytvořil scénář M. J. Krňanský.

3) Jiří Plachý starší (1899–1952) byl filmový a divadelní herec, ale k filmové adaptaci *Podivného přátelství herce Jesenia* dochází až v roce 1977 (rež. Karel Steklý).

4) R. Schickele: *Ukrutná vdova* (přel. V. Renč), Praha: Melantrich 1938.

5) *Anna proletárka* vychází poprvé 1928 (v Praze u Františka Borového) a pak až roku 1946 v nakladatelství Svoboda v Praze. Román *O zlých samotářiích* naproti tomu vychází 1939 jako první svazek melantrišských *Spisů Ivana Olbrachta* ve svém 3. vydání (poprvé 1913 u Vilímka).

6) Viz poznámku 1) u dopisu č. 18.

7) Druhé vydání *Goletu v údolí* vyšlo v Melantrichu 1937.

8) *Golet v údolí* v hebrejštině vychází patrně až mnohem později.

9) Zpráva v *Prager Tagblattu* 62, (1937, č. 131, 5. 6., s. 6) Čapek *Weisse Krankheit in Tel-Awiw* informuje, že „Hebrejské divadlo v Tel-Aviv Habénah získalo provozovací právo k Čapkově *Bílé nemoci*, kterou hodlá uvést na domácí scénu na podzim 1937.“ [Citováno z retrospektivní databáze.]

10) Viz poznámku 1) u dopisu č. 49.

15. 8. m. 15. /VIII.

když jsi mi m. když si mi

tj. m. t.j.

tj. m. t.j.

jidiš m. jiddiš

jeruzalémské univerzity m.
jerusalémské university

univerzity m. university

11) Erwin Arnstein, nejdříve byl učitelem v Praze, po roce 1923 v Palestině.

12) Samuel Hugo Bergmann (1883–1975), narozen v Praze, židovský filozof, v roce 1920 také odešel do Palestiny, od roku 1935 profesor filozofie na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě.

[61] IO → BF, 18. 6. 1937, [Štos-Kúpele], rkp., BF

Doktoru B. Fučíkovi je-li doma, není-li, jeho zástupci

Milý doktore!

Rád bych od Tebe slyšel slovo, zlobíte-li se, do jaké míry, či zda jste byli křesťansky shovívaví.¹⁾

Dej laskavě vyřídit příložený list, myslím, že to je i ve Vašem zájmu.

Dej mi laskavě poslati jeden vázaný exemplář Hor a staletí.²⁾

Popožeň laskavě odeslání peněz do Štosu.

A mimoúředně: že na Tebe se zvýšeným kamarádstvím vzpomínám, že mi tu je dobře, a pokud mi lidé dají pokoj, že jsem docela rád na světě.

Tvůj

Olbracht

1) Viz poznámku 4) u dopisu č. 60.

Doktoru m. Dru.

2) Viz poznámku 4) u dopisu č. 32 (nebo také poznámku 5) u dopisu č. 12).

[62] BF → IO, 19. 6. 1937, Praha, adr.: Štos-Kúpele, strp.^P, LA PNP, f. M.

Milý Ivane,

samo sebou, že připomenu panu řediteli při nejbližší příležitosti, tj. asi zítra nebo v pondělí, věc Tvé paní.

Toho Schickeleho jsme Tě tedy zbavili a můžeš se věnovat práci jiné.¹⁾

S tou *Annou proletářkou* budeš mít fušku. Má to ovšem ještě čas a řekněme, že bys musel dodat rukopis kolem 1. listopadu.²⁾

Korektury *Goletu* jsme dostali, ale byly vyznačeny tak podivným způsobem a doufám, že v dalším vydání nebude víc chyb, než jich bylo dosud.³⁾

Knihy (*Golet*)⁴⁾ posílám na dané adresy a zároveň také peníze na adresu Tvou.

Mnohokrát Tě pozdravuji i Tvou paní.

Tvůj

1) Viz poznámku 4) u dopisu č. 60.

samo sebou m. samosebou

2) Viz poznámku 5) u dopisu č. 60.

3) Viz poznámku 7) u dopisu č. 60.

tj. m. t.j.

4) Viz poznámku 1) u dopisu č. 49.

chyb, než m. chyb než

[63] BF → IO, 22. 6. 1937, Praha, adr.: Štos-Kúpele, strp.^p, BF

Milý Ivane,

myslím, že jsi mezitím už dostal dopis, kterým jsme odpověděli na všechny Tvé otázky pěkně popořadě. Doufám, že jsme všechno vyřídili k Tvé spokojenosti. Peníze jsem mezitím poslal také; doufám, že je budeš mít současně s tímto dopisem.

S ředitelem Šaldou jsem mluvil o věci Tvé paní. Doufám, že to bude v pořádku. Nerozumím dvěma věcem: A sice: proč bychom se měli zlobit, a za druhé z jakého důvodu se „zvýšeným“ kamarádstvím vzpomínáš. Domnívám se, že není možné zvyšovat tolik, aby to tomu druhému stačilo, ale rád bych věděl důvod tohoto zvyšování.

Za týden, tj. 1. července, už nejsem v Praze. Budu v Kunžvartě na Šumavě. Kdybys něco potřeboval, buď se to vyřídí přes Kunžvart, nebo doktor Träger¹⁾ přímo; peníze však poukazuje doktor Hertl²⁾. Ale s těmi se už lehce domluvíš.

Pozdravuji srdečně Tebe i Tvou paní (domnívám se, že jela za Tebou).

Tvůj

B. Fučík

1) Josef Träger (1904–1971), literární a divadelní kritik, od roku 1929 pracoval v Melantrichu, po deseti letech se stal jeho ředitelem (nastupuje místo Bedřicha Fučíka), kde setrval až do roku 1947.

tj. m t.j.

2) Jan Hertl (1906–1965), historik, ve třicátých letech vědecký poradce v Melantrichu.

doktor m. dr.

doktor m. dr.

[64] Ivan a Jaroslava Olbrachtovi → BF, 26. 6. 1937, Štos-Kúpele, adr.: Praha-Smíchov, Husova 20, Melantrich, rkp., pohlednice: Štos-Kúpele, BF

Proč se máte zlobit?? Ovšem pro toho Schickeleho.¹⁾ A je hezké, že tak nečiníte.

Proč se „zvýšeným přátelstvím“? Protože tu je mnoho kyslíku ve vzduchu, protože má člověk čas přemýšlet také o sobě a mít radost, že má několik lidí, na které může vzpomínat, protože se o *Goletu* hezky píše, nu a vůbec.

Prosím Tě, dej mi poslat jednoho vázaného *Šuhaje*.²⁾

Pozdravuji paní Jitku, děti i Tebe. Tvůj

Olbracht

Přeji Vám všem příjemné zotavení, srdečně pozdravuji.

Slávka O.

1) Viz poznámku 4) u dopisu č. 60.

přátelstvím“? m.

2) Viz poznámku 2) u dopisu č. 46.

přátelstvím“?

[65] BF → IO, 30. 9. 1937, Praha, adr.: Dol. Krč 173, strp.^p, LA PNP, f. M.

Milý Ivane,

buď tak laskav a nezapomeň se zastavit zítra v pátek u nás. Musím s Tebou sdělat

nějaký bitevní plán.
Vyříd' odporučením milostivé paní.

[66] IO → BF, 11. 10. 1937, Praha, adr.: Praha-Smíchov, Husova 20, Melantrich, rkp., pohlednice: Praha, Karlův most., BF

„Omyl z Modré Hvězdy“.¹⁾
S pozdravem
Olb.

1) Je možné, že jde o narážku na děj *Anny proletářky*, kde policisté chytí nepravého viníka vraždy v hotelu U Modré hvězdy. (Touto vedlejší dějovou linkou je inspirován mnohem pozdější film *Zločin v Modré hvězdě*, rež. A. Kachlík, 1973.) Fejlek také zmiňuje, že „[n]akladatelství Melantrich žádá 18. 3. 1938 naléhavě Olbrachta, aby do 4. dubna dodal rukopis svého románu *Zločin v Modré hvězdě*, který má vyjít v Melantrichově laciné knihovně. Tento román nakonec v Melantrichově laciné knihovně nevyšel“ (Fejlek, 1998, s. 70).

[67] BF → IO, 20. 11. 1937, Praha, adr.: Praha-Dol. Krč 173, strp.^P, LA PNP, f. M.

Milý Ivane,
posledním prosincem se naplní Tvá úmluva s nakladatelstvím Borového, tj. máš právo po tomto termínu se zřetelem na stav jejich skladu vydat tři knížky: *Zlé samotáře*, *Devět veselých povídek* a *Annu proletářku*. Stav jednotlivých knih je: *Anna proletářka* 0, *Zlí samotáři* 650 výtisků, *Veselé povídky* 1.000 výtisků.¹⁾
Přimlouval bych se velice za to, aby některá knížka na jaře vyšla, abychom Tvé dílo pomaloučku zaokrouhlili. Nepochybuji o tom, že i tyto věci půjdou dobře. Nechce-li se Ti do *Anny proletářky*, která by asi vyžadovala víc práce, můžeš přece dát do tisku *Zlé samotáře*, ve kterých stačí několik retuší, aspoň pokud já tomu rozumím.²⁾
Prosím Tě, rozmysli si to, musil bych do týdne znát Tvá rozhodnutí, abych mohl definitivně sestavit program.
Se srdečným pozdravem
Tvůj

1) *O zlých samotářích*, Praha: František Borový 1926; *Devět veselých povídek z Rakouska i republiky*, Praha: František Borový 1927; *Anna proletářka*, Praha: František Borový 1928.

tj. m. t.j.

2) Viz poznámku 5) u dopisu č. 60.

do týdne m. do týdne

[68] IO → BF, [20. 11. 1937], Praha, adr.: Praha-Smíchov, Husova 20, Melantrich, rkp., pohlednice: Košice. Dóm, BF¹⁾

Milý doktore Fučíku! Ve vodě se možno chopiti i horších věcí než jen stébla, a tak s tím

panem Harendorfem²⁾ i s tou paní Čerepkovou³⁾ (nebude-li to vzájemně kolidovati,⁴⁾ jak to asi zjistíte korespondencí) souhlasím, ač to pokládám – nu právě za tu horší věc než jen stéblo. S pozdravem Tvůj
Olbracht

1) Mám za to, že si Olbracht spletl IX. a XI. a špatně datoval pohled do září (Olbrachtovo datum: 20. 9. 1937), ve zbytcích poštovního razítka se dá matně tušit XI. Pro tuto hypotézu přikládám a cituji dopis psaný z Melantrichu Ivanu Olbrachtovi (jednak tedy pro přesnější určení datace, jednak pro jasnější (nejen chronologický) vývoj situace) z 2. listopadu 1937:

„Vážený pane,

obrátil se na nás pan J. Harendorf, dopisovatel *Jewish Journalu*, New York a zajímá se o zapůjčení filmu *Marijka nevěrnice* pro určitou skupinu USA. Pan Harendorf žádá od nás pevnou nabídku na zapůjčení tohoto filmu. Chceme mu film nabídnouti za Kč 30.000.–. Sdělte nám prosím, zda s tímto naším postupem souhlasíte.

Současně obrací se na nás jakási paní Marie Čerepková z Chustu a žádá nás, abychom jí prodali jednu novou kopii filmu *Marijka nevěrnice* současně s právem promítati jí v USA a sice za cenu 7.000.–.

Žádáme Vás zdvořile, abyste nám laskavě sdělil Váš názor v této věci a poručíme se Vám s projevem dokonalé úcty:“

2) Shmuel-Yankev Harendorf (1900–1969), novinář a dramatik, který cestoval ve dvacátých a třicátých letech po Československu a tehdejší Jugoslávii, následně se vrátil do Ameriky.

3) Od Marie Čerepkové přišel dopis do redakce Melantrichu na Olbrachtovo jméno již 25. září 1937 se žádostí o zapůjčení filmu *Marijka nevěrnice* za účelem přednášky Rusínům v Americe (o životě Rusínů na Podkarpatské Rusi). V LA PNP ve fondu Melnatrich se nachází i psaní ze 3. února 1938 adresované Olbrachtovi: „Vážený pane, pan doktor Fučík Vás prosí, abyste přišel laskavě zítra v pátek v 11 hod., protože přijde také do nakladatelství rusínská spisovatelka Čerepková, která si chce s Vámi promluvit o Lepejovi a pan doktor ji pozval na 11. hodinu. Poručíme se Vám v dokonalé úctě“ (pro podrobnosti k Lepejovi viz poznámku 3) u dopisu č. 32). Je tedy zřejmé, že k nějakému dalšímu kontaktu a diskuzi došlo.

4) Jak vidno z dopisu citovaného v první poznámce oba se ptají po zakoupení filmu *Marijka nevěrnice*, nezávisle na sobě, a na možnost promítání v USA. Zda k nějakému propůjčení či prodeji došlo v tomto případě se mi zjistit nepodařilo, nicméně v LA PNP se nachází ještě dopis ze 30. října 1939 poslaný I. Olbrachtovi, V. Vančurovi a K. Novému s oznámením, že Melantrich prodal „právo k předvádění filmu *Marijka nevěrnice* pro U.S.A. a Kanadu za K 15.000.– a pro Jižní Ameriku za K 3.000.–. Reprodukční právo získal od nás Merkur-Film.“

doktore m. dre.

stébla, a tak m. stébla a tak

[69] IO → BF, 22. 11. 1937, Praha, adr.: Praha-Smíchov, Husova 20, Melantrich, rkp., pohlednice: Praha. Hradčany, BF

Milý doktore Fučíku! Máš pravdu, nechám marných námluv u filmu¹⁾ a dám se do té knížky, tj. do *Samotářů*.²⁾ Napiš mi, kdy ji musíš mít – ostatně v pátek přijdu. S pozdravem Tvůj
Olbracht

- 1) „Námluvy u filmu“ se mohly týkat záležitostí v dopise č. 60 nebo zmíněného prodeje *Marijky* v citovaných dopisech v poznámkách u dopisu č. 68.
2) Viz poznámku 5) u dopisu č. 60.

doktore m. dre.

tj. m. t.j.

[70] IO → BF, 25. 12. 1937, rkp., BF

Milý doktore Fučíku!
Prosím Tě, dej to psaní a tu skicu poslat Tittelbachovi, jehož adresu neznám a nadiktuj mu k tomu několik řádek o včasném dodání.¹⁾
Pozdravuji Tě. Tvůj
I. O.

[P. S. Opravený *Golet* posílám zároveň s tímto psaním.]

- 1) Vojtěch Tittelbach (1900–1971), grafik a ilustrátor, co se týče doprovázení Olbrachtových děl, podařilo se mi dohledat, že se tak dělo pouze v případě *Anny proletářky* v Československém spisovateli 1953.

doktore m. dre.

P. S. m. P.s.

P. S. je psáno jiným písmem,
pravděpodobně rukou
Jaroslavy Olbrachtové.

[71] IO → BF, 18. 6. 1938, [Štos-Kúpele], rkp., BF

Milý doktore Fučíku!
Korektury jsem v pořádku dostal, hodlám si je tu několik dní ponechat, abych nějakou maličkost, s níž si posud nevím rady, změnil, ale spěchá-li věc, dej zatelegrafovat a já příštího dne pošlu.¹⁾
O smlouvě, respektive o tom, kdy knížka vyjde, ještě nic nevíš?²⁾
Teď Tě prosím, abys mi dal na mou štosskou adresu poslat 2.000 Kč a před 1. červencem na adresu: Slávka Zemanová, Praha-Krč č. 173 tisíc korun.
Napišeš-li mi, je-li v Praze co nového, budu mít radost.
Pěkně Tě pozdravuji a paní Jitce líbám ruku.
Tvůj
Olbracht

Jo! A prosím Tě, dej mi sem poslat 1 *Golet*.
A ještě dodatek na poštu: Žena mi právě píše, že má zaplatit pojistky v částce 400 Kč, tak jí je laskavě také poukaž.

- 1) Jedná se o korektury *Bratra Žaka* – první kapitoly *O zlých*

štosskou m. štoskou

samotářích – která osamoceně vychází v září 1938 v Melantrichově laciné knihovně jako 10. svazek (jedná se o přepracovanou verzi s úvodem Josefa Hory).

2) Kniha *Bratr Žak* (Melantrich 1938) byla vydávána nad rámec původní smlouvy s Melantrichem z 8. dubna 1933 (viz například dopis č. 2 nebo předmluvu), proto musela být uzavřena nová. Ta je v LA PNP ve fondu Melantrichu ve dvou obměnách s daty 1. a 2. září 1938 obsahujíc tři podmínky (ohledně honoráře, velikosti nákladu a počtu autorských výtisků).

[72] IO → BF, 21. 6. 1938, Štos-Kúpele, adr.: Praha-Smíchov, Husova 20, Melantrich, rkp., dopisnice, BF

Milý doktore Fučíku!

Je tu emigrant malíř Biró¹⁾, měl bys něco proti tomu, abych si u něho dal namalovat podle skici, kterou jsi viděl, obálku ke *Goletu*?²⁾ A kolik mu smím nabídnout? Prosím Tě, nezapomeň poslat Slávce to pojistné.

S pozdravem Tvůj

Olbracht

1) Mihály Biró (1886–1948), maďarský grafik a ilustrátor, v Československu pobýval v druhé polovině třicátých let.

doktore m. dre.

2) Nic takového se neuskutečnilo. (První vydání v dubnu 1937 má autora obálky neznámého a následné tři vydání – dvě ještě tentýž rok, jedno pak o rok později – mají obálku totožnou, následující vydání s odlišnou obálkou vyšlo až z roku 1947 v nakladatelství Svoboda.)

skici m. skizy

[73] BF → IO, 23. 6. 1938, Praha, adr.: Štos-Kúpele, Slovensko, strp.^p, LA PNP, f. M.

Milý Ivane,

všechno je zařízeno, jak sis přál: Tobě poukazujeme 2.000 Kč do Štosu, milostivé paní jsme poukázali nyní 400 Kč, k prvnímu pak 1.000 Kč do Krče.

Obálku na *Goleta* máme. V únoru jsme přece vytiskli další vydání v nákladu 4.400 výtisků.¹⁾ Od té doby jsme asi 1.000 kusů (počítáme-li, že se prodalo i to, co je v komisi) prodali a myslíme, že jsme zásobeni aspoň do příštích Vánoc. Nevím, má-li smyslu teď pořizovat, nota bene do zásoby, obálku jinou. Ale kdyby Ti nebylo uniknutí z toho objetí emigrantského a kdybys to shledal v této situaci za rozumné, dej to udělat, třebaže mu nikterak neposloužíš 200 Kč, kterou za obálku platíme.

Korektury nespěchají.²⁾ Smlouvu³⁾ Ti pošlu, ještě než odjedu na dovolenou, kde bych už měl být. Ale ten sakramentský slet!⁴⁾

Nového v Praze nic není.

Pozdravuji Tě srdečně

1) *Golet v údolí*, 4. vydání 9. svazku *Spisů Ivana Olbrachta* v Praze v Melantrichu 1938, viz také poznámku 2) u dopisu č. 72.

Vánoc m. vánoc

- 2) Viz poznámku 1) u dopisu č. 71.
 3) Viz poznámku 2) u dopisu č. 71.
 4) Vsesokolský X. slet 1938 v Praze vrcholí začátkem července.

[74] IO → BF, 25. 12. 1938, [Praha-Krč 173], rkp., BF

Milý doktore Fučíku!

„Jděte mým jménem k doktoru Fučíkovi, vyřídí věc mrknutím oka!“ jsem odpověděl na pátý nebo šestý dopis v té věci, ale ženské mají příšerný talent věci jednoduché činit co nejzamuchlanějšími a už musím korespondovat zase. S větším procentem útrpnosti než lenosti jsem přenechal paní Reinerové¹⁾ překlad nějaké hloupé věci, na které nezáleželo, a ona mě teď bombarduje dopisy o potvrzení, Simonidovi, situaci, radách. Ale věc je takhle: platíte mi podle smlouvy o něco více než některým jiným překladatelům, a já inženýru Simonidovi²⁾ nemohu potvrdit, že má paní Reinerová právo vyzvednutí mého honoráře, protože se nechci vydat výtce, že nakladatelství poškozují, nebo dokonce podezření, že s tou diferencí nějak obchodují, a stačí mi, když se po tom dokonalém zamuchlání paní Reinerovou může říci, že si na účet Melantricha hraji na dobrodince. Proboha Tě prosím, vyříd' to nějak a zbav mě té korespondence. Nejsem sice ještě rozhodnut, že román, který jsem měl v hlavě, psátí letos nebudu, ale, jak jsem Ti už říkal ústně, budu žádati Melantrich o dodržování naší smlouvy o překladech.³⁾ Nevím, do čí kompetence to teď u vás náleží, ale jistě o tom na prvním místě rozhoduješ Ty, tak to nepouštěj ze zřetele a pamatuj na mne. Protože příští pátek do Melantricha nepříjdu, prosím Tě o písemnou odpověď o těchto věcech a o sdělení, jak jsi zásadně rozhodl o rukopisu, který jsem Ti před deseti dny odevzdal a kdy asi knížka vyjde.⁴⁾

Snad Tě bude zajímat zpráva, kterou mi v pátek telefonoval Krňanský: ministerstvo vnitra zakázalo filmovati *Šuhaje*.⁵⁾

Přeji Tobě i Tvým milým všeho dobrého v novém roce.

S pozdravem Tvůj

Olbracht

1) Patrně Margarete (Greta) Reiner (1885–1944), překladatelka do němčiny a redaktorka. Bohužel se mi nepodařilo dohledat nic o překladu pro Melantrich.

2) Jaroslav Simonides (1915–1996), překladatel a spisovatel, dlouhodobě řídil ekonomiku Melantrichu.

3) Olbracht vydává až roku 1947 v nakladatelství Evropský literární klub *Dobyvatele* (který není vždy klasifikován jako „originální“ Olbrachtův román, nýbrž jako adaptace, jelikož je inspirován životopisem Hernarda Cortése).

4) Možná se jedná o *Biblické příběhy* v Melantrichu 1939 (vydané jako první svazek Pokladnice královské).

5) Viz poznámku 2) u dopisu č. 60.

doktoru m. dru.

inženýru m. ing.

má paní Reinerová m. má pí.
Reinerová

nepouštěj ze zřetele m.
nepouštěj se zřetele

[75] IO → BF, 3. 1. 1939, rkp., BF

Milý doktore Fučíku!

Ihned po obdržení Tvého listu, tj. včera 2. téhož měsíce., jsem chtěl vyhovět Tvému přání a hledal jsem Tě v Melantrichu. Zpráva, kterou jsem se tam dověděl, mě více než překvapila. Vyvrátíš mi ji nebo mi ji prohlásíš za provizorní, když je tomu těžko uvěřit?¹⁾ Chceš-li se se mnou sejít, urči mi čas a místo, přijdu jistě. Uctivě líbám ruku paní doktorce a Tebe upřímně pozdravuji. Tvůj
Olbracht

1) Patrně se jedná o náhlý odchod Bedřicha Fučíka z pozice ředitele nakladatelství po rozhovoru s Jaroslavem Šaldou. Podrobněji viz předmluvu.

tj. m. t.j.

2. téhož měsíce m. 2. t.m.

provizorní m. provisorní

[76] Olbrachtovi → BF, 27. 12. 1941, Praha, adr.: Praha 2, Národní t., Nakladatelství Jos. R. Vilímka, rkp., pohlednice: V. Rabas – *Dělná země.*, BF

Mnoho zdraví, klidu k dobré práci a vůbec všeho nejlepšího Tobě a Tvé rodině přeji
Olbrachtovi

[77] IO → BF, 10. 1. 1942, rkp., BF

Drahý doktore!

Doufal jsem, že svoji devětapadesátku dožiji ve vánočním klidu, nikomu jsem ani nešpit, ale přišli všichni, koho mám rád. Bylo mi to přes zklamané naděje milé a jsem Vám vděčen. Hranici v té šedesátce nevidím žádnou, máš pravdu, na „ctihodné kmetství“ mi chybí všechn talent, a než přijde protivné dědkovství, snad si ještě vypijeme nějakou skleničku vína a zazpíváme nějakou písničku.

Malou Kláru¹⁾ vítám na svět co nejupřímněji, přeji jí hodně štěstí a vám oběma mnoho radosti z ní. Děkuji Ti za Tvou knížku,²⁾ kterou jsem našel teprve po příjezdu do Prahy, žiji totiž již delší dobu na českém jihu. Je-li její úsudek o *Biblických příbězích*³⁾ a *Letopisech*⁴⁾ úsudkem Tvých dětí, mám radost dvojnásobnou.

Přátelsky Tě pozdravuji a mladé mamince líbám ruce.

Tvůj

Ivan Olbracht

1) Klára Fučíková, druhá dcera Bedřicha a Jitky Fučíkových.

pravdu, na m. pravdu na

2) B. F.: *O knihu pro mládež*, Praha: Václav Petr, 1941 (patrně narážka konkrétně na s. 25).

talent, a než m. talent a než

3) Viz poznámku 4) u dopisu č. 74.

4) I. O.: *Ze starých letopisů*, Praha: Melantrich 1940.

[78] IO → BF, [19.] 12. 1942, [Praha-Krč 173], rkp., BF¹⁾

Drahý doktore!

Podivné! Také já jsem v té souvislosti vzpomínal na vzácně čistý den,²⁾ kouzelně jasný, ale bez viditelných paprsků, svěží a silný na prislopském sedle mezi Krásnou, půvabnou družkou Růží, a Stremenošem, ponurým hlídačem Strimbiným. Ne, reálně to už nebude, ale je krásné, že to navždy je a s tím i mnoho jiného, velmi mnoho. Tvá

druhá vzpomínka se mi vytratila z mysli a musil jsem vzít na pomoc dobrou paměť Slávčinu, abych si připomněl nějaký opilý, silvestrovský kostrovní tanec filologův, ale ani teď ve vzpomínkách nedovedu z té drobné blasfemie vytěžit více než dojem zvláštní senzibility paní Jitky a Tvé. Jsem nešťasten? Truchlím? Znova a znova si říkám: Jak překrásný, plodný život, jak překrásný, plodný odchod, silný, jako byl on.³⁾ Vím jen, že se mi hrozně stýská. Ale co záleží na pocitech jednotlivcových? Jednat bych chtěl, doktore! Jí mi je líto.⁴⁾ A podivno, že věří v život a v návrat. Doslovně. Také my říkejme: Jest. Jako je ten svěží, kouzelně jasný den na Prislopu. Říkejme to, představující si při tom slově každý zcela něco jiného, tak, jako jsme tehdy mluvili různě, ale přece měli na mysli totéž.

Děkuji vřele paní Jitce za krásný dar Ivance. Způsobila jím i jí i nám velkou radost. Ne, dcerku jsi neprohrál, ale podruhé tak lehkomyšlný nebuď.

Jsem tu několik týdnů na svátcích a počátkem měsíce se zas vracím do Stříbrce.⁵⁾ Přeji Ti, drahý doktore, i všem Tvým milým, v novém roce toho nejlepšího a nejkrásnějšího.

Tisknu Ti přátelsky ruku a děkuji Ti za Tvůj list.

Tvůj

Olbracht

1) Datum není jasně čitelné, může jít i o 29. 12. 1942.

silvestrovský m.

2) Opět jde patrně o vzpomínku na natáčení *Marijky nevěrnice*, viz poznámku 1) u dopisu č. 16.

silvestrovský

3) Patrně se týká smrti Vladislava Vančury 1. června 1942.

senzibility m. sensibility

4) Pravděpodobně Ludmila Vančurová (1897–1983), manželka Vladislava Vančura.

5) Ivan Olbracht tráví velkou část času ve válečných letech u rybníků ve Stříbrci nedaleko Třeboně. (O tom více v předmluvě.)

[79] IO → BF, 26. 12. 1943, Praha, adr.: Praha-Smíchov, Pod Bertramkou č. 9, rkp., pohlednice: W. Firle – *Jitřní píseň*, BF

Všeho dobrého Tobě a Tvé rodině a na milou shledanou v dobách snad už opravdu dobrých přeji vám

Olbrachtovi

[80] IO → BF, 27. 12. 1944, Praha, adr.: Praha-Smíchov, Nad Bertramkou 9, rkp., pohlednice (barevná krajinka, bez popisu), BF

Všeho nejlepšího!

Olbracht

KNIHOPIS IVANA OLBRACHTA

Jedná se o soupis tištěných publikací jednak napsaných a přeložených Ivanem Olbrachtem, jednak některých těchto (Olbrachtových vlastních) děl přeložených do jiných jazyků. Dominantním prvkem je chronologie výčtu, která má sloužit k ruce při čtení korespondence (v rámci jednotlivých let je řazení nejdříve dle typu publikace: autorské – autorské překlady – překlady autorových prací, následně pak abecední). Jde o jakýsi výtah z širší *Bibliografie. Ivan Olbracht [I]. Soupis jeho tištěných prací* (M. Nosek a M. Laiske, Semily: Okresní lidová knihovna 1974), který je opracován výhradně pro tuto edici, nemá sloužit jako vyčerpávající či úplná bibliografie Ivana Olbrachta. Předznamenání hvězdičkou (*) značí Olbrachtovy autorské překlady cizích děl do němčiny, „zobáček“ (^) naproti tomu značí Olbrachtovy publikace přeložené do cizích jazyků.

1932

Koliba nad Holatýnem (První kapitola románu *Nikola Šuhaj loupežník*), Praha: Sfinx – Bohumil Janda (soukromý tisk k Novému roku 1933).

Země bez jména, Praha: O. Girgal.

**Mladá žena z roku 1914* (Arnold Zweig), Praha: Družstevní práce.

^*Anna, Hembiträdet från landet* (*Anna proletářka*; přel. z němčiny do švédštiny), Stockholm: Arbetarkulturs förlag.

^*Der Vergitterte Spiegel* (*Zamřížované zrcadlo*; přel. do němčiny G. S. Stoessler), Berlin: Büchergilde Gutenbert.

^*Hana Pralatarka* (*Anna proletářka*; přel. do běloruštiny J. Ljavonny), Minsk: Dejaržvyd.

1933

Nikola Šuhaj loupežník, Praha: Sfinx – Bohumil Janda.

Nikola Šuhaj loupežník, Praha: Melantrich (2. vyd.).

Zamřížované zrcadlo, Praha: Melantrich (2. vyd.).

**Občánku, a co teď?* (Hans Fallada), Praha: Sfinx (přel. pod pseudonymem Josef Vrbata společně s Evženií Novou).

*Válka židovská (Lion Feuchtwanger), Praha: F. Borový.

^Čudnovato prijateljstvo glumca Jeseniusa (*Podivné přátelství herce Jesenia*; přel. do srbochorvatštiny L. Jonke), Zagreb: Zaklada tiskare Narodnih novina.

1934

Nikola Šuhaj loupežník, Praha: Melantrich (3. vyd.).

Nikola Šuhaj loupežník, Praha: Melantrich (4. vyd.).

Nikola Šuhaj loupežník, Praha: Melantrich (5. vyd.).

Žalář nejtemnější, Praha: Melantrich (4. vyd.).

*Mladý Josef (Thomas Mann: *Josef a bratři jeho II.*), Praha: Melantrich (přel. s Helenou Malířovou).

*Příběhy Jákobovy (Thomas Mann: *Josef a bratři jeho I.*), Praha: Melantrich (přel. s Helenou Malířovou).

^*Der Räuber Nikola Schuhaj* (*Nikola Šuhaj loupežník*; přel. do němčiny J. Mader), München: Piper.

^*Hajduk Nikola Šuhaj* (*Nikola Šuhaj loupežník*; přel. do srbochorvatštiny L. Jonke), Zagreb: Zaklada tiskare Narodnih novina.

^*Nikola Šugaj, razbojnik* (*Nikola Šuhaj loupežník*; přel. do ruštiny S. Šmeral), Moskva – Leningrad: Goslitizdat.

^*Razbijnyk Mykola Šuhaj* (*Nikola Šuhaj loupežník*; přel. do ukrajinštiny M. Holubcja), Lviv: Ivan Tyktor.

^*Røveren Nikola Šuhaj* (*Nikola Šuhaj loupežník*; přel. do dánštiny E. W. Neuhard a K. Brunn-Rasmussen), København: Nyr nordisk Forlag.

^*労働婦人アンナ* (*Anna proletářka*; přel. do japonštiny I. Kamichika), Tokyo: Arusu.

1935

Hory a staletí, Praha: Melantrich.

Hory a staletí, Praha: Melantrich (2. vyd.).

Nikola Šuhaj loupežník, Praha: Melantrich (6. vyd.).

Nikola Šuhaj loupežník, Praha: Melantrich (7. vyd.).

Nikola Šuhaj loupežník, Praha: Melantrich (8. vyd.).

Nikola Šuhaj loupežník, Praha: Melantrich (9. vyd.).

^ *Hajduk Nikola Šuhaj* (*Nikola Šuhaj loupežník*; přel. do slovinštiny B. Borko a O. Berkopec), Ljubljana: Zadruga.

^ *Nikoła Szuhaj zbójnik* (*Nikola Šuhaj loupežník*; přel. do polštiny D. Oniszczyk), Warszawa: Wydawnictwo Nowoczesne.

^ *Plėšikas Nikola Šuchaj* (*Nikola Šuhaj loupežník*; přel. do litevštiny P. Ramutis), Kaunas: Sakalas.

1936

Hory a staletí, Praha: Melantrich (3. vyd.).

Nikola Šuhaj loupežník, Praha: Melantrich (10. vyd.).

Podivné přátelství herce Jesenia, Praha: Melantrich (4. vyd.).

Žalář nejtemnější, Praha: Melantrich (5. vyd.).

* *Bílá růže* (Bruno Traven), Praha: Kruh.

^ *Nikola Sciuhaj il mansnadiero* (*Nikola Šuhaj loupežník*; přel. do italštiny G. Prampolini), Milano: A. Mondadori.

^ *Suhaj, a betyár* (*Nikola Šuhaj loupežník*; přel. do maďarštiny J. Nádass a A. Straka), Bratislava: Prager.

1937

Golet v údolí, Praha: Melantrich.

Golet v údolí, Praha: Melantrich (2. vyd.).

Golet v údolí, Praha: Melantrich (3. vyd.).

* *Josef v Egyptě* (Thomas Mann: *Josef a bratři jeho III.*), Praha: Melantrich.

^ *Nikola Sjuhaj, de onkwetsbare* (*Nikola Šuhaj loupežník*; přel. do holandštiny L. Aletrino), Amsterdam: Scheltens en Giltay.

^ *Nikola Suhaj, le brigand* (*Nikola Šuhaj loupežník*; přel. do francouzštiny J. a J. Danes),

Paris: Gallimard.

1938

Bratr Žak, (Vyňato z *O zlých samotářích*.) Praha: Melantrich.

Golet v údolí, Praha: Melantrich (4. vyd.).

^Átok völgye (*Golet v údolí*; přel. do maďarštiny E. Dénes), Bratislava: Prager.

1939

Biblické příběhy, Praha: Melantrich.

Nikola Šuhaj loupežník, Praha: Melantrich (11. vyd.).

O zlých samotářích, Praha: Melantrich (3. vyd.).

^Nikola Šugaj, razbojnik (*Nikola Šuhaj loupežník*; přel. do ruštiny J. Akseľ-Moločkovskogo), Leningrad: Goslitizdat.

1940

Píseň písni, Praha: F. J. Müller.

Ze starých letopisů, Praha: Melantrich.

1942

Nikola Šuhaj loupežník, London: Lidová Knihovna Mladého Československa (12. vyd.).

EDIČNÍ POZNÁMKA

Edice na základě dochovaného, resp. dostupného materiálu rekonstruuje korespondenční výměnu mezi Ivanem Olbrachtem a Bedřichem Fučíkem v letech 1933–1944.

Originály jednotlivých dopisů pocházejí jednak ze soukromého fondu rodiny Bedřicha Fučíka, který momentálně spravuje jeho dcera Kristina Čermáková (za pomoci svých dětí a neteří), jednak z fondu Melantrich – nakladatelský archiv, deponovaného v Literárním archivu Památníku národního písemnictví. Tyto zdroje se doplňují, nikoli překrývají. Z obou stran jde o položky (až na výjimky, konkrétně dopisy č. 7, 10, 13, 22, 25, 29, 36, 37, 41 a 66), s nimiž se nějakým způsobem již pracovalo. Velká část Fučíkovy pozůstalosti byla strojopisně zpracována Mojzírem Trávníčkem (patrně již za Fučíkova života), při té příležitosti byl pořízen také mechanický přepis Olbrachtových dopisů (psaných rukou i na stroji) a několika Fučíkových strojopisných průklepů –, psaných pravděpodobně většinou jeho sekretářkou Ludmilou Ševčíkovou, následně byla tato část Fučíkovy pozůstalosti chronologicky seřazena na základě datací uvedených v záhlavích či zápatích jednotlivých dopisů, z poštovních razítek nebo na základě obsahu. Rozsáhlý fond Melantrichu ležící na Strahově, který obsahuje převážně průklepy strojopisů Bedřicha Fučíka a Olbrachtovy rukopisy, byl zkoumán a zpracován Vojtěchem Fejlkem pro knihu *Melantrich. Nepodlehne ani ohni ani meči 1898–1998* (1998). Pro Fejlkův výběr korespondence nebyla prioritou výměna mezi Ivanem Olbrachtem a Bedřichem Fučíkem, jeho záběr je mnohem širší. Kromě části, jež jsem využila pro edici, obsahuje i odpovědi jednak provozní administrace (často však zastupované již zmíněnou „paní Liduškou“), jednak později Josefem Trägrem, který Fučíka nahradil ve funkci ředitele Melantrichu. Další části výběru dokumentují i komunikaci s Vítězslavem Nezvalem, Vladislavem Vančurou, Karlem Novákem, Jaroslavem Seifertem a dalšími. K tomuto celku Fejlek připojil stručnou ediční poznámku, kterou si zde dovoluji reprodukovat, protože publikaci považuji za významný zdroj pro tuto práci. V prvním odstavci se vztahuje k úvodní kapitole o historii Melantrichu, následně pokračuje takto:

„V druhé části přinášíme ukázky z dochovaného torza nakladatelské korespondence Melantrichu s autory, případně výtvarníky a vědci. Nejde tedy o ucelené soubory korespondence, ale o jistou ilustraci každodenního styku nakladatelství s autory. Nejúplnější je publikovaný soubor korespondence Ivana Olbrachta s Bedřichem Fučíkem a Josefem Trägrem.

Všechny dopisy ze souboru nakladatelské korespondence jsou strojopisné průklepy; nejsou podepsány [ve většině případů, co se ale týče dopisů odeslaných Bedřichem Fučíkem, jsou i nahodilé průklepy a strojopisy podepsány, část dopisů přijatých má podobu rukopisu, tudíž neplatí, že jsou všechny dopisy ze souboru nepodepsané strojopisné průklepy; pozn. ed.], avšak autora dopisů lze identifikovat jednak podle kontextu s další, navazující korespondencí, či podle oslovení celkové formulace tam, kde se v dopise jeví blízký osobní vztah mezi odesílatelem a příjemcem dopisu. Od února 1997 je fond veškeré nakladatelské korespondence uložen v archivu Památníku národního písemnictví.

V edici bylo datování dopisů sjednoceno tak, že datum je psáno vpravo nahoře, měsíce důsledně arabskou číslicí. Také v textu byly římské číslice přepisovány na arabské. Adresy příjemců jsou uváděny jen poprvé a při jejich změně. V textu nebyly, kromě překlepů, doplnění krácených slov, či drobných interpunkčních oprav, dělány žádné zásahy. Dopisy nakladatelství Melantrich jsou uváděny, zejména pokud jde o korespondenci dr. Fučíka či dr. Trägra, bez krácení. Ostatní nakladatelská korespondence je otištěna podle významu buď v úplnosti, nebo formou regestu, někde jako součást poznámkového aparátu. Tam, kde byl obsah jednotlivých dopisů nevýznamným redakčním sdělením, byly texty buď vypuštěny, nebo kvůli chronologické souvislosti uvedeny jen shrnující poznámkou a datováním. Poznámkový aparát byl řešen tak, že příslušný výklad k publikovanému textu byl připojen hned za dopisem a odlišen typem

písma.“ (Fejlek, 1998, s. 130–131).

Obě zpracování (Fejlkovo i Trávníčkovovo) byla při přípravě mé edice brána v potaz, přihlíží se k nim v místech možných překlepů, případných pravopisných posunů či rozepsání zkratk, neméně tak během tvorby poznámkového aparátu.

Základním pramenem, ze kterého edice vychází, jsou nicméně originály dopisů v různých provedeních (až na jednu výjimku, tou je dopis č. 50, který je převzat z Fejlkovy knihy a jeho originál nebyl nalezen ve fondu Melantrichu). Jde o rukopisy a strojopisy (Olbrachtovy) a průklepy strojopisů (Fučíkova melantrišská kancelář); „nosiče“ jsou také zastoupeny v rozsáhlé škále, čítající obyčejný dopisní papír – melantrišský či krčský –, pohlednice, dopisnice a telegramy. Informace o povaze (rkp., strp., strp.^P) a uložení originálu (BF; LA PNP f. M.) je podána vždy v rámci standardizovaného záhlaví u jednotlivých dopisů. (Seznam zkratk je uveden a vysvětlen hned na začátku edice.)

V lince odvíjené jinak striktně pouze mezi Bedřichem Fučíkem a Ivanem Olbrachtem se objevuje několik položek, především jde o pohlednice (č. 49, 64, 76, 79), vybavených navíc i podpisem (či šířeji poznamenané) rodinných příslušníků (Jaroslava Kellerová, později Olbrachtová) nebo přátel (Karel Nový, Vladislav Vančura). Dále jsou v rámci vysvětlivkového aparátu v případě položek č. 35 a 60 pro větší přehlednost chronologie a kontinuity reprodukovány také Olbrachtovy dopisy neadresované přímo Fučíkovi, nýbrž redakci Melantrichu.

Edice je řazena chronologicky dle údajů o dataci a lokaci. Ty byly v části dopisů součástí standardizovaných záhlaví, jinde však uváděny nahodile a nejednotně. Proto jsou zde integrovány (a tedy vypuštěny) do již zmíněných uniformních hlaviček dominujících každému dopisu. Pokud není uvedeno datum přímo v dopise, přihlíží se k poštovnímu razítku (je-li k dispozici), stejně tak v případě lokalizace místa vzniku/odeslání, příležitostně též k údajům v dopise (pak je uveden v hranatých závorkách; příkladem můžou být položky č. 31, 43 a 44, neobsahují totiž konkrétní datum vzniku (ani poštovní razítko), první dva jmenované případy se na základě obsahu (tedy zmínky o nedávno přečtené zprávě z 5. června 1935 a článku vycházejícím v *Evě* 15. března) dají snadno zařadit, u zbývajících přebírám řazení fondu Bedřicha Fučíka). Je-li k dispozici i informace o adresátovi (jeho adresa), je také uvedena. Hlavičky tudíž mají takovouto formu:

odesílatel → adresát, datum, lokace odesílatele, (lokace adresáta), nejpůvodnější forma, která je k dispozici, (případně její provedení), fond, ze kterého pochází originál

Text je upravován v souladu se současným českým pravopisným územ (orientuji se převážně podle Internetové jazykové příručky). Pravý sloupec poznámkového aparátu dopisů slouží k jasnému přehledu edičních změn, které jsem v dopisech provedla. (Ty jsou pak již bez komentáře aplikovány i na citace z dopisů ve vysvětlivkovém aparátu v levém sloupci.) Zahrnuje rozepisování zkratk (například firmou m. fou; profesor m. prof.; doktor m. dr.; tzv. m. t.zv.; tj. m. t.j. ...), tvoření nebo rušení spřežek (kvůli m. k vůli; samo sebou m. samosebou atd.), preferenci současných slovních tvarů (báze m. base; adresa m. adressa; neandertálští m. neandrthálští a další), interpunkci doplněnou nebo vypuštěnou na základě současných pravopisných pravidel a v neposlední řadě

pravý sloupec aparátu reflektuje rovněž možné překlepy, místa nedourčenosti a případné přehlédnutí či omyly pisatele dopisu. Ty by se daly považovat za úpravy na trochu jiné úrovni než prováděné změny v souladu se současným pravopisným územ – zároveň hranice mezi úrovněmi jsou v některých případech těžko rozlišitelné, proto si dovoluji je uvádět ve vzájemném sousedství.

V „edičním“ sloupci aparátu nezaznamenávám následující změny, které jsou plošně uplatněny na celou korespondenci.

Ve vrstvě interpunkce jsou preferovány české uvozovky před strojopisnými („x“ m. "x"), závorky sjednoceny (x) m. /x/, vícero pomlček nebo spojovníků nahrazeno jednou pomlčkou (Kč 2.857.- m. Kč 2.857.--), názvy děl a periodik jsou odlišeny kurzivou (a případné uvozovky, které sloužily k jejich zvýraznění, jsou vypuštěny). Zvýrazněné části – ať už podtržením, nebo proložením (to se děje jen v případě „zvýšeného“ v dopise č. 63) – graficky odlišuji podtržením. V nejasně čitelných případech se příkláním k pisatelově úzu (Tvých m. tvých apod.). Škrtnutá místa vypouštím (s jedinou výjimkou u dopisu č. 54, kdy se jedná o celé slovo, které ilustruje fyzický a psychický stav Ivana Olbrachta během dlouhodobé nemoci). Číslice v řádech tisíců a desetitisíců sjednocuji tak, že přidávám (nebo naopak ponechávám) tečku před posledním trojčíslem (např. 1.000 m. 1000) – jinak psaní měn a finančních záležitostí numerickým způsobem ponechávám v jejich rozmanitosti (změny v kalendářních datech zavádím do pravého sloupce, většinou jde úpravu římských číslic na arabská a zrušení lomítka, např. 1. 5. m. 1. / V.).

Bez komentáře a změny ponechávám například infinitivy zakončené na -ti, malá nebo velká písmena po dvojtečce a vlastní jména a geografické názvy.

Důležitým rysem korespondence je torzovitost spjatá už se skutečností, že pozůstalost Ivana Olbrachta nezahrnuje žádný podklad kontaktu s Bedřichem Fučíkem. Musíme vzít v úvahu i osobní kontakt a vyřizování provozních záležitostí ústně v kanceláři Melantrichu, které se odehrávalo v průběhu školního roku (na léto odjížděl Olbracht na Podkarpatskou Rus – zde je naopak korespondence nejúplnější). Fragmentárnost souboru, která je zvláště markantní ke konci edice, souvisí také s náhlým odchodem Bedřicha Fučíka z nakladatelství Melantrich na přelomu roku 1938 a 1939 – tudíž melantrišský fond přestává pro další léta být pramenným zázemím. V neposlední řadě k situaci přispěly i události za protektorátu, během války i po ní, kdy došlo k rozrušení řady kontaktů a vztahů a oba aktéři se ocitli v jiných společensko-politických oblastech kulturního pole.

Cílem edice tedy není kompletně rekonstruovat rozpravu mezi oběma aktéry, může jít leda o ilustraci jejich vztahu, který se pohybuje na pomezí pracovním a přátelském. Další průzkum materiálu před a po korespondenci – tedy i potenciální obsah jiných fondů – by možná vedl k závěrům odlišným nebo minimálně komplikovanějším.

REJSTŘÍKY

Pro rejstříky platí, že jsou řazeny abecedně a čísla označují jednotlivé dopisy, nikoli stránky. Pokud číslo obsahuje horní index, jde o označení vysvětlivky k dopisu, v níž se zmínka o daném díle nebo osobnosti nachází.

Rejstřík děl

V rejstříku děl uvádím pouze překladové práce (jsou předznamenány hvězdičkou) a původní publikace Ivana Olbrachta, nerozlišuji mezi jednotlivými vydáními a překlady do cizích jazyků Olbrachtových próz.

Anna proletářka » 9², 10², 12³, 60, 62, 66, 67, 70¹

Biblické příběhy » 74⁴, 77

Bratr Žak » 18³, 71^{1, 2}, 73

Devět veselých povídek z Rakouska a republiky » 12³, 67

Dobyvatel » 74³

Golet v údolí » 49, 53³, 54, 59, 60, 62, 64, 70, 71, 72, 73

Hory a staletí » 12⁵, 14¹, 15², 16⁴, 20, 23, 24³, 27⁴, 32, 53, 54, 61

*Josef v Egyptě (T. Mann: Josef a bratří jeho III.) » 5³, 45, 46, 47, 50, 51, 52, 53, 54, 53, 55, 57

*Josef Živitel (T. Mann: Josef a bratří jeho IV.) » 5³,

Marijka nevěrnice » 5, 12, 15, 16, 17^{3, 4}, 18⁵, 23⁴, 24, 25, 40, 49², 68^{1, 3, 4}, 60¹, 78²,

*Mladá žena z roku 1914 (A. Zweig) » 2⁴

*Mladý Josef (T. Mann: Josef a bratří jeho II.) » 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 19, 20, 22, 23, 45, 46, 47, 51, 53, 54

Nikola Šuhaj loupežník » 1, 2³, 3¹, 4, 5⁴, 6, 9, 10, 11, 12⁷, 13, 15, 19, 27¹, 29, 31, 32, 34, 35², 46, 53, 60, 64, 74,

O zlých samotářích » 12³, 60, 67, 69, 71¹,

*Příběhy Jákobovy (T. Mann: Josef a bratří jeho I.) » 5, 8, 9, 12, 13, 46, 53, 54

Podivné přátelství herce Jesenia » 2³, 12³, 31, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 60

Zamřížovaný zrcadlo » 4

Ze starých letopisů » 77

Země bez jména » 15, 20, 54

Žalář nejtemnější » 2³, 12, 13, 18, 20, 23, 24

Jmenný rejstřík

Podtrženě zvýrazněná čísla označují „přímou“ účast na daném dopisu, tzn. přípis nebo podpis dané osoby. (U ženských rodinných příslušníků Fučíkovy a Olbrachtovy rodiny uvádím i příjmení před svatbou / po svatbě ve vztahu k časové orientaci korespondence.)

A

Arnstein, Erwin » 60

B

Bergmann, Hugo Samuel » 60

Birčák, Volodymir » 30

Biró, Mihály » 72

Bolenová, Marie » 1

Boršoš-Kum'jats'kyj, Vasyľovyč Julius
» 32

Bruun-Rasmussen, Knud » 13⁵

C

Cortés, Hernard » 74³

Č

Čapek, Karel » 26, 47, 60

Čep, Jan » 15⁶, 26

Čerepková, Marie » 68

D

Danès, Jean » 13¹⁰

Danès, Jirina » 13¹⁰

Derbak, Michal » 15⁹

Dénes, Endre » 53³

Dětáková, Zina » 13⁷

Doležal, Jaromír » 32

Dudykevič, Osyp » 16, 23

Durych, Jaroslav » 13

E

Eisner, Pavel » 5³, 13⁷

F

Falta, Josef » 58

Finlayson-Samsour, Robert » 9⁴

Firt, Julius » 1¹, 2², 12, 13

Fučík, Jan » 59, 64, 77

Fučíková (roz. Skaláková), Jitka » 15, 16,

17, 20, 27, 28, 30, 31, 32, 46, 48, 54, 56,

58, 59, 60, 64, 71, 75, 77, 78

Fučíková (provd. Čermáková), Kristina
» 46, 59, 64, 77

Fučíková (provd. Pokorná), Klára » 77

G

Gallimard, Gaston » 13¹⁰

Girgal, Otto » 20

H

Harendof, Shmuel-Yankex » 68

Hertl, Jan » 63

Holecek, Marie K. » 9⁴, 13⁹

Hostovský, Egon » 2, 54

Hora, Josef » 71¹

Hořec, Jaromír » 17¹

Hudson, Lynton A. » 13⁸

J

Janda, Bohumil » 5

Juházs, Arpád » 31

K

Kachlík, Antonín » 66¹

Kamichika, Ichiko » 9²

Kasten, T. » 13⁷

Khol, František » 13⁴

Klička, Benjamin » 15⁶

Kolda, Ladislav » 18

Kopta, Josef » 26

Králík, Oldřich » 18³, 42

Krňanský, Miroslav Josef » 60², 74

L

Lepej, Ilka » 31, 34, 68³

Löwenbach, Jan » 1¹, 12³

M

Macek, Emanuel » 15²
Mader, Julius » 9³
Maliřová, Helena » 1¹, 5, 6, 8, 9¹, 13, 18, 20, 22, 31¹, 32, 39
Mann, Thomas » 1¹, 5, 9, 10, 53, 54, 55
Menšík, Benjamin » 15⁷

N

Nádass, József » 53²
Nováková, Jarmila » 43
Nový, Karel » 25, 32, 49, 68⁴

O

Olbrachtová, Ivana » 78
Olbrachtová (roz. Kellerová), Jaroslava » 47, 49, 53, 55, 57, 60, 62, 63, 64, 65, 71, 72, 73, 78
Oniszczyk, D. » 31⁷
Opelík, Jiří » 15²

P

Píša, Antonín Matěj » 26
Plachý, Jiří » 60
Prager, Eugen » 54, 55
Prampolini, Giacomo » 11¹

R

Ramutis, Pranas » 31⁶
Reiner, Margarete (Greta) » 74
Renč, Václav » 60⁴

S

Seifert, Jaroslav » 26
Schickele, René » 60, 62, 64

Schörpner, František » 35, 36
Simonides, Jaroslav » 74
Sonnenschein, Hugo » 32, 34, 54
Steklý, Karel » 60³
Straka, Anton » 53²
Stránský, Jaroslav » 1¹, 2²
Szabóa, Imrich » 31

Š

Šafář, Bohumil » 17, 18
Šalda, F. X. » 15, 26
Šalda, Jaroslav » 25, 39, 60, 62, 63, 75¹
Škelebejová, Anna » 17, 18, 23
Ševčíková, Ludmila » 18, 27, 35, 47, 60
Šmeral, S. » 29¹

T

Tausik, Heřman (Taussig, Herman) » 42
Taussig, Oskar » 30, 31
Tittelbach, Vojtěch » 70
Träger, Josef » 63

V

Vančura, Vladislav » 25, 26, 49, 68⁴, 78
Vančurová, Ludmila » 49, 78⁴
Veselý, E. » 9, 10
Vokrová-Ambrosová, Libuše » 8²
Vyskočil, Albert » 26

W

Weiner, Richard » 30¹, 39, 41
Westh-Neuhard, Else » 13⁵
Wiener, Josef » 31
Wolf, Herš » 17

SEZNAM LITERATURY

- Almanach Kmene, Jaro 1934* (red. Libuše Vokrová-Ambrosová), Praha: Kmen, 1934.
- Bibliografie Ivan Olbracht [I]. Soupis jeho tištěných prací* (eds. Miloslav Nosek, Miroslav Laiske), Semily: Okresní knihovna, 1974.
- Černý, Václav: *Paměti III. 1945–1972*, Brno: Atlantis, 1992.
- Četníci jsou rozhořčeni udělením Státní ceny Ivanu Olbrachtovi, in *Expres* 6, 1933, č. 251, 6. 11., s. 2.
- Dětáková, Zuzana: *Adresát Bedřich Fučík*, in *Revolver Revue*, 1999, č. 40, s. 145–172.
- Fejlek, Vojtěch: *Melantrich 1898–1998. Nepropadne ohni ani meči*, Praha: Melantrich, 1998.
- Firt, Julius: *Knihy a osudy*, Brno: Atlantis, 1991.
- Fučík, Bedřich: *Čtrnáctero zastavení* (eds. Vladimír Binar, Mojmír Trávníček), Praha: Arkýř – Melantrich, 1992.
- Fučík, Bedřich: *Kritické příležitosti I.* (eds. Vladimír Binar, Mojmír Trávníček), Praha: Melantrich, 1998.
- Fučík, Bedřich: *Kritické příležitosti II.* (eds. Vladimír Binar, Mojmír Trávníček), Praha: Triáda, 2002.
- Fučík, Bedřich: *O knihu pro mládež*, Praha: Václav Petr, 1941.
- Fučík, Bedřich: *Paralipomena* (eds. Vladimír Binar, Zuzana Jürgensová), Praha: Triáda, 2006.
- Fučík, Bedřich: *Rodná krajina básníková* (ed. Vladimír Binar), Praha: Triáda, 2003.
- Fučík, Bedřich: *Setkávání a míjení* (eds. Vladimír Binar, Mojmír Trávníček, Zdeněk Stejskal), Praha: Melantrich, 1995.
- Fučík, Bedřich; Bartošek, Karel: *Zpovídání*, Toronto: Sixty-Eight Publishers, 1989.
- Götz, František: *Olbrachtův románový epos*, in *Národní osvobození* 10, 1933, č. 61, 12. 3., s. 10.
- Haller, Jiří: *O tom jazykovém zmatku*, in *Literární noviny* 5, 1930–1931, č. 11, červen, s. 2–3.

- Hnízdo, Vlastimil: *Ivan Olbracht*, Praha: Melantrich, 1982.
- Holas, Miloš: *U Ivana Olbrachta*, in *Rozpravy Aventina* 4, 1928–29, č. 39–40, červen 1929, s. 385–386.
- Holub, Ota: *Věc: Loupežník Nikola Šuhaj*, Praha: Československý spisovatel, 1983.
- Hora, Josef: *Olbrachtův zbojnický román*, in *České slovo* 25, 1933, č. 73, 26. 3., s. 8.
- Hořec, Jaromír: *Podkarpatská Rus – země neznámá*, Jinočany: H&H, 1994.
- Kasten, Tilman: *Prostředkování souvislostí, souvislosti prostředkování, Durychovo Bloudění, Döblinův Wallenstein a německo-český literární transfer* (přel. Petra Grycová), in *Slovo a smysl* (14) 28, 2017, s. 203–210.
- Králík, Oldřich: *Rozbor textových změn v Olbrachtově Žaláři nejtemnějším*, in *Slovo a slovesnost* 3, 1937, č. 4, s. 199–211.
- Králík, Oldřich: *Tři verze Olbrachtova Bratra Žaka*, in O. K.: *Osvobozená slova*, (ed. Jiří Opelík) Praha: Torst, 1995, s. 336–381.
- Mann, Thomas: *Josef Živitel. Josef a bratři jeho IV.* (přel. Pavel Eisner), Praha: Melantrich, 1951.
- Marijka nevěrnice* (eds. Rudolf Havel, Pavel Taussig), Praha: Odeon, 1982.
- Menšík, Benjamin: *Odložte masky*, in *Index*, 1933, č. 12, 8. 12., s. 113–114.
- Mourková, Jarmila: *Z dopisů Ivana Olbrachta*, in *Česká literatura* 30, 1982, č. 2, s. 176–179.
- Novák, Arne: *Olbrachtův baladický román*, in *Lidové noviny* 41, 1933, č. 163, 30. 3., s. 9.
- Olbracht, Ivan: *1890–1950*, in *Tvorba* 19, 1950, č. 17, 26. 4., s. 395.
- Olbracht, Ivan: *Boj o kulturu na Podkarpatské Rusi I.–VII.*, in *Literární noviny* 5, 1930–1931, č. 16, září, s. 5; č. 18, říjen, s. 3–4; č. 19, listopad, s. 4; č. 20, listopad, s. 3–4.
- Olbracht, Ivan: *Hory a staletí* (ed. Emanuel Macek), Praha: Československý spisovatel, 1982.
- Olbracht, Ivan: *Jazykové zmatky řeší laici*, in *Literární noviny* 6, 1932, č. 3, únor, s. 2.
- Olbracht, Ivan: *Jazykový zmatek*, in *Literární noviny* 5, 1930–1931, č. 9, květen 1931, s. 1–3; č. 12, červenec 1931, s. 3–4.
- Olbracht, Ivan: *Obtížné jednání s Ančou Burkalovou*, in *Listy pro umění a kritiku*, 1935, č. 4, 21. 3., s. 113–118.

- Olbracht, Ivan: *O umění a společnosti* (ed. Miloslav Nosek) Praha: Československý spisovatel, 1958.
- Olbracht, Ivan: *Pojedete letos na Verchovinu (Rady starého praktika)*, in *Eva* 8, 1935–1936, č. 12, 15. 4., s. 6–7.
- Olbracht, Ivan: *První výstavba komunismu – slavné vítězství sovětského lidu*, in *Rudé právo* 32, 1952, č. 195, 27. 7., s. 1.
- Olbracht, Ivan: *Pryč s legendami* (ed. Rudolf Havel), Praha: Československý spisovatel, 1961.
- Olbracht, Ivan: *Vzpomínám na I. socialistický máj v roce 1890*, in *Rudé právo* 30, 1950, č. 96, 23. 4., s. 5.
- Olbracht, Ivan: *Vzpomínám na Vladimíra Iljiče*, in *Rudé právo* 30, 1950, č. 95, 22. 4., s. 3.
- Olbracht, Ivan: *Zavraždili nejlepšího českého spisovatele*, in *Panorama* 21, 1945–1946, č. 3–4, 25. 10. 1945, s. 49–51.
- Opelík, Jiří: *Ivan Olbracht. Přípravná studie pro IV. díl Dějin české literatury*, in *Česká literatura* 13, 1965, č. 4, s. 273–304.
- Opelík, Jiří: *Olbrachtovy zakarpatské prózy*, in *Sborník vysoké školy pedagogické v Olomouci II*, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1955, s. 63–74.
- Pavlíček, Tomáš: *V zájmu republiky. Literární cenzura v době avantgard a obrany liberální demokracie*, in *V obecném zájmu. Cenzura a sociální regulace literatury v moderní české kultuře 1749–2014, sv. 1*, eds. M. Wögerbauer a kol. Praha: Nakladatelství Academia a Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2015, s. 696–756.
- Píša, Antonín Matěj: *Ivan Olbracht*, Praha: Vydavatelství ministerstva financí, 1949.
- Pomozte hladovějícímu lidu na Podkarpatské Rusi!*, in *Tvorba* 7, 1932, č. 8, 25. 2., s. 118–119.
- Pravidla českého pravopisu s abecedním seznamem slov a tvarů*, Praha: Státní nakladatelství, 1924.
- Řezáč, Václav: *Ivan Olbracht ve fotografii*, Praha: Československý spisovatel, 1952.
- Sak, Robert: *Život na „vidrholci“ (Příběh Bedřicha Fučíka)*, Praha – Litomyšl: Ladislav Horáček – Paseka, 2004.
- Serke, Jürgen: *Böhmische Dörfer. Putování opuštěnou literární krajinou* (přel. V. Dudková, M. Jacobsenová, V. Koubová, P. Kitzler), Praha: Triáda, 2001.

- Schickele, René: *Ukrutná vdova* (přel. Václav Renč), Praha: Melantrich, 1938.
- Spisovatelé komunisté komunistickým dělníkům*, in *Právo lidu* 38, 1929, č. 73, 26. 3., s. 1.
- Šalda, F. X.: *Dvě románové balady z Podkarpatské Rusi*, in *Šaldův zápisník* 5, 1932–1933, č. 8, duben 1933, s. 243–250.
- Šalda, F. X.: *Proti anonymním soutěžím*, in *Šaldův zápisník* 6, 1933–1934, č. 1, leden 1934, s. 169–167.
- Šalda, F. X.: *Stát a ulice*, in *Šaldův zápisník* 7, 1934–1935, č. 4, prosinec 1934, s. 101–107.
- Šalda, Jaroslav: *Budování tisku za Rakouska, Československé republiky a jeho obrana*, Praha: Eva, 2001.
- Škrabalová, Iveta: *Jaroslav Šalda – portrét titána tisku*, Praha: Academia, 2016.
- Štoll, Ladislav: *Třicet bojů za českou socialistickou poezii*, Praha: Orbis, 1950.
- Ve stopách Nikoly Šuhaje*, in *Národní listy* 75, 1935, č. 148, 29. 5., s. 1.
- Z rodinné korespondence Ivana Olbrachta* (ed. Rudolf Havel) Praha: Odeon, 1966.
- Zbojníkův konec*, in *Národní listy* 75, 1935, č. 256, 17. 9., s. 3.
- Židovské demonstrace na Slovensku proti německým filmům*, in *Národní listy* 74, 1934, č. 91, 11. 5., s. 1.